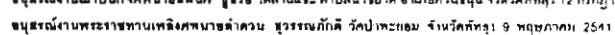

แต่สมัยสังคมบ้านป่า ป่าเป็นนาและพืชพาณิชย์¹⁴ เพื่อบริหารจัดการทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล โดยใช้กระบวนการวิถีของการผูกเกลอ ผูกคอง กันนั้นเป็นความจริงและชอบธรรมต่อการอยู่รอด อยู่ได้และอยู่ดี ภายใต้ระบบนิเวศน์วัฒนธรรมแบบอโคจรในขณะนั้นในที่สุด

บ้านโรงช้างตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน บ้านโรงช้างในอดีตเริ่มต้นด้วยบ้านเพียงสองหลังของตระกูล “สุวรรณภักดี” ในช่วงปลายของสมัยสังคมบ้านป่ามีสภาพเป็นป่า “โรงช้าง” เป็นป่าคงคิบัที่ชาวบ้านเรียกว่า “ป่าแก่” มีป่าไม้น้อยใหญ่ปกคลุมแน่นหนา มีคลองป่าพะยอมเป็นต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาบรรทัด มีห้วยหนอง พรุ เป็นคงสัตว์ป่านานาชนิด สอน สุวรรณภักดี เข้าไปจับจองครอบครองที่ดิน และเป็นเจ้าของโรงช้างป่า โดยอาศัยคลองป่าพะยอมบริเวณที่เรียกกันปัจจุบันว่า “วังช้าง” เป็นที่ฝึกช้างป่าเป็นช้างบ้าน ต่อมา แสง บุตรชาย ได้บุกเบิกที่ดินปลูกสร้างบ้านขึ้นในบริเวณใกล้ ๆ โรงช้างเมื่อต้นสมัยสร้างป่าเป็นนาประมาณ พ.ศ. 2445 – 2450 และอุปถัมภ์แบ่งปันที่ดินให้แก่บริวารไว้ปลูกสร้างบ้านในละแวกเดียวกัน บ้านโรงช้างจึงก่อกำเนิดขึ้น เป็นรากเหง้าของ “ตระกูลสุวรรณภักดี” และเป็นศูนย์กลางของ “ตระกูลบ้านโรงช้าง” ผู้ชำนาญการเรื่องช้าง เป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนตั้งถิ่นฐานโดยวิธีการผูกคองผูกเกลอกับผู้ที่มีอำนาจในระดับบ้านและระดับเมืองดั้งเดิมเพื่อต่อต้านการครอบงำจากภายนอก

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นถึงลำดับความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลบ้านโรงช้างกับ
 สาแหรก จะเห็นได้ว่าระบบเครือญาติแน่นแฟ้นมาก โดยต่างเกี่ยวข้องกับตระกูลฮกจิ้นหอ คนจีน
 ที่มาจากเมืองจินเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ทราบแต่เพียงว่าได้แต่งงานกับชาวบ้านพร้าว มี
 บุตรชื่อ กิมและย่อง ต่อมาย่อง ฮกจิ้นหอ ได้เป็นกำนันตำบลป่าพะยอม ส่วนกิม ฮกจิ้นหอ แต่ง
 งานกับสอน ต้นตระกูลสุวรรณภักดี (สายสัมพันธ์ชั้นที่ 1) ซึ่งเป็นบุตรของขุนเรนและหม่อมทอง
 เยา คำว่า “ขุน” และ “หม่อม” ที่นำหน้าชื่อพอจะบอกความเป็นผู้มีตระกูลได้เช่นเดียวกับที่เรียก
 พระยาว่า “เจ้าคุณ” สอน – กิม สุวรรณ-ภักดี มีบุตรชื่อแสงและปล้อง แสง สุวรรณภักดีมีภรรยา
 เป็นคนไทยเชื้อสายจีนจากตรัง ชื่อ ล้วน จิตอักษร ซึ่งเป็นญาติภรรยาพระยาวิชญานุประดิษฐ์
 (คอซิมบี๊ ณ ระนอง) เจ้าเมืองตรัง จึงเป็นไปได้ว่าบรรพบุรุษของ สอน สุวรรณภักดี คงจะมาจาก
 เมืองตรังด้วย เพราะการเดินทางระหว่างเมืองตรังกับเมืองพัทลุงในสมัยสังคมบ้านป่า แม้จะมี
 เทือกเขาบรรทัดขวางกั้น แต่ก็มีหนทางไปมาถึงกันทางช่องเขาและส่งผลให้แสง สุวรรณภักดี ได้
 แต่งงานกับล้วน จิตอักษร ส่วนปล้อง สุวรรณภักดี แต่งงานกับสิน คชภักดี หรือขุนคณศรพิยอม
 วัน เพื่อนเกลอของขุนตระการตะเคียบะเขต (นุ้ม แก้วหนงค์)

สำหรับย่อง ฮกจิ้นหอมีภรรยาจากรอยต่อเขตเมืองพัทลุง ตรังและนครศรีธรรมราช
 มีธิดาสองคน มาเกี่ยวพันกับบ้านโรงช้าง คือ ปริก ฮกจิ้นหอ ซึ่งแต่งงานกับบำรุง ลิมชัยพลักษ์
 ขาวนครศรีธรรมราชที่รู้จักกันทั่วไปในนาม “เฒ่าแก่เด็กลี” เจ้าของโรงเลื่อยในพัทลุงคนหนึ่ง อีก
 คนหนึ่งชื่อเลื่อน ฮกจิ้นหอ แต่งงานกับเลื่อน แก้วหนงค์ บุตรชายของขุนตระการตะเคียบะเขต
 ซึ่งเป็นกำนันตำบลตะเคียบะ จังหวัดสงขลา รอยต่อของจังหวัดพัทลุง สงขลา และ
 นครศรีธรรมราช ตระกูลต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง สุวรรณภักดี คชภักดี และแก้วหนงค์ ต่างเกี่ยวข้อง
 กับตระกูลฮกจิ้นหอ ณ บ้านโรงช้าง จึงกล่าวได้ว่าตระกูลบ้านโรงช้างเป็นกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีน
 โดยแสง สุวรรณภักดี เป็นผู้บุกเบิกสร้างโรงช้างขึ้นทางทิศใต้ของคลองป่าพะยอม ตำบลบ้านพ
 ร้าว ในปัจจุบัน

นอกจากตระกูลฮกจิ้นหอ ตระกูลสุวรรณภักดี ตระกูลคชภักดี และตระกูลแก้วหน
 งค์ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีตระกูลทองขุนคำอีกตระกูลหนึ่งที่เข้ามามีความสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่น
 และเหนียวรั้งตระกูลช่วยเข้ามาเกี่ยวข้องเพิ่มเติมอีกตระกูลหนึ่ง โดยญาติภรรยาของตระกูลฮกจิ้น
 หอ ไปแต่งงานกับขุนคำ ทองขุนคำ แล้วมีบุตรชายคนหนึ่งชื่อ ปาน ทองขุนคำ (ชั้นที่ 2) ลูก
 หลานในเครือญาติ ต่างเล่าว่า ปาน ทองขุนคำ กับกำนันย่อง ฮกจิ้นหอ ดีกันมากอย่างที่เรียกกัน
 ว่า เป็นเกลอกัน และปาน ทองขุนคำ ยังเป็นเกลอกับแสง สุวรรณภักดีด้วย ซึ่งทั้งสองต่างก็เป็น
 “ลูกผู้เฒ่าหลานผู้ใหญ่” ด้วยกันทั้งคู่ ว่ากันว่ารักใคร่ชอบพอกันเป็นพิเศษถึงขนาดดื้อนวัวควายไป
 ขายถึงเมืองไทรบุรีด้วยกันอยู่หลายปี จึงต่างก็มีเพื่อนเกลอทั้งไทยพุทธและไทยมุสลิมตลอดเส้น

ทางที่ค่อนข้างว้าวกวายนไป ยิ่งไปกว่านั้นคนในตระกูลสุวรรณภักดียังได้ขยายแควงไปผูกคองกับตระกูล แก้วทอง ซึ่งเป็นตระกูลใหญ่ทางฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลา จนมีทายาทที่โดดเด่น เช่น ภมร เชชดี อดีตนายกเทศมนตรีเมืองพัทลุง เป็นต้น

บุคคลสำคัญ คือ ขุนตระการตะเอยะเขต (นุ่ม แก้วทองค์) มีภรรยาร่วมสิบคน พร้อมทั้งได้ขยายฐานอำนาจของตระกูลขึ้นมาทางฝั่งตะวันตกของกลุ่มทะเลสาบสงขลา โดยมาผูกเกลอกับขุนคณศรพยอมวัน ผูกคองกับแสง สุวรรณภักดี โดยให้หลานชายหนูเนียม แก้วเนียม บุตรชายกำนันตำบลปากละวะแต่งงานกับเลี้ยงธิดาของแสง และยังมาผูกคองกับตระกูลฮกจิ้นหอ โดยให้เลื่อน แก้วทองค์แต่งงานกับเลื่อน ฮกจิ้นหอ ต่อมาธิดา คือ แป้ง แก้วทองค์ ให้ผูกคองกับตระกูลจิตอักษร ซึ่งเป็นคองของตระกูล ณ ระนอง เช่นเดียวกับแสง สุวรรณภักดี สมปอง แก้วทองค์ บุตรชายก็ให้ผูกคองกับตระกูลปานจันทร์ ตระกูลที่เด่นดังของกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อีกตระกูลหนึ่ง สมปอง แก้วทองค์ จึงมีฐานอำนาจของตระกูลอันแน่นหนาทั้งจากฝ่ายบิดามารดาของตนและของภรรยา ฝ่ายมารดานั้นเรียกว่ามีรากเหง้ามาจากตระกูลฮกจิ้นหอ เช่นเดียวกับทางสายตระกูลสุวรรณภักดี ฝ่ายบิดาทางสายตระกูลแก้วทองค์นั้น ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า นิยมการผูกเกลอมาตั้งแต่สมัยขุนตระการตะเอยะเขตและสืบต่อมา

กล่าวเฉพาะอย่างยิ่ง เลื่อน แก้วทองค์ ผู้ถือคติว่าการผูกเกลอผูกคอง “จะได้ต่อโยชน์ต่อย่านให้กว้างยิ่งขึ้น” นอกจากจะนิยมการเป็นญาติผู้ใหญ่ไปสู่ขอผู้หญิงให้บุตรหลานเพื่อผูกคองกับตระกูลเด่นดังแล้ว ยังนิยมผูกเกลอกับผู้มีชื่อเสียงเด่นดังในมณฑลหมู่ ผู้นำชุมชนต่าง ๆ ทั่วบริเวณภาคใต้อีกด้วย จนมีเกลอมากมายร่วมครึ่งร้อย เช่น ขุนสันทันต์นาขยาด พัทลุง ขุนปรังค์ ประณีตพนมวังค์ พัทลุง ขุนบาลทิพย์นาท่อม พัทลุง กำนันปานเกาะใหญ่ กำนันแดง บ้านแหลม (ตะเอยะ) กำนันแก้วบ้านโรง ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอกระเสสินธุ์ กำนันเด็ก บางกล้า หมวดลือ กำนันซื่อน สุวรรณศิริ (บิดาของ ดร. ไตรรงค์ สุวรรณศิริ ในปัจจุบัน : 2544) ในเขตจังหวัดสงขลา ในขณะที่ได้มีเครือข่ายโยงใยไปถึงเพื่อนเกลอคือ กำนันจรัส เทือกสุบรรณ แห่งบ่อกรัง สุราษฎร์ธานี (บิดาของรัฐมนตรี สุเทพ เทือกสุบรรณ) ครูเปาะชู วาเมดิชา ยะลา เป็นต้น

(1) ตระกูลฮกจิ้นหอ : กระบวนการขยายเครือข่ายสายสัมพันธ์ของเจ้าป่าและเจ้าเขา ณ บ้านโรงช้าง

ตระกูลบ้านโรงช้างไม่ว่าจะเป็นตระกูลชูช่วย ทองขุนคำ คชภักดี สุวรรณภักดี แก้วทองค์ หรือตระกูลฮกจิ้นหอ ต่างมีบุตรธิดากันหลายคน และต่างคนต่างให้บุตรธิดาไปผูกคองแต่งงานกับตระกูลอื่น ๆ อีกมาก เป็นการขยายเครือญาติและเครือข่ายของตระกูลทั้งแนวกว้างและแนวลึก เช่น สายของย่อง ฮกจิ้นหอ นอกจากตนเองมีภรรยามาจากรอยต่อเขตเมืองพัทลุง

ตรัง และนครศรีธรรมราชแล้ว ยังให้ธิดาสองคนไปผูกคอต้งงานกับตระกูลลุ่มชัยพฤกษ์ และตระกูลแก้วทงศ์ ตระกูลที่อยู่รอยต่อระหว่างเมืองพัทลุง นครศรีธรรมราช และสงขลาอีกด้วย โดยให้ปริก สกจินหอ แต่งงานกับบำรุง ลุ่มชัยพฤกษ์ (ญาติสนิทของพลตำรวจเอกหลวงชาติตระการโกศล) จากรอบต่อเมืองนครศรี-ธรรมราช และให้เลื่อนสกจินหอ แต่งงานกับเลื่อนแก้วทงศ์ บุตรชายขุนตระการ-ตะเคียรเขต (นุ้ม แก้วทงศ์) มีบุตรธิดา 2 คน

คนหนึ่งชื่อสมปองให้แต่งงานกับบุตรสาวกำนันเสียน ปานจันทร์ ผู้มีตระกูลอยู่ในเขตนครศรีธรรมราชต่อแดนกับพัทลุง อีกคนชื่อแฟงก็ให้แต่งงานกับบุตรสาวผู้มีตระกูลจากเมืองตรังที่เป็นญาติภรรยาแสง สุวรรณภักดี สายนี้มีหลานคนหนึ่งชื่อ ผ่อง เล่งอี ได้เป็นอธิบดีกรมป่าไม้ ส่วนบำรุง - ปริก ลุ่มชัยพฤกษ์ ซึ่งเป็นเจ้าของกิจการโรงเลื่อยก็ให้สุรภี ลุ่มชัยพฤกษ์ ธิดาคนโตแต่งงานกับวิจิตร ไตรสุวรรณ นายตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ในพัทลุงและภาคใต้ยาวนานจนเป็นนายพลในเวลาต่อมา โดยบำรุง ลุ่มชัยพฤกษ์ บิดาของสุรภีเป็นญาติกับมารดาของวิจิตร ไตรสุวรรณ ให้เกษร ลุ่มชัยพฤกษ์ ธิดาคนรองแต่งงานกับภมร เดชดี บุตรคนเดียวของพ่อค้าหลานขุนตระการเคียรเขต (นุ้ม แก้วทงศ์) ส่วนอุบล ลุ่มชัยพฤกษ์ ให้แต่งงานกับพจน์ อินทวิเชียร นายอำเภอเมืองพัทลุง ภายหลังได้เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร

สายของสิน - ปล้อง คชภักดี มีบุตรธิดาหลายคน นอกจากให้สมบุรณ์ ธิดาคนเล็กแต่งงานกับสมนึก ชูช่วยแล้ว ยังให้บุตรธิดาอีก 6 คน แต่งงานกับบุตรหลานของผู้มีตระกูลในละแวกใกล้เคียง และเขตรอยต่อกับนครศรีธรรมราชและสงขลา ต่างมีอาชีพหลากหลายตั้งแต่ชาวนาชาวไร่ชาวสวนยาง นักธุรกิจ แพทย์ ทนายความ และนักการเมืองที่ควรจะกล่าวถึงคือ ปล้อง คชภักดี ทนายความก็ให้แต่งงานกับสารภี เพ็ญ-สุวรรณเชื้อสายตระกูล ณ พัทลุง กลุ่มผู้ปกครองเมืองพัทลุงสมัยระบบกินเมือง เนื่องจากช่วงนี้เชื้อสายตระกูล ณ พัทลุง ได้เป็นกลุ่มผู้ปกครองท้องถิ่นของตำบลป่าพะยอมอยู่ด้วย ต่อมาปล้อง คชภักดี ได้เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุงใน พ.ศ. 2500

สายของแสง - ล้วน สุวรรณภักดี มีบุตรธิดาหลายคนเช่นเดียวกับสายของสิน - ปล้อง คชภักดี แต่การขยายวงศ์เครือญาติลงสู่ท้องถิ่นในแนวลึกมีมากกว่า เนื่องจากเมื่อสมัยที่สอน คชภักดี เป็นขุนคณศรพยอมวัน กำนันตำบลป่าพะยอมนั้น แสง สุวรรณภักดี รับเป็นผู้ชำระคดีเอง และมักให้บุตรธิดาแต่งงานผูกคอต้งกับบุตรผู้มีตระกูลในท้องถิ่นที่มีช้างป่ามากกว่า เช่น นอกจากให้แดง บุตรชายคนโตแต่งงานกับเหลื่อม ทองขุนดำ แล้วยังให้เส็ง บุตรชายคนรองแต่งงานกับหนูทิม วิเชียรบุตร ให้เลียง บุตรสาวคนเล็กแต่งงานกับหนูเนียม แก้วเนียม บุตรชายกำนันพุ่มป่ากระวะ หลานขุนตระการตะเคียรเขต (ตระกูลแก้วทงศ์) ให้หม่นน้องชายของเลียงแต่งงานกับ ฟอง ณ นคร เชื้อสายของตระกูล ณ นคร

นอกจากนั้นตระกูลแก้วทองคำยังมีเครือญาติสนิทที่นิยมสร้างฐานอำนาจของตระกูลด้วยการผูกคองมากกว่าการผูกเกลอ เนื่องจากในระยะแรก ๆ สายนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง นับตั้งแต่ปรีก สกจินหอ พี่สาวของเลือน สกจินหอ ที่ได้ไปแต่งงานกับเลือน แก้วทองคำ และสืบต่อไปยังรุ่นลูก เพิ่งมีผู้ชายในชั้นหลาน เมื่อปรีก สกจินหอแต่งงานกับบำรุง ลิมชัยพฤกษ์ บุตรชายพ่อค้าลุ่มทะเลสาบสงขลาบริเวณนครศรีธรรมราชต่อแดนกับพัทลุง มีธิดา 4 คนซึ่งต่างได้รับการศึกษาตามแบบตะวันตกในระดับค่อนข้างสูง และให้ผูกคองกับตระกูลใหญ่กล่าวคือ สุรภี ลิมชัยพฤกษ์ ให้แต่งงานกับวิจิตร ไตรสุวรรณ นามสกุล ไตรสุวรรณนี้เป็นนามสกุลพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวควบคู่กับสกุลวิบุลากร ซึ่งต่างเป็นเชื้อสายของรองอำมาตย์ตรี ขุนอนันต์ธนากร (กิมฮุย)

บุคคลสำคัญคนหนึ่งในกลุ่มวิบุลากร คือ เขียร วิบุลากร เป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดสงขลา ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนวิจิตร ไตรสุวรรณ นั้นกำนันซ้อน สุวรรณศิริ ญาติสนิทตระกูล ณ สงขลา เกลอกำนันเลือน แก้วทองคำ รับเป็นบุตรบุญธรรมเมื่อยังเป็นรองเจ้าอาวาสวัดจะทิ้งพระ และนับเป็นบุตรชายคนโตของครอบครัว อีกทั้งยังเตือนลูก ๆ ให้ตระหนักใน “ความเป็นญาติ” ดังข้อความตอนหนึ่งที่อำนวย สุวรรณศิริ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัยของจังหวัดสงขลา บุตรชายคนหัวปีบันทึกไว้ตอนหนึ่งว่า

“...พ่อถือว่าพี่วิจิตรเป็นลูกชายคนโตของพ่อ...พ่อจึงได้สอนพวกลูก ๆ เสมอว่าอย่าได้ทอดทิ้ง “ความเป็นญาติ” ไม่ว่าญาติโดยสายเลือดหรือญาติโดยธรรม เพราะถือว่า “ความเป็นญาติ” นั้นเป็นมรดกที่ยิ่งใหญ่ ศักดิ์สิทธิ์และมีคุณค่าชนิดที่ไม่สามารถคำนวณเป็นเงินเป็นทองได้ว่ามีมูลค่าเท่าไร หลายสิ่งหลายอย่างสำเร็จได้เพราะความมีญาติมาก ทั้งญาติโดยสายเลือดและญาติโดยธรรมดังกล่าว ไม่ว่าการเป็นผู้นำท้องถิ่น การเป็นผู้นำในระดับสูง ๆ ขึ้นไปทุกระดับ หรือความสำเร็จในทางธุรกิจ หรือความสำเร็จในชีวิตราชการหรือชีวิตครอบครัวก็ตาม”

(2) พลั้งและอำนาจของย่านและโยด : ตระกูลสกจินหอกับสาแหรก จากการที่ได้กล่าวถึงกำเนิดตระกูลสกจินหอ คนไทยเชื้อสายจีน ตำบลบ้านพร้าวของจังหวัดพัทลุงในอดีตได้แสดงให้เห็นว่า บุคคลสำคัญของตระกูลคือ กิมกับย่อง สายสกุลสองคนในชั้นต้นของตระกูลสกจินหอ ได้ขยายเครือข่ายสายสาแหรกทั้งในแนวกว้างและแนวลึกทั้งโดยการผูกเกลอและผูกคองกับตระกูลสำคัญ ๆ บริเวณจังหวัดชายขอบรอบทะเลสาบสงขลาคือ พัทลุง สงขลาและนครศรีธรรมราช โดยได้ผูกเกลอและผูกคองกับตระกูลคชภักดี สุวรรณภักดี ทองขุนคำ ชูช่วย และแก้วทองคำ ซึ่งเป็นตระกูลหนึ่งที่มีเครือข่ายสายสัมพันธ์ทุกระนาบในพื้นที่ชายขอบทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออก

การผูกเกลอผูกคองเพื่อเพิ่มพูนญาติมิตรของตระกูลบ้านโรงช้าง ทำให้ฐานอำนาจของตระกูลเป็นปีกแผ่นมั่นคง จนสามารถขยายฐานอำนาจออกไปได้กว้างไกลครอบคลุมพื้นที่ทั่วภาคใต้ ทั้งพื้นที่ที่มีช้างและชุมชนอื่น ๆ โดยปรากฏหลักฐานชัดเจนในสมัยของแสง สุวรรณภักดี ชั้นที่ 3 ของตระกูลบ้านโรงช้าง แต่ก็เริ่มดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ต้น กล่าวคือ ในชั้นที่ 1 ที่รากเหง้าของตระกูลสกลินห่อระหว่างชาวจีนตระกูลสกลินห่อกับชาวบ้านพร้าว และได้ผูกคองกับสุวรรณภักดีคอง (เครือญาติ) ของตระกูลจิตอักษรที่เป็นคองของพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊) ในตระกูล ณ ระนอง ผู้ได้รับความไว้วางใจจากรัฐไทยให้ปกครองบ้านเมืองในภาคใต้ระยะยาวนาน พร้อม ๆ กันนั้นตระกูลสกลินห่อ ก็ได้ผูกคองกับตระกูลทองขุนคำผู้มีฐานอำนาจในพื้นที่บ้านแถบตำบลนาขยาด และมาผูกเกลอกันในชั้นที่ 2 ต่อมาในชั้นที่ 3 ตระกูลทองขุนคำ ได้ผูกเกลอกับตระกูลสุวรรณภักดี ซึ่งก็คือ ปาน ทองขุนคำ ได้ผูกเกลอกับแสง สุวรรณภักดี ผู้สร้างบ้านโรงช้างนั่นเอง

แนวความคิดอันเกิดจากการเรียนรู้โดยวิถีธรรมชาติวิสัยในขณะนั้น ได้ทำให้กลยุทธการผูกเกลอ ผูกคองที่มีขนบนิยมอุปถัมภ์เป็นฐานรองรับขยายแควงออกไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยให้แสง สุวรรณภักดี แต่งงานกับเหลื่อม ทองขุนคำ เกลอและคองคู่นี้ต่างลงไปผูกเกลอกับกลุ่มคนไทยพุทธและไทยมุสลิมในบริเวณภาคใต้ตอนล่างถึงเมืองไทรบุรี นอกจากนี้แสง สุวรรณภักดี ยังได้ขยายฐานอำนาจขึ้นไปทางภาคใต้ตอนบนด้วย ที่สำคัญคือได้ผูกเกลอกับขุนพิบูลนเปรมประดิษฐ์ (เมือง จงจิตร) เจ้าช้างใหญ่แห่งตระกูลจงจิตร ณ บริเวณพิบูล - ฉวาง รอยต่อของนครศรีธรรมราชกับสุราษฎร์ธานี พร้อม ๆ กับผูกคองกับตระกูล ณ นคร ตระกูลที่มีอำนาจสูงยิ่งของภาคใต้ โดยให้ชม สุวรรณภักดี แต่งงานกับฟอง ณ นคร ส่วนแสง สุวรรณภักดี บุตรชายอีกคนหนึ่งของแสง หลังจากได้ผูกคองกับตระกูลวิเชียรบุตรซึ่งอาศัยอยู่บริเวณทะเลน้อยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทะเลสาบสงขลาแล้ว ก็ได้ขยายฐานอำนาจโดยผูกเกลอกับกลุ่มคนในชุมชนที่มีช้างและชุมชนอื่น ๆ ทางฝั่งตะวันออกของภาคใต้ถึงสุราษฎร์ธานี แล้วข้ามไปฝั่งตะวันตกถึงบริเวณกระบี่

ส่วนปลื้ม สุวรรณภักดี น้องสาวของแสงได้ผูกคองกับตระกูลคชภักดี โดยแต่งงานกับขุนคณเศร์พยอมวัน ต่อมาตระกูลคชภักดีก็ได้ไปผูกคองกับตระกูล ณ พัทลุง ตระกูลผู้ปกครองเมืองพัทลุงระยะยาวนาน โดยปลื้ม คชภักดี แต่งงานกับสารภี เพ็ญสุวรรณ นอกจากนี้ตระกูลคชภักดียังได้ผูกคองกับตระกูลชูช่วยผู้มีเครือข่ายมากมายในอำเภอควนขนุนโดยสมบุรณ์ คชภักดี น้องสาวของปลื้ม แต่งงานกับสมนึก ชูช่วย พร้อม ๆ กันนั้น แสง สุวรรณภักดี ก็ไปผูกคองกับ มหาขาว อินทร์ด้วง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพัทลุงอีกคนหนึ่ง โดยให้อรธ

สุวรรณภักดี แต่งงานกับสำลี อินทร์ด้วง จึงทำให้เครือข่ายของตระกูลสุวรรณภักดีขยายไปทั่วภาคใต้

จะเห็นได้ว่ากลยุทธ์การผูกเกลอ ผูกคองที่เริ่มต้นจากคนไทยเชื้อสายจีนแห่งตระกูลฮกจิ้นห่อได้ถูกนำไปใช้ในการขยายเครือข่ายสัมพันธ์ของคนชายขอบรอบทะเลสาบสงขลาจริง ดังจะเห็นได้จากวิจิตร ไตรสุวรรณ อดีตนายตำรวจระดับนายพล พจน์ อินทรวชิร อดีตผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร ฯลฯ ในฐานะข้าราชการชั้นผู้ใหญ่สายปกครอง รวมตลอดไปถึงตระกูลลิ้มชัยพฤกษ์ วิบุลการ สุวรรณศิริ ฯลฯ ต่างก็ถูกชักใยเข้าสู่เครือข่ายในชั้นที่ 2 และ 3 ของตระกูลบ้านโรงช้างทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อกล่าวอ้างถึงกระบวนการขยายเครือข่ายสายสัมพันธ์ : โยceanและโยceanด้วยการเป็นเกลอ เป็นคองของผู้คนสองฝั่งปากแล้วจะพบว่า ตระกูลแก้วทงค์ ซึ่งมีขุนตระการตะเคียนเขตเป็นแกนนำนั้น ได้มีหลักฐานชัดเจนว่า นิยมการผูกเกลอ ผูกคองเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เลื่อน แก้วทงค์ ผู้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดว่า “การผูกเกลอ ผูกคองกันไว้ จะได้ต่อโยชนต่อย่านให้กว้างใหญ่และยาวไกลยิ่งขึ้น” ดังนั้น นอกจากจะกำหนดค่าให้การไป “สู่ขอผู้หญิง” ให้กับบุตรหลานเพื่อผูกคองกันในฐานะที่เป็น “พันธกิจ” (Mission) ของตนแล้ว เลื่อน แก้วทงค์ ยังได้นิยมผูกเกลอกับผู้มีชื่อเสียงเด่นดังของชุมชนทั่วปักษ์ใต้ จนมีเกลอมากมายร่วมครึ่งร้อย ดังกล่าวแล้วในเบื้องต้น

กรณีที่ 2 เหตุเกิดที่บ้านช่องช้าง : ย่านและโยceanของผู้คนสองสายน้ำ

(1) ภูมิหลังการเคลื่อนเปลี่ยนของบ้านช่องช้าง บ้านช่องช้าง เป็นหมู่บ้านหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีวิบากกรรมการต่อสู้อันโหดเลือดจึงได้มีตำนานให้เล่าขานกันมาแต่กาลเบื่องนั้น บ้านช่องช้าง ในอดีตประกอบด้วยสามหมู่บ้าน ทั้งสามหมู่บ้านต่างก็อยู่คนละตำบล แต่ละตำบลต่างก็ตั้งอยู่บนรอยต่อของสองอำเภอ คือ หมู่บ้านหนึ่งอยู่ในตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ ส่วนอีก 2 หมู่บ้านอยู่ในตำบลพุน้ำและตำบลลำพูน อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นชุมชนที่ราบในหุบเขาของเทือกเขาบรรทัดระหว่างทิวเขาช่องช้างกับทิวเขาลา มีลักษณะเป็นช่องยาวประมาณ 16 กิโลเมตร ในปัจจุบันบ้านช่องช้าง คือ หมู่ที่ 7 เพียงหมู่บ้านเดียวในตำบลพุน้ำของอำเภอบ้านนาสาร ที่ตั้งอยู่บนรอยตะเข็บระหว่างอำเภอนาสาร กับอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีกับอำเภอฉวาง ท่าศาลา และอำเภอสิชล ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ช่องช้างเป็นเส้นทางระหว่างช่องเขาที่เป็นทางเดินของโขลงช้างป่า ซึ่งขึ้นลงระหว่างเทือกเขาบรรทัดกับป่าฝั่งตะวันตกของแม่น้ำตาปี ในสมัยสร้างป่าเป็นนาของ

ภาคใต้ยังเป็นดงเสียดงช้างที่กลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนตระกูลผู้ค้าช้างและค้าหมูจากอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าไปประกอบอาชีพชักลากไม้ แล้วตั้งคอกจับช้างป่าและค้าหมูในเขตอื่นๆ ต่อเนื่องไปถึงจังหวัดกระบี่ พร้อม ๆ กับการจับจองที่ดินภายใต้ระบบเครือญาติของเฟื่อง หนูศรีแก้ว กำนันตำบลพรุพี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ประมาณ พ.ศ. 2492 – 2496 กลุ่มชาวปากพนังและชาวฉวางเครือญาติของเฟื่อง หนูศรีแก้ว กลุ่มนั้นก็เข้าไปบุกเบิกที่ดินตั้งถิ่นฐาน ถางป่าปลูกข้าวไร่เพื่อยังชีพ พร้อม ๆ กับการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์หาของป่า ตัดไม้ขาย ปลูกยางพาราและไม้ผลเพื่อขาย ก่อให้เกิดเป็น “ชุมชนบ้านช่องช้าง” ที่ระบบเครือญาติโดยกลุ่มพื้นบ้านเดิมเหนียวแน่นภายใต้การชี้นำของเฟื่อง หนูศรีแก้ว

การบุกเบิกที่ดินถางป่าปลูกยางพาราขยายอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีปัญหาเกี่ยวกับกลไกของรัฐอย่างสืบเนื่องและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เพราะเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2504 สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์รัฐได้ลดรอนสิทธิของชุมชนโดยประกาศให้บริเวณบ้านช่องช้างเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ความบาดหมางระหว่างรัฐกับชุมชนยิ่งมากขึ้น ชาวบ้านมองเห็นถึงความไม่เป็นธรรมในสังคม เมื่อระดับผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเครือญาติของคนในท้องถิ่นภายใต้การสนับสนุนของชาวนวนอพยพในตลาดพรุพี ถิ่นของเฟื่อง หนูศรีแก้ว เข้ามาเคลื่อนไหว กลายเป็นแรงผลักดันให้ชาวบ้านไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

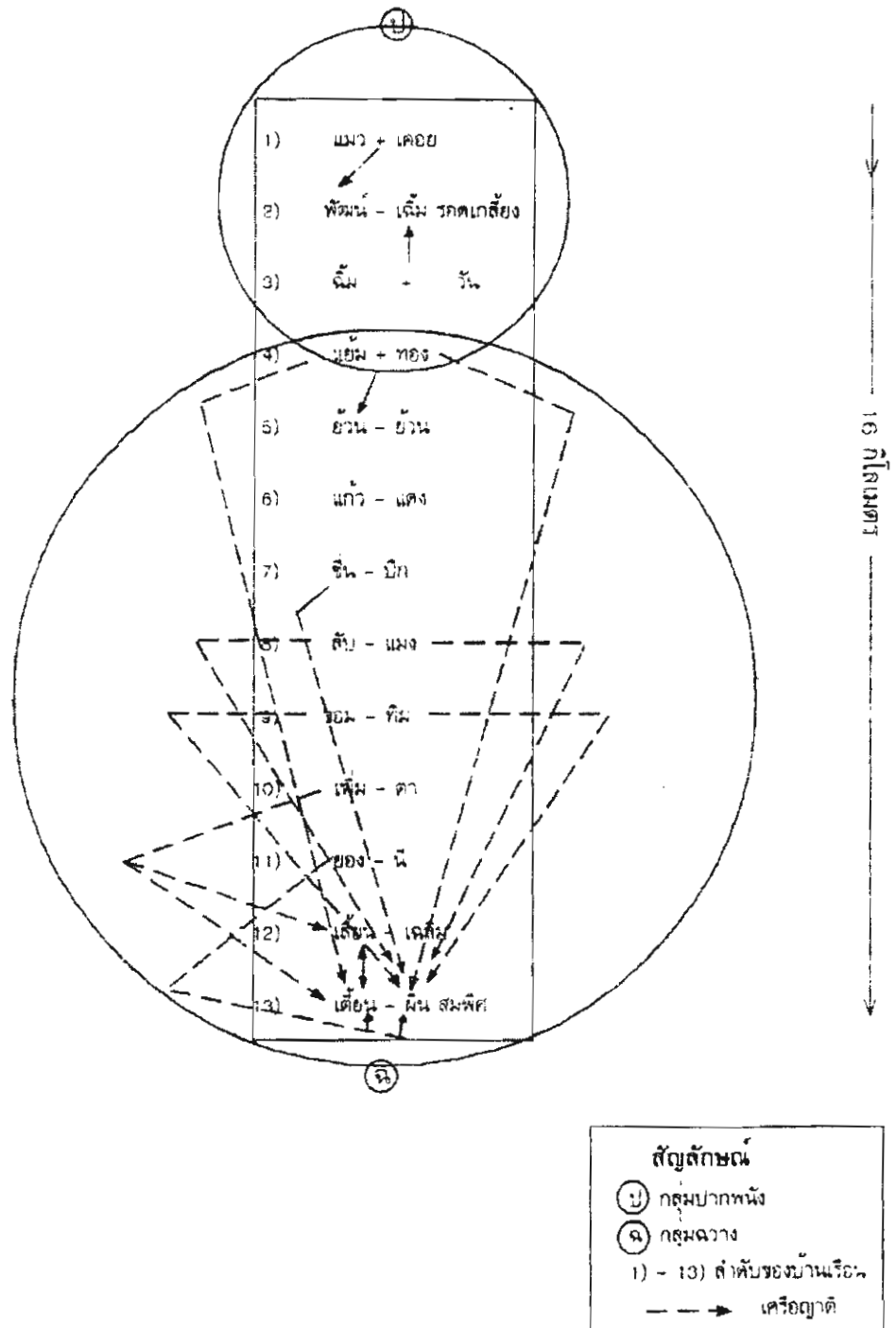
(2) บ้านช่องช้าง แรงส่งของผู้คนจากสายน้ำสองกระแส หลังจากชุมชนช่องช้างได้ถือกำเนิดขึ้นจากการนำเฟื่อง หนูศรีแก้ว และแล้วหมูพันธุ์นอกที่นิยมค้าช้างและค้าหมู ซึ่งในที่นี้หมายถึง คนไทยเชื้อสายจีนจากอำเภอฉวางและปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เข้าสมทบในฐานะ “หมูแหกคอก” ได้ทำให้การเปลี่ยนแปลงของช่องช้างปรากฏชัดเจนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 9 เมื่อมีการขยายตัวของการผลิตยางพาราในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เฟื่อง หนูศรีแก้ว กำนันคนแรกของตำบลพรุพี ผู้เป็นบุตรขุนนาสารสาธร์ กำนันตำบลนาสาร ได้ชักชวนเครือญาติจากอำเภอฉวางและปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เข้ามาจับจองที่ดิน บุกเบิกที่ดินสร้างสวนยางพารา ทำไร่ ทำนา ตามสภาพพื้นที่ของตำบลพรุพี พัฒน์ – เฒ่า รอดเกลี้ยง¹⁵ สามีกรรยาชาวปากพนังคู่แรกผู้บุกเบิกตั้งถิ่นฐานในช่องช้าง ได้ร่วมกันเล่าถึงความหลังครั้งหนุ่มสาวไว้อย่างน่าสนใจว่า เมื่อประมาณ 50 ปีที่แล้ว (พ.ศ. 2492) มีคนบอกขายที่ดินป่าดงดิบ 100 ไร่ในราคา 8,000 บาท จึงตัดสินใจอพยพออกจากปากพนัง โดยมาอาศัยอยู่กับกำนันพรุพีผู้เป็นญาติก่อนจะลงมือสร้างบ้านง่าย ๆ อย่างที่เรียกกันว่า “ขนา” หรือ กระต๊อบ แต่ยกพื้นสูงลิบๆ เพื่อให้สามารถก่อไฟได้อุ่นสำหรับไล่เสือได้ และถือเอาเดือน 6 เป็นฤกษ์ดี

ในช่วงไล่เลี่ยกันก็มีกลุ่มเครือญาติจากอำเภอฉวางเข้าไปบุกเบิกเพื่อทำสวนยางพาราอีกกลุ่มหนึ่ง เตียน สมพิศ ผู้นำของกลุ่มฉวางเล่าว่า เลี่ยน สมพิศ พี่ชายของตนมาเยี่ยม

ญาติที่ตลาดพรุพี ซึ่งเป็นหลานเขยภรรยาของเฟื่อง หนูศรีแก้ว ต่อมาญาติผู้นั้นก็ดำเนินการให้เสียน สมพิศ ได้เข้ามาเกี่ยวดองด้วย โดยให้แต่งงานกับน้องภรรยาของตน หรือมาเป็นหลานเขยภรรยาของเฟื่อง หนูศรีแก้ว อีกคนหนึ่ง เสียน สมพิศกับบิดาจึงได้เข้าไปจับจองที่ดินในป่าดงดิบของช่องช้างเป็นรุ่นแรก ๆ และได้ชักชวนญาติ ๆ จากฉวางเดินทางโดยรถไฟไปพรุพีเข้าไปบุกเบิกป่าตั้งถิ่นฐานต่อจากพัฒน์-เต็ม รอดเกลี้ยง จำนวน 9 ครอบครัว รวมทั้งครอบครัวของเสียนด้วย ส่วนตนเองเพิ่งเข้าไปทีหลังเมื่อ พ.ศ. 2496 ในปีแรกต่างถางป่าเผาไร่ได้ไร่ละ 12 – 13 ไร่ ปลูกข้าวไร่ แต่ก็ปลูกพืชผักนานาชนิดลงในไร่ข้าวด้วย เช่น ถั่ว มะเขือ พริกขี้หนู และเลียงหนุ เลียงไก่ไว้ไก่สั้ ๆ บ้าน โดยทำคอกอย่างมิดชิดป้องกันมิให้เสือลี้วได้ โดยเฉพาะช่วงฝนตกพรา ๆ เสือจะเข้ามามาก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า บ้านช่องช้างก่อกำเนิดขึ้นในสมัยพืชมานิชย์ เมื่อประมาณ พ.ศ. 2492 – 2496 ประกอบด้วยกลุ่มชาวบ้านจากอำเภอปากพนังและอำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้ระบบเครือญาติของเฟื่อง หนูศรีแก้ว กำนันคนแรกของตำบลพรุพี ซึ่งเป็นบุตรขุนนาสารสาธกรำนันตำบลนาสาร ต่างเป็นคนไทยพุทธเชื้อสายจีน รวมทั้งคนในถิ่นพรุพีด้วยอีกครอบครัวหนึ่งด้วย จำนวนทั้งสิ้น 13 ครอบครัว เรียงตามลำดับของบ้านเรือนตั้งแต่บริเวณปากทางเข้าบ้านช่องช้างตามแนวยาวไปถึงด้านใน ดังแผนผังแสดงความสัมพันธ์กลุ่มเครือญาติบ้านช่องช้าง พ.ศ. 2492 – 2495 ดังนี้

ผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเครือญาติบ้านช่องช้าง

ที่มา : สัมภาษณ์นายเตียน นางผิน สมพิศ 67 และ 68 ปี 131 หมู่ที่ 7 ตำบลพยุหี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากแผนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเครือญาติบ้านช่องช้าง พ.ศ. 2492 – 2496 จะเห็นได้ว่า ระบบเครือญาติของบ้านช่องช้างเมื่อแรกกำเนิดหมู่บ้านมีหลายมิติ นอกจากความเป็นเครือญาติของเฟื่อง หนูศรีแก้ว ความเป็นไทยพุทธเชื้อสายจีน กลุ่มปากพนังและกลุ่มฉวางดังกล่าวภายในกลุ่มปากพนังและกลุ่มฉวางมีลักษณะเครือญาติที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บ้านที่ 2 พัฒน์ – เฒ่า รอดเกลี้ยง เป็นศูนย์กลางของกลุ่ม โดยมีบ้านที่ 1 แมว – เเคอย เป็นบิดามารดาของพัฒน์ และบ้านที่ 3 ฉิม – วัน เป็นบิดามารดาของเฒ่า ภรรยาของพัฒน์ จัดว่าเป็นเครือญาติที่แน่นแฟ้นโดยสายเลือดและการแต่งงาน แต่ก็มีจำนวนเพียง 3 ครัวเรือนเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มฉวางมีจำนวนถึง 10 ครัวเรือนคือ บ้านที่ 4 – 13 แต่ละครัวเรือนต่างเกี่ยวดองเป็นเครือญาติกับบ้านที่ 13 เตียน – ผิน สมพิศ เตียนบ้านที่ 13 เป็นน้องชายโดยสายเลือดของเสียนบ้านที่ 12 และ ช้วน (ชาย) บ้านที่ 5 เป็นบุตรชายของบ้านที่ 4 แยม – ทอง นับได้ว่าเป็นเครือญาติกันทั้งโดยสายเลือดและเกี่ยวดองโดยการแต่งงาน

ต่อมาบรรดาญาติสนิทมิตรสหายของกลุ่มแรก ๆ และของเฟื่อง หนูศรีแก้ว ได้อพยพครอบครัวตามกันมาบุกเบิกป่าตั้งถิ่นฐานในบ้านช่องช้างเพิ่มขึ้นเรื่อย แต่ก็มีส่วนที่อพยพเข้าไปบุกเบิกตั้งถิ่นฐานในบริเวณชุมชนข้างเคียง เช่น บ้านพรุพี บ้านห้วยถั่ว บ้านเขาโคกหรือบ้านมหาราช ทำให้ชุมชนเหล่านี้และบ้านช่องช้างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีการเยี่ยมเยียนช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ ในยามเจ็บป่วย งานศพ งานมงคล งานเทศกาลต่าง ๆ ฯลฯ โดยต่างก็ไปซื้อขายสินค้าที่ตลาดพรุพี ศูนย์กลางตำบล และยังติดต่อมีความสัมพันธ์กับเครือญาติในถิ่นเดิมอย่างใกล้ชิด พอถึงปี 2508 จำนวนประชากรในชุมชนบ้านช่องช้างมีประมาณ 40 ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นชาวปากพนัง มีชาวฉวางเพียง 12 – 13 ครัวเรือน แต่อำนาจของชุมชนก็ยังอยู่ที่ตระกูลสมพิศ (ชาวฉวาง)

(3) พลั้งและอำนาจของย่านและโยคของผู้คนสองสายน้ำ ข้อมูลรายงานว่าเมื่อสมัยสงครามบ้านป่าและสืบต่อมาในสมัยสร้างป่าเป็นนา บริเวณช่องช้างยังเป็นป่าดงขนาดใหญ่อย่างที่เรียกว่า “ดงเสียดช้าง” และเป็นทางเดินของโขลงช้างป่าที่ขึ้นลงระหว่างเทือกเขาบรรทัดกับป่าฝั่งตะวันตกของแม่น้ำตาปีหรือแม่น้ำหลวง เนื่องจากมีช่องระหว่างหุบเขาขนาดช้างเดินผ่านได้อย่างสะดวก เมื่อเฟื่อง หนูศรีแก้ว เป็นกำนันตำบลพรุพีพื้นที่บริเวณนี้รวมอยู่ในการปกครองของตำบลพรุพี และได้เข้ามาตั้งกองจับช้างป่าในสมัยสร้างป่าเป็นนา โดยร่วมกับกลุ่มเครือญาติในพิปูน อำเภอฉวาง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเครือญาติของขุนพิปูนเปรมประดิษฐ์ (เมือง จงจิตร) และขุนเกษตรคารักษ์ (แสง สุวรรณณิ) กลุ่มเหล่านี้ได้ตั้งกองจับช้างป่าในบริเวณช่องช้างสืบต่อมาระยะยาวนานพร้อม ๆ กับการจับจองที่ดินแบบมือเปล่า และทำไม้หมอนส่งขายการรถไฟ ต่อมาในสมัยพืชพาณิชย์ก็ได้ให้ลูกหลานเครือญาติเข้ามาตั้งถิ่นฐานดังที่กล่าวแล้วข้างต้น เมื่อมีชุมชนเกิด

ขึ้น การตั้งคอกจับช้างป่าได้ปรับเปลี่ยนจากวิธีการวังช้าง เป็นการดักไว้ในบริเวณช่องช้างที่ช้างเดินไปมาเป็นประจำ ขณะเดียวกันกิจการไม้หอมรณไฟก็ได้ขยายไปเป็นการทำไม้ส่งโรงเลื่อยบ้างก็ทำการโรงเลื่อยเองด้วย

กล่าวได้ว่า การจัดการทรัพยากรบุคคลมีศักยภาพสูง ส่งผลให้ราษฎรในบ้านช่องช้างเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ช่วงปี 2523 – 2524 มีประมาณ 100 ครัวเรือน และแทบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับกลุ่มเครือญาติผู้บุกเบิกช่องช้าง เนื่องจาก พี่เอง หนูศรีแก้ว เป็นบุตรขุนนาสารสาร กำนันตำบลนาสาร ส่วนทาง “แม่เจิม” ก็มีตาเป็น “ขุน” หรือกำนันเหมือนกัน คือ ขุนพรหมธานี ส่วนบิดามีตำแหน่งเป็นปลัดอำเภอที่เดินทางไปตรวจราชการและรักษาการแทนนายอำเภอบ่อยครั้งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พี่เอง หนูศรีแก้ว จึงเป็นกำนันโดยเชื้อสายและเกี่ยวข้องกับกำนัน อีกทั้งเป็นบุตรเขยของปลัดอำเภอที่มีเชื้อสายของเจ้าเมืองท่าทอง เมืองขึ้นของนครศรีธรรมราชในสมัยระบบกินเมือง พี่เอง หนูศรีแก้ว นั้นก่อนมาแต่งงานกับ “แม่เจิม” เคยแต่งงานมาแล้ว เมื่อภรรยาคนแรกถึงแก่กรรม ได้มาแต่งงานกับ “แม่เจิม” ต่อมาเมื่อ “แม่เจิม” ถึงแก่กรรมได้แต่งงานอีกหลายครั้ง ภรรยาแต่ละคนมักเป็นบุตรสาวของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เช่น จำปา พูลไชย ภรรยาคนที่ 5 เป็นบุตรสาวของผู้ใหญ่อำเภอกาญจนบุรี พูลไชย แห่งปากพนัง พี่เอง หนูศรีแก้ว จึงเป็นศูนย์รวมชาวปากพนัง ชาวฉวาง และเป็นศูนย์อำนาจของตำบลพรุพิที่ขึ้นเครือข่ายของตำบลบ้านนาสาร

(4) ขุนชนบ้านช่องช้าง : ลีลาและท่าทีในการปฏิเสธรัฐ จะกล่าวให้มากความไปยมิ เพราะหลังจากที่ได้กล่าวถึง ตระกูลบ้านโรงช้าง (ฮกจินหอ) ณ บ้านพร้าว จังหวัดพัทลุง และสาแหรก ทั้งคนในท้องถิ่นและช้องแวงจากภายนอก ทั้งจากฝั่งตะวันตกและตะวันออกของทะเลสาบสงขลา แล้วว่ามีพลังและอำนาจ จนสามารถชี้นำความเป็นไปของสังคมท้องถิ่นทั้งทางบกและทางลพ จึงน่าจะเป็นไปในทำนองเดียวกับประชาคมบ้านช่องช้างที่หลอมรวมเข้าด้วยกันของผู้คนสองกลุ่ม – สองสายน้ำ คือ ฉวางจากกลุ่มน้ำตาปีกับปากพนังจากกลุ่มน้ำปากพนังที่มี พี่เอง หนูศรีแก้ว เป็นแกนนำ จริงอยู่แม้ว่าคนทั้งสองกลุ่มต่างก็มีภูมิหลังและวิถีคิดที่แตกต่างในเบื้องต้น แต่เมื่อต้องมาคอกอยู่ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดเดียวกันก็จะทำให้กลุ่มคนดังกล่าวต้องกลายเป็นหนึ่งเดียวที่ทรงพลังจนสามารถชี้นำได้ในแทบทุกกรณีด้วยเช่นกัน กล่าวเฉพาะกรณี พี่เอง หนูศรีแก้ว ด้วยแล้ว ว่าได้นอกจากจะเป็นคนดีมีศีลธรรมและมีจิตวิญญาณของนักปกครองโดยสายเลือดเพราะเป็นบุตรชายนาสารสาร จนกลายเป็นผู้มีบารมี เป็นที่เชื่อถือและศูนย์รวมใจทั้งชาวฉวางและปากพนังแล้ว ยังมีบารมีมากพอจนสามารถแผ่ขยายครอบคลุมไปยังท้องถิ่นข้างเคียงอีกด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า “ลูกผู้เฒ่า หลานผู้ใหญ่” ในอดีตต่างก็มีอุปนิสัยตรงกันประการคือการมีภรรยาหลายคน ภรรยาแต่ละคนก็มักจะเป็นลูกผู้เฒ่า หลานผู้ใหญ่วัยด้วยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากกรณีของ พี่เอง หนูศรีแก้ว ที่เมื่อครั้งมีภรรยาคนที่ 5 ได้แต่งงานกับจำปา พูลไชย ลูกสาวของผู้

ใหญ่ อำ พูลไชย ชาวปากพนัง เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าถ้าเมื่อตัดประเด็นแห่งการวินิจฉัยว่าเป็นนิสัย “เจ้าผู้” เฉพาะตัวออกไปก็คงเหลือเพียงการมีเมียหลายคนเป็นอุบายที่แบบสลอันหนึ่งของนักปกครองในอดีตจนดูออกจะชอบธรรมมากกว่าที่จะ “ชิงชิง” แห่งกาลสมัย เพราะนั่นคือ วิถีของการขยายทั้งความยาวและความใหญ่ให้กับโยค ย่าน และโย ซึ่งเป็นหลักประกันความอยู่รอด อยู่ได้และอยู่ดีประการหนึ่งของประชาคมปักษ์ใต้ในขณะนั้น

กล่าวเฉพาะข้อขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐกรณีชุมชนบ้านช่องช้าง อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีนครศรีธรรมราชเป็นส่วนควบนั้นต้องสรุปโดยไม่ล้งเลวว่า ชุมชนรัฐกับชุมชนชาวบ้านมีมิติการมองที่แตกต่างในเรื่องของที่ดินทำกินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อชุมชนชาวบ้านนิยามว่าที่ดินทำกินคือ ความจำเป็นของ “ปากท้อง” ในขณะที่ชุมชนรัฐนิยามว่า “ป่าต้องคงอยู่” แต่ก็เป็นไปภายใต้ข้อเคลือบแคลงสงสัยของชุมชนชาวบ้านตรงที่ว่า เพราะเหตุอันใดที่ชาวบ้านร้านถิ่นไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ในขณะที่เขตจังหวัดกระบี่รัฐหาญกล้าอนุญาตให้สัมปทานแก่ชาวนาเลเชียทำสวนปาล์มเป็นหมื่นเป็นแสนไร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้น (สารูป ฤทธิ์ชู, 2543 : 127) ภาวะดังกล่าวได้ทำให้ผู้คนในชุมชนช่องช้างได้ค่อย ๆ ตั้งสมจากความ “โกรธเคือง” ไปเป็น “ความโกรธเค้น” รัฐจนกล้าประกาศอย่างอาจหาญว่าไฟหาลัทธิคอมมิวนิสต์ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2484 – 2485 เป็นต้นมา ที่มีประเสริฐ ทรัพย์สุนทร เป็นแกนนำ และแล้วประสบการณ์อันเจ็บปวดของผู้คนสองสายน้ำได้นำไปสู่ข้อสรุป อันก่อให้เกิดคติที่ “มีเพื่อนเป็นทรัพย์ แต่ต้องยิ่งกว่าเพื่อน กับไม่รบนายไม่หายจน” ไม่เคยเลือนลางและจางหายไปจากวิถีคิดของคนใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประสบการณ์อันเนื่องด้วยการค้าหมูจากอำเภอนาหวางและปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เรียนรู้ว่า “เสือนั่นกลัวไม้เรียว ช้างนั่นกลัวไฟกับลูกธนู แต่เมื่อต้องมาอยู่ในดงเสือและดงช้าง ที่บ้านช่องช้างจึงต้องไม่กลัว “ทั้งช้างและเสือ”

การเกิดความรู้สึกที่ไม่กลัวทั้งเสือและช้างของผู้คนสองสายน้ำ ได้แสดงให้เห็นถึงความอาฆาตมาดแค้นรัฐ ผลปรากฏในเชิงประจักษ์เด่นชัดขึ้นเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เข้ามาเคลื่อนไหวในฐานะ “ผงซุรต” ในห้วงแห่งมิติการมองที่แตกต่างเมื่อดูจากการตั้งค่าย 508 เป็นค่ายแรกและได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วไปเป็นค่าย 180 357 511 514 และ 79 ฯลฯ ในเวลาต่อมา ยิ่งเมื่อถูกกระหน่ำซ้ำเติมโดยนโยบาย “3 เรียบ” ของจอมพลประภาส จารุเสถียร ที่บุชาคัมภีร์อเมริกันกลัวคอมมิวนิสต์อย่างสนิทใจด้วยแล้ว ก็ยิ่งทำให้ปรากฏการณ์ “คาราวานสายเลือด”¹⁶ (Caravan Blood) ได้ย่ำเดินโดยไม่สิ้นสุดตามสูตรตายสิบ...เกิดแสนในที่สุตเพราะพัฒน์ – เจ็ม รอดเกลี้ยง สองสามี – ภรรยา วัย 85 และ 84 ปี ต่างก็ยืนยันว่า ในปี พ.ศ. 2514 พัฒน์ถูกจับกุมในฐานะหัวหน้าคอมฯ ถึงสี่ครั้ง เพราะผู้ถูกจับกุมแทบทุกคนก่อนหน้านี้ต่างก็กล่าวอ้างตรงกันว่าเป็นลูกน้องของพัฒน์ – เจ็ม ยิ่งไปกว่านั้นผิน สมพิศ ยังได้เล่าว่า “หลังจากที่

พัฒน์ ได้ถูกจับกุมและนำตัวไปคุมขังที่นครศรีธรรมราชในปี พ.ศ. 2509 – 2510 แล้ว เจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็ยังตามมาทวงเงินตลอดเวลา จึงได้ตัดสินใจขึ้นเขาตามสามีพร้อมด้วยลูก ๆ อีก 6 คน”

กระทั่งถึงเหตุการณ์ “ช่องช้างแตก” ภายใต้นโยบายได้ร่มเย็นของพลเอกหาญ ลี นานนท์ ในปี พ.ศ. 2525 ได้ทำให้เกิดความไม่จริงที่ “ดูเสมือนจริง” ขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะมีความบางตอนที่ พ. เมืองชุมพู่ อดีตกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับบ้านช่องช้างแตกไว้อย่างน่าสนใจว่า ช่องช้างแตกไม่ใช่เขตปลดปล่อยแตก เพราะที่นั่นไม่มีการสร้างอำนาจรัฐอย่างเปิดเผย แต่ในความเป็นจริงมันเป็นเพียงการหดตัวของฐานกำลังทางทหารเท่านั้น ซึ่งเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่งที่สามารถยืด – หดได้ เมื่อเปรียบเทียบกับกำลังชั่วคราว เพราะฐานที่มั่นที่แท้จริงจะไม่มีวันแตกเพราะฐานที่มั่นที่แท้จริงคือความเป็น “อธิปไตย” ในใจคน จึงน่าจะอุปมาได้ว่าลึก ๆ แล้ว เป็น “ช้างผอม” โดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิกริยาต่ออำนาจรัฐ ในขณะที่พื้นผิวก็คือ “เสือพี” ภายใต้กระแสสังคมบริโภคนิยมในปัจจุบัน

คำอุปมาดังกล่าวดูออกจะเป็นจริงอยู่ไม่น้อยเมื่อสารูป ฤทธิ์ชู ผู้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ตามรอยช้างแลได้” ค้นพบว่า แม้ว่าการต่อสู้ที่ค่อย ๆ เคลื่อนตัวจากโกรธเคืองไปเป็นโกรธแค้น ที่มีพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นส่วนควบจะไม่ประสบผลสำเร็จด้วยเหตุผลหลายประการก็ตาม แต่ความหวาดระแวงยังคงอยู่ ฉะนั้นแม้ว่าชาวบ้านช่องช้างจะมีบ้านหลังใหม่ที่ทันสมัยกว่าเดิม ก็มีได้หมายความว่า การต่อสู้ในเชิงของความเป็นอธิปไตยจะหมดไป คราบโคที่ปัญหาเรื่องที่ดินทำกินยังคงค้างคา เพราะแท้จริงแล้วมีตัวบ่งชี้บางประการว่า ชาวช่องช้างวันนี้ต่างก็มีวิถีคิดแบบทุนนิยมมาก่อน กล่าวเฉพาะกรณีของการขึ้นเขา ถีบลงเขาและเผาในถึงที่สำเร็จกิจอย่างเป็นทางการเป็นคำในสายตาของภาครัฐนั้น ก็หาเป็นอื่นไปได้ไม่นอกเสียจากความแน่นแค้นในเครือญาติที่เปรียบประดุจ “ปลากับน้ำ” เพราะถ้าเมื่อหัวโศกต้องขึ้นเขา ก็จะโยงโยไปหาคนอื่นในย่านและโยคโดยไม่ยากเย็น

(3) พลังและอำนาจของย่านและโยคแห่งตระกูลฮกจิ้นหอกับหนูศรีแก้ว ณ บ้านโรงช้างกับบ้านช่องช้าง : เหยียบหลังช้างแล้วต้องไม่ย่างหลังหมากับการเป็นช้างผอมดีกว่าเสือพี จะเห็นได้ว่า ข้อมูลในเบื้องต้นเกี่ยวกับทั้งตระกูลฮกจิ้นหอกับหนูศรีแก้วต่างก็รายงานตรงกันว่า ทั้งสองตระกูลต่างก็มีอุปนิสัยในการผูกมิตรผ่านกระบวนการผูกเกลอ ผูกคองที่มีขนบนิยมอุปถัมภ์เป็นฐานรองรับ กล่าวเฉพาะตระกูลฮกจิ้นหอก ณ บ้านโรงช้าง จังหวัดพัทลุง ได้เชื่อมโยงสายใยได้สัมพันธ์กับตระกูลใหญ่ทั่วภาคใต้ ได้แก่ ตระกูลสุวรรณภักดี ฅชภักดี แก้วทนต์ ทองขุนดำ ชูช่วย ลิมชัยพฤกษ์ วิบุลการ ฯลฯ และยังได้ล่องล่ำเล้ยลิกข้ามเขตไปเป็นเกลอ เป็นคองกับจรัสเทือกสุบรรณ (บิดาของอดีตรัฐมนตรีคมนาคม : 2544) ขุนพิปูนเปรมประดิษฐ์ และครูเปาะชู วาเมดิชา ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราชและยะลา ตามลำดับ พลังและอำนาจของ

ย่านและโยคดังกล่าวได้ส่งผลให้ย่านและโย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นที่ 2 และ 3 มีสถานะเป็นชนชั้นนำสังคมอย่างหลากหลายที่นับได้ตั้งแต่ ชาวสวน นักธุรกิจ นายแพทย์ นักปกครอง ทนายความ นักการทหาร กระทั่งถึงนักปกครองท้องถิ่นและระดับชาติ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) รวมตลอดไปถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ฯลฯ เต็มพื้นที่เรื่อยมา เช่น เอื้อน เดชดี อดีต ส.จ. สงขลาสามสมัย ผ่อง เล่งอี้ เป็นอธิบดีกรมป่าไม้ เปลื้อง คชภักดี เป็น ส.ส. ในปี พ.ศ. 2500 สารภี คชภักดี (เพ็ญสุวรรณ) ได้เป็นผู้บริหารโรงเรียนประจำจังหวัดถึง 30 ปี รวมตลอดไปถึง อดีตกำนันสุชน แก้วทนต์ และส.จ. เค็ง แก้วทนต์ ลูกชายในปัจจุบัน

ในขณะที่เฟื่อง หนูศรีแก้ว ณ บ้านช่องช้าง อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก็ได้สร้างเครือข่ายโดยการผูกโยคและย่านจาก อำเภอนางัว กับปากพนังเข้าด้วยกัน พร้อม ๆ กับการขยายเครือข่ายทั้งแนวกว้างและแนวลึกเต็มพื้นที่ดังกล่าว ทำให้มีพลังที่เข้มแข็งในการสร้างบ้านแปงเมือง พิทักษ์ญาติมิตร ชีวิต เกียรติยศและศักดิ์ศรีรวมตลอดไปถึงการปฏิเสธรัฐในเรื่องที่ดินทำกิน แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้ผูกไว้ในลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผย ด้วยท่าทีและท่วงทำนองของความ “นักเลง” ที่ได้นำไปใช้อย่างถูกต้อง ถูกที่ ถูกทางและสร้างสรรค์ ที่อุปมาได้ว่าเขาเหล่านั้นกำลังเหยียบหลังช้าง ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีศักดิ์สูงในสังคมไทย กับการยอมเป็นช้างพอมที่อุปมาได้ว่าไม่เบียดเบียนและเบียดบังทั้งบ้านและรัฐ

และแล้วภาวะของการเหยียบหลังช้างแล้วต้องไม่ย่างหลังหมากับการยอมเป็นช้างพอมดีกว่าเสียฟักี่แปลกเปลี่ยนไป เมื่อบุคคลบางกลุ่มของทั้งบ้านโรงช้างและช่องช้างต้องตกอยู่ในภาวะ “อันยอมจำนน” จึงได้ยอมสละตัวจากหลังช้างและมาอย่างหลังหมา กระทั่งถึงการเป็น “เสือฟิ” เมื่อทั้งสองชุมชนที่ทำการศึกษาดูงานก็ได้รับแรงเหวี่ยงกระแทกกระแสนิยมและโลกาภิวัตน์ที่ฝรั่งใช้เป็นเงื่อนไขในการครอบงำโลก ได้ทำให้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมของย่านและโยที่เคยแข็งแกร่งอ่อนตัวลง ดังจะเห็นได้จากการแข่งขันเพื่อชิงดีกันเองภายในตระกูลเชิงชาติพันธุ์ไทย – จีน ระหว่างสายของเถื่อน แก้วทนต์ ผู้มาเป็นเขยของตระกูลฮกจิ้นห่อ กับสายของแสงสุวรรณภักดี คนในตระกูลฮกจิ้นห่อโดยตรง ส่งผลให้คุณธรรมของผู้คนนับตั้งแต่หลังชั้นที่ 3 ลงมาลดหย่อนลงและแล้วค่อย ๆ แปรสภาพของผู้คนจำนวนหนึ่งจากความเป็นนักเลงไปเป็นเจ้าเขาเจ้าป่า นักเลงหัวไม้และเจ้าพ่อ จนก่อให้เกิดความเหวี่ยงกระแวงกันในหมู่เกลอหมู่ตอง ดังจะเห็นได้จากกรณีของการยกพวกฆ่าฟันกันเองระหว่างสองหัวเกลอผู้กว้างขวาง คือ กำนันสมปอง แก้วทนต์ จากชายขอบทะเลสาบฝั่งตะวันออกกับเสือเอื้อน ปราบดั่ง จากชายขอบทะเลสาบฝั่งตะวันตก เป็นต้น กับกรณีของจิตร จงจิตร ในฐานะหลานของขุนพิบูลย์ประมุขที่มีบทบาทหนักไปทางนักเลงหัวไม้ผ่านความเป็นเจ้าเขาและเจ้าป่ามากกว่าที่จะเป็นผู้มีบารมีเพื่อปกป้องญาติมิตร

อย่างทุนขุนพิปูนฯ ดังนั้นคนทั่วไปจึงเห็นภาพลักษณ์ของความเป็นนักเลงผ่านภาพของนักเลง อันธพาลว่า เป็นพวกที่ทำให้ “กฎหมาย” อยู่เหนือกฎหมาย ความหมายของความเป็นนักเลงที่แท้จริงก็เริ่มเลเห็นได้ยาก เพราะเป็นวัฒนธรรมที่พันสมัยเช่นเดียวกับการผูกเกลอผูกคองที่เคยแพร่หลายในวัฒนธรรมของผู้คนในภาคใต้ ผู้ที่เคยเป็นเจ้าของคอกช้าง หรือเคยคล้องช้างเป็นเจ้าของช้าง จึงมักมีฐานะเป็นผู้นำทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองการปกครองเสมอมา

ภายใต้สถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนได้ทำให้พลังของอำนาจของย่านและโยดแบบแยกส่วนถูกนำไปในทางที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น การรวมตัวกันเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น กลุ่มผลประโยชน์ ชุมโจร ใช้อำนาจบาตใหญ่ข่มเหงรังแกประชาชนรวมหัวกันกินบ้านโกงเมืองในคราวของอาชญากรปกขาว¹⁷ (White Collar Criminal) ผ่านกลุ่มการเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติและที่เห็นชัดที่สุดก็คือ การใช้อำนาจดังกล่าวไปจับจองและบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติแบบมือเปล่า จนบางคนได้ชื่อว่าเป็น “ราชาที่ดิน” นอกกฎหมายในคราวของ “คอมแกเลบ” (คอมมิวนิสต์แต่ในนาม) ในอดีต การก่อเกิด เป็นมาและเป็นอยู่ของผู้คนบางกลุ่มในชุมชนที่ทำการศึกษารูปได้ตามรายงานของข้อมูลว่า แรกเริ่มเดิมทีคนในชุมชนชายขอบรอบทะเลสาบสงขลาได้มีกลไกเชิงโครงสร้างที่แข็งแกร่งด้วยคุณธรรมที่มีการผูกเกลอผูกคองและขนบนิยมอุปถัมภ์เป็นฐานรองรับ จนสามารถอุปมาได้ว่าคนในชุมชนดังกล่าวเป็นประหนึ่ง “เมื่อเหยียบหลังช้างแล้วต้องไม่ย่างหลังหมา” กับการเป็นช้างพอมดีกว่าเสือพี “อย่างทรง แต่เมื่อภาวะการณ์แปลกไปได้ทำให้บุคคลบางกลุ่มแปลกเปลี่ยนตามจนอุปมาได้ว่า “หลังจากที่เหยียบหลังช้างแล้วโดนต้องมาอย่างหลังหมา... ถึงการยอมเป็นเสือพี” ในปัจจุบันด้วยเช่นกัน

3. จากธงแดง ...ถึงธงแดง...จึงได้ฆ่าแกงกันจนขาดย่านหมดโยด

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ตามรอยช้างแลได้” ของสารูป ฤทธิ์ชู ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า 1) ความแน่นแฟ้นของเครือญาติของทั้งสองตระกูลบ้านโรงช้างและบ้านช่องช้างได้ทำให้ลูกหลาน หลิน เหลนและสาแหรกได้มีตำแหน่งหน้าที่ทั้งในระดับสูงและต่ำ ในแทบทุกอาชีพทั้งในส่วนกลางและภาคใต้ จนมีบริวารมากพอที่จะดูแลกันและกันได้ 2) ตะเข็บรอยต่อระหว่างพัทลุง สงขลา และนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ “อโคจร” จากอำนาจรัฐ จึงได้เป็นโอกาสของอำนาจท้องถิ่นในการกำหนดทิศทางและท่าทีเพื่อปกป้องรักษาตนเองในแทบทุกด้าน ด้วยเหตุแห่งข้อค้นพบดังกล่าว ได้ทำให้ดูประหนึ่งว่าทั้งช้างโรงช้างและช่องช้างเป็นชุมชนอิสระที่แน่นอนว่าจะไม่ถึงกับปฏิเสธรัฐ แต่ก็สามารถอยู่กันเองได้โดยมิพักต้องพึ่งรัฐ จริงอยู่แม้ว่าพลังและอำนาจของทั้งตระกูลฮกจิ้นขอและหนูศรีแก้วที่เกี่ยวข้องกับช้างจะส่งผลในทางสร้างสรรค์ดังกล่าว แต่ในทางกลับกันก็ได้ส่งผลในทางทำลายอย่างรุนแรงเมื่อถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มผู้ฝักใฝ่ในลัทธิคอมมิวนิสต์

ในขณะนั้น ไม่เว้นแม้กระทั่งผู้มีตำแหน่งสูงทางสังคมของตระกูลฮกจิ้นห่อ เมื่อมองจากกรณีของ บุตรตรีทั้งสี่คนของบำรุง – ปริก ลืมชัยพลฤกษ์ ต่างก็ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนผู้ ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ในขณะที่บุตรคนหัวปีเคยเป็นถึงผู้จัดการธนาคาร สามิเป็นนายตำรวจใน ตำแหน่งรองผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 คนที่ 2 สามิเป็นนายกเทศมนตรีเมืองพัทลุง คนที่ 3 สามิ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพร และคนสุดท้ายต้องทำงานอยู่ที่กรุงเทพ ฯลฯ ความรุนแรงของการเมือง ท้องถิ่นในสายตาของภาครัฐ จึงได้นำไปสู่กรณีดังแดง จนได้มีชื่อของสุพร อ่อนเรือง ในฐานะ “นายอำเภอคอม” และวรรณ ศรีศักดา บุตรสาวคนโปรดของสังเวช ศรีศักดา ที่ต้องจบชีวิตกับ ดังแดงด้วยวัยเพียง 18 ปี จึงเป็นตำนานให้ได้เล่าขานถึงความโหดเหี้ยมของเจ้าหน้าที่รัฐบาลคนใน ขณะนี้จนกระทั่งบัดนี้ในที่สุด

3.1 ความคลางแคลงใจในหมู่เกลอ – ดอง เป็นที่น่าสังเกตว่าทั้งชุมชนบ้านช่องช้างและ โรงช้างต่างก็เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง โดยการสร้างฐานอำนาจจากการผูกเกลอ ผูกคองจึงต้องอุปถัมภ์ กันและกัน จนสามารถเป็นผู้นำทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในฐานะที่เป็นทั้งเจ้าป่าและ เจ้าเขา แต่ก็ไม่วายที่ได้ถูกกล่าวหาว่าเป็น “ผู้ฝักใฝ่ในลัทธิคอมมิวนิสต์” คำตอบสุดท้ายของเหตุ การณ์ดังกล่าวก็คือ ความหวาดระแวงในมวลหมู่เกลอและคองได้บานปลายไปสู่ความขัดแย้งภายในตระกูลบ้านโรงช้าง ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการคือ 1) การตั้งคอกจับช้างบริเวณชายขอบ รอบทะเลสาบสงขลาที่มีก้านั้นเลื่อน แก้วทงนค์ เป็นทั้งผู้ขออนุญาตและเจ้าของคอกช้างตลอดมา ได้ทำให้ก้านั้นเลื่อน และลูกชายก้านั้นสมปอง แก้วทงนค์ มีทั้งอำนาจและบารมีสูงยิ่งในการจัด การทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล จนทำให้คนอื่นในสาแหรกรู้สึกว่าเป็น “องค์ ประกอบแถวหลัง” 2) การช่วงชิงเชิงชาติพันธุ์ภายในตระกูลฮกจิ้นหอดันตอจากบ้านพร้าวกับ เลื่อน แก้วทงนค์ โยดและย่านของขุนตะเคียวฯ จากทะเลสาบฝั่งตะวันออก ด้วยเหตุแห่งวิกฤต ดังกล่าวจึงเป็นโอกาสของ “ธงแดง” ได้มาปักอยู่ ณ บ้านโรงช้างและช่องช้างอย่างเกรียงไกรได้ ระยะเวลาหนึ่ง อธิบายความได้ว่า ท่ามกลางความระส่ำระสาย แบ่งกลุ่มแยกพวกของตระกูลบ้านโรง ช้าง ได้ทำให้ผู้คนในตระกูลบ้านโรงช้างเริ่มแปรพักตร์ แปรย่านและแปรโยด เมื่อสถานการณ์ เปลี่ยนไป กล่าวเฉพาะชุมชนบ้านช่องช้างนั้นว่าได้ว่า เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2504 ซึ่งตรงกันกับ สมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำทลายอำนาจชุมชนโดยการประกาศให้ชุมชนบ้านช่องช้างเป็น เขตป่าสงวนแห่งชาติ จึงทำให้ชาวบ้านต้องสรุปว่านั่นคือความไม่เป็นธรรมในเรื่องที่ดินทำกินที่รัฐ ยึดยึดให้...ด้วยเหตุดังกล่าวเมื่อผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นเครือข่ายของคนในท้องถิ่นภายใต้การสนับสนุนของชาวญวนอพยพในตลาดพรุพรีดินที่ของเฟื่อง หนูศรีแก้ว เข้ามาเคลื่อนไหวก็ ได้กลายเป็นแรงส่งให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ณ ค่าย 508 แห่ง บ้านช่องช้างอย่างง่ายดายและได้ขยายเครือข่ายอย่างรวดเร็วในเวลาต่อมา

3.2 จากธงแดงและธงแดง...ถึงการฆ่าแกงกันจนขาดบ้านหมดโยด การกล่าวถึงจากวิกฤตไปเป็นโอกาสของทั้งธงแดงและธงแดง จึงได้มีการฆ่าแกงกันจนขาดบ้านและหมดโยด ณ ที่นี้ตั้งอยู่บนฐานข้อมูล 2 กระแสคือ 1) จากการให้สัมภาษณ์ของนายสวัสดิ์ แก้วทอง¹⁸ หนึ่งในคณะของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ที่มี ดร. ถนอม อินทรกำเนิด¹⁹ เป็นแกนนำเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2544 ณ อาคารเคียงศิริ เวลา 22.00 น. สรุปได้ว่าการตายของกำนันสมปอง แก้วทอง ไม่ได้เกิดจากการล้างแค้นของฝ่ายเสือเถื่อน แต่น่าจะเกิดจากสาเหตุอื่นเพราะเวลาว่างเลยมาหลายปีหลังจากที่เสือเถื่อนตายจากไป ทั้งนี้เมื่อสวัสดิ์ แก้วทอง ยืนยันว่า กำนันสมปอง แก้วทอง เสียชีวิตลงเพราะถูกล้อมยิงในขณะที่ไปดูแลสวนยางกับภรรยาโดยไม่เชื่อฟังคำตักเตือน จากทั้งเพื่อนบ้านและท่านสมภารว่าอยู่ในเคราะห์เพราะเชื่อว่า “มีดี” ในระดับที่ฟันไม่เข้ายังไม่ออกกับเขาด้วยคนหนึ่ง จนในที่สุดก็ต้องจบชีวิตกัน 2) ข้อค้นพบของวีระ แสงเพชร ในภูมิปัญญาการปราบปรามของ พล.ต.ต. ขุนพันธรักษ์ราชเดช ไม่ว่าการตายของทั้งเสือเถื่อน ปราบด้วยแห่งบ้านควนไส อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในปัจจุบันกับการตายของกำนันสมปอง แก้วทอง จะเป็นไปด้วยเหตุผลใดก็ตาม แต่เหตุการณ์ดังกล่าวก็ยังคงไว้ซึ่ง “ข้อกังขา” ที่ยากแก่การค้นหา “ข้อเท็จจริง” ไร้ไป เพราะคนที่รู้จริงเกี่ยวกับเรื่องราวดังกล่าวส่วนใหญ่เสียชีวิต ไม่ว่าจะเป็นข้อกังขาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจะถูกอธิบายต่อสาธารณะ ณ ปัจจุบันด้วยลีลาไหนและวัตถุประสงค์ใดก็ตาม แต่ข้อค้นพบของวีระ แสงเพชร ในภูมิปัญญาการปราบปรามของ พล.ต.ต. ขุนพันธรักษ์ราชเดช ยืนยันว่าเสือเถื่อน ปราบด้วย กับกำนันสมปอง แก้วทอง เป็นเพื่อนรักกันมากในระดับที่เรียกว่าเป็น “เกลอ” กัน แต่ในระยะหลังเกิดแตกคอกันขึ้น โดยเริ่มต้นจากเสือเถื่อนกับพวกได้ปล้นแล้วฆ่านายนิมลูกเขยท่านขุนฯ ในขณะที่ไปหาผักผลไม้ในเขตอำเภอลำทะเมนชัยเพื่อใช้ประกอบอาหารในงานฌาปนกิจศพของท่านขุนฯ ละครเคเรียวละครเคเรียวกับการผจญภัยนักเลงกรณีผัดลูกผัดเมียคนอื่น กล่าวเฉพาะกรณีการปล้นแล้วฆ่านายนิม ผู้ไปหาผักผลไม้เพื่อใช้ประกอบอาหารในงานฌาปนกิจศพท่านขุนฯ ซึ่งเป็นงานที่ยิ่งใหญ่มาก เพราะบารมีของท่านขุนฯ เปรียบได้กับ “ผู้ว่าการเขตตะเคียว” เลยทีเดียว ดังนั้นจึงน่าจะเชื่อได้ว่าเป็นจริงตามคำกล่าวที่ว่า “นายอำเภอก่อนที่เข้ารับตำแหน่ง ณ อ.ระโนด จะต้องไปแสดงสัมมาคารวะต่อท่านขุนเป็นแห่งแรกทุกคนไป”

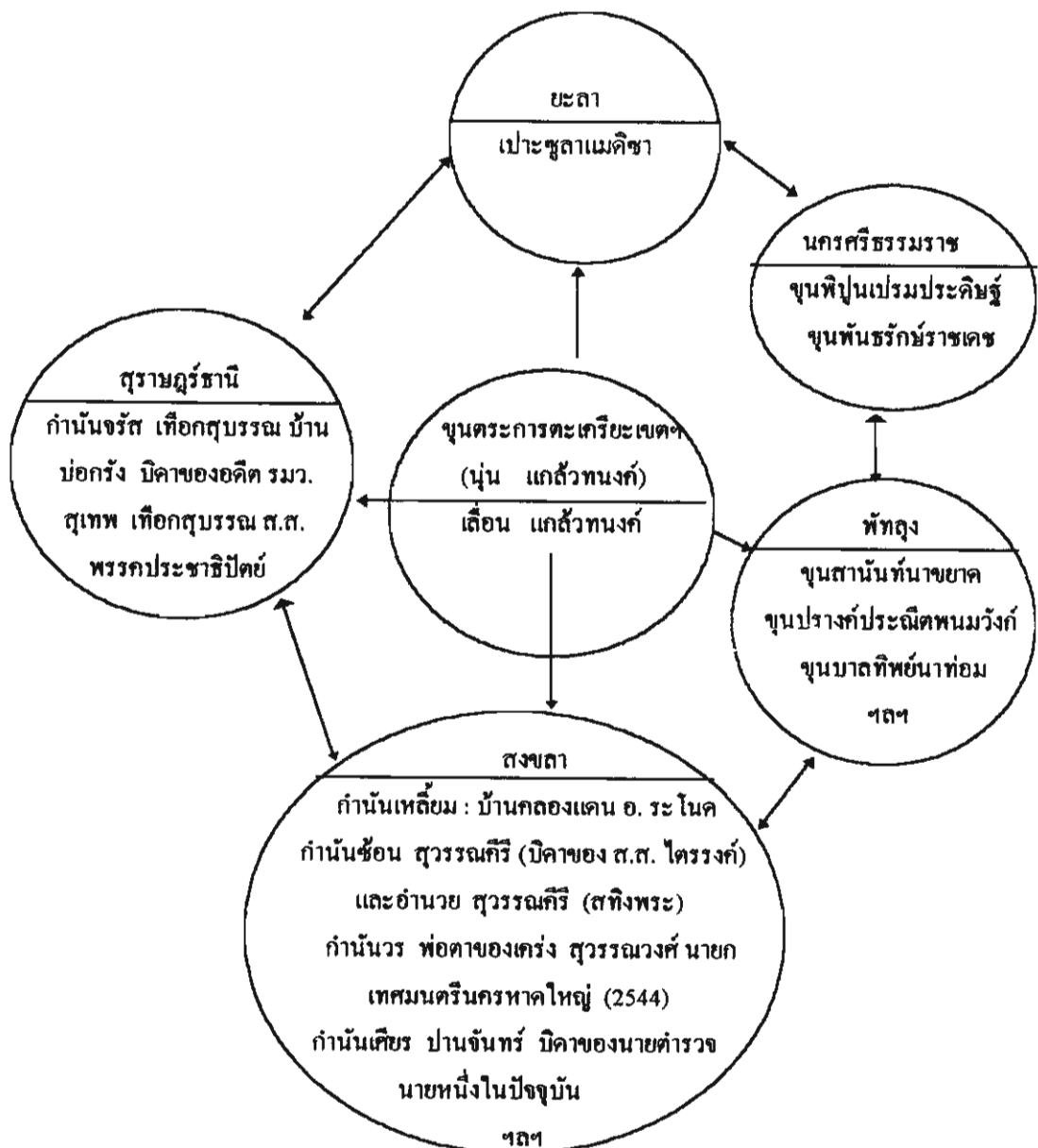
บารมีของท่านขุนฯ ได้ทำให้บรรดาหัวเกลอ ย่าน โยดและโยได้พร้อมใจกันมาบำเพ็ญบุญจากทั่วสารทิศ ณ ที่บ้านของท่านขุนฯ เล่ากันว่ามิ้วควายนับร้อยที่บรรดาหัวเกลอมอบให้เพื่อประกอบอาหาร ในขณะที่มีมโนราห์ หนึ่งตระกูลหลายสิบคณะที่ประสงค์จะแสดงเพื่อสนองคุณท่านขุนฯ จนต้องเข้าคิวรอในงานดังกล่าว ฯลฯ การดักปล้นคณะผู้ไปหาผักและผลไม้ดังกล่าวได้ทำให้กำนันสมปอง แก้วทอง โกรธแค้นเป็นอย่างยิ่งเพราะการกระทำดังกล่าวถูกตีค่าว่า “หัก

เหล็มนักเลง” หลังจากทำงานฉาปนกิจศพท่านขุนตะเคียนตระการเขตฯ เสร็จสิ้นลง กระบวน การล้างแค้นระหว่างสองหัวเกลอกก็เริ่มต้นและค่อย ๆ รุนแรงขึ้นเป็นลำดับจนกระทั่งเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2501 มีชายฉกรรจ์อาวุธปืนครบมือจำนวน 28 คน ใช้ผ้าแดงโพกศีรษะหรือห้อยคอเป็น เครื่องหมาย นุกบ้านนายเอื่อน ปราบด้วง ที่บ้านควนไส อำเภอลำทะเมนชัย แต่ไม่พบนายเอื่อนฯลฯ จึงฆ่านางผึ่งมารดา นายอำฟี่ชาย นางสาวจินหลาน และเด็กเล็กอีก 2 คน ยิงวัวตายไป 2 ตัว แล้วเก็บทรัพย์มีค่าติดตัวไป วันที่ 18 มิถุนายน 2501 คนร้าย 5-6 คนบุกบ้านนายชั้น เขียว เกิด แต่ไม่พบนายชั้น จึงฆ่านางทิงภรรยา นางเอื่อนแม่ยาย กับอีกพวกหนึ่งประมาณ 12-13 คน ได้ฆ่านายสวัสดิ์หรือเคน ชลธารตายที่ถ้ำเกาะร้าง ฆ่านางผอมและนายคำตายที่ตำบลท่าประจะ วันที่ 19 มิถุนายน 2501 ราษฎรบ้านควนไส ควนเถาะ พรุพ้อ ลานนา ลานข่อย ตำบลท่าประจะ ประมาณ 300 ครวเรือนละทิ้งบ้านเรือนอพยพหลุกเมียไปอยู่บริเวณที่ว่าการอำเภอและสถานีตำรวจ ภูธรอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครศรี-ธรรมราช โรงเรียนหยุดสอนโดยไม่มีกำหนด 8 โรงเรียน วันที่ 20 มิถุนายน 2501 ชายฉกรรจ์บางส่วนจากตำบลเคียนซา อำเภอนาบอน (บ้านเกิดของกำนันเลื่อน แก้วทนต์ บิดาของกำนันสมปอง) จังหวัดสงขลาและชาวอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช (บ้านเกิดของภรรยากำนันสมปอง) จำนวน 158 คน มีอาวุธครบมือ โดยสารเรือยนต์ไปพบเจ้า หน้าที่อำเภอลำทะเมนชัยเพื่ออาสาปราบเสี้ยมเอื่อน ปราบด้วง คนร้ายสำคัญ และจะช่วยคุ้มครองทรัพย์ สินญาติพี่น้อง ซึ่งอยู่ในอำเภอลำทะเมนชัยเพราะกลัวถูกเสี้ยมเอื่อน ปราบด้วงทำร้าย เจ้าหน้าที่รับรองว่า จะปราบให้เอง บุคคลดังกล่าวจึงเดินทางกลับ

ไม่ว่าจะรุนแรงระหว่างสองหัวเกลอกหรือเสี้ยมเอื่อน ปราบด้วงกับกำนันสมปอง แก้วทนต์ จะเกิดขึ้นด้วยเหตุปัจจัยใดก็ตาม แต่ที่สุดของความขัดแย้งได้จบลงด้วยความตายของทั้งสองฝ่ายที่ อาจจะมีตัวแปรอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ณ เบื้องต้น บั้นกลางและบั้นปลายจนยากเกินกว่างานศึกษา วิจัยครั้งนี้จะชี้ชัดได้ว่าเป็นเพราะเหตุปัจจัยใด แต่ที่ยิ่งไปกว่านั้นงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ขอเพียงเพื่อ อธิบายว่า ความหวาดระแวง ระหองระแหงที่เกิดขึ้นในมวลหมู่เกลอกและคองที่เคยเป็นปึกแผ่นมั่นคง ระหว่างผู้คนกลุ่มต่าง ๆ บริเวณชายขอบรอบทะเลสาบสงขลา ต้องเกิดความแปลกแยกถึงขั้น วิกฤติและได้กลายเป็นโอกาสของรณรงค์ ถังแดง จึงต้องฆ่าแกงกันจากชายานและหมดยอด ดังจะ เห็นได้จากกรณีเสี้ยมเอื่อน ปราบด้วงกับกำนันสมปอง แก้วทนต์ ดังกล่าวแล้วในเบื้องต้นในที่ สุด จะอย่างไรก็ตามท่ามกลางความพรวนผัวอันเมื่องมลังดังกล่าวนั้นทำให้คนนอกเข้าใจและเชื่อว่า นั่นคือ การตัดขาดออกจากกันแบบไร้เยื่อใย แต่ในความเป็นจริงกลับปรากฏตามข้อค้นพบของ อมรา ศรีสุชาติ ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “สายรากภาคใต้” (ภูมิทัศน์ ภูมิทัศน์และจิตทัศน์) ที่ พบว่าคนปักษ์ใต้นิยมดำรงอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของกลุ่มย่อยมากกว่ากลุ่มใหญ่ เมื่อต้องรวม ตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ก็มักจะทะเลาะเบาะแว้งกันเองที่เป็นประหนึ่ง “ลับคม เขียวและเขียวปาก” ไว้

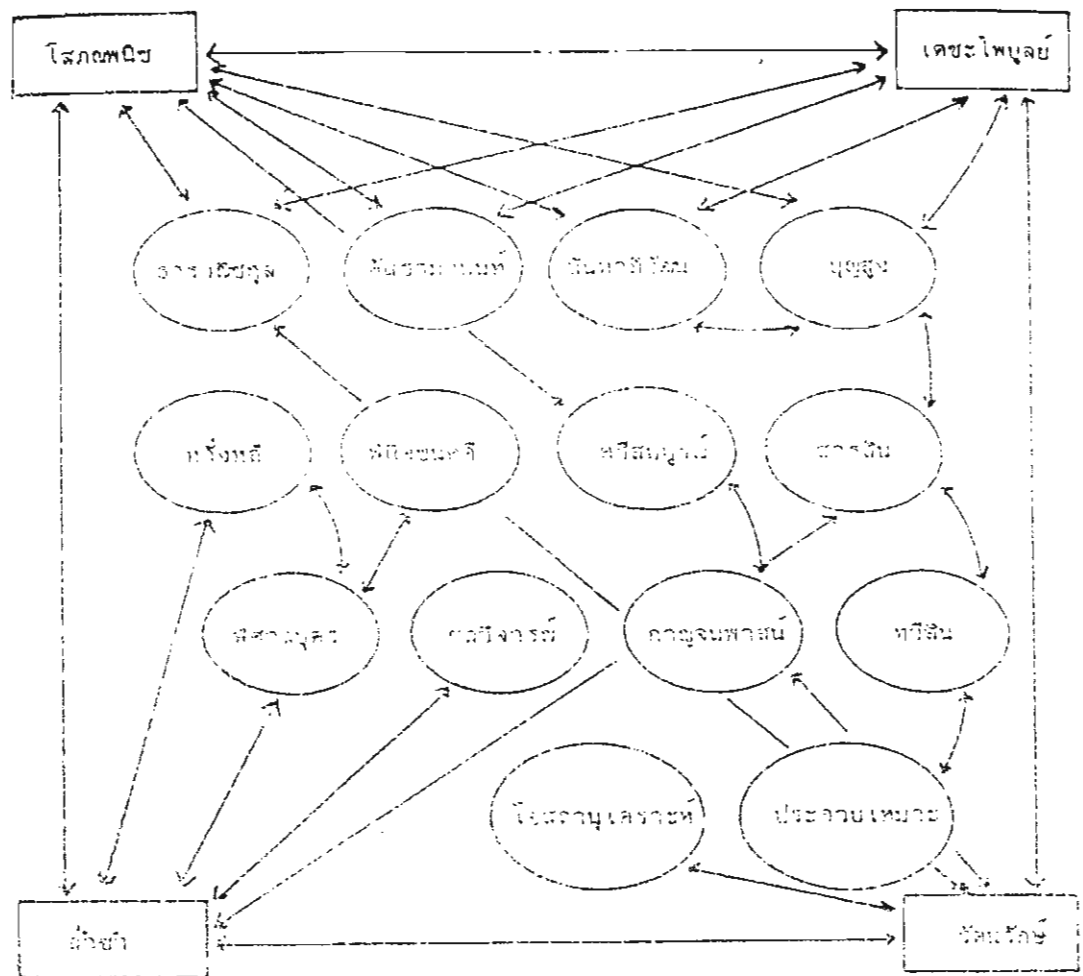
เชือดเฉือนเมื่อต้องเผชิญกับคู่ต่อสู้ที่มาจากภายนอก เพราะเมื่อตรวจสอบสืบค้นลงลึกหัวโขน ต้นตอของผู้คนในอดีตกลับพบว่า ยังคงมีสายใยใฝ่สัมพันธ์กันและกัน ในระดับที่จะหาว่า “แห่งความจิตใจไม่เจอ” เลยทีเดียว โดยเฉพาะเมื่อต้องเผชิญหน้ากับคู่แข่งชั้นจากภายนอก อธิบายด้วยภาพได้ดังนี้

ภาพแสดงเครือข่ายสายสัมพันธ์ระหว่างหัวโขนสำคัญของผู้คนชายขอบรอบทะเลสาบสงขลา

จากพลังและอำนาจของโยค ย่านและโยในชั้นต้น ทำให้สามารถชี้แนะได้ว่าถ้าเมื่อได้นำเอาพลังทางกลุ่มเครือญาติดังกล่าวไปใช้ในทางสร้างสรรค์ เช่น การสร้างเครดิตยูเนียน สหกรณ์ทุนและร้านค้าในชุมชน ปฏิเสธการซื้อเสียงเพื่อการเลือกตั้งในทุกระดับ ฯลฯ ก็จะนำไปสู่ภาวะการพัฒนาได้อย่างง่ายดาย ในทางกลับกันถ้าพลังและอำนาจของโยค ย่านและโยในเบื้องต้นถูกนำไปใช้ในทางที่ตรงกันข้าม เช่น สมรู้ร่วมคิดกันบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติ รู้เห็นเป็นใจกันในการฉ้อราษฎร์และบังหลวงผ่านการก่อสร้างโครงการต่าง ๆ รวมพลังกันลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประพฤตินิชอบ ฯลฯ ก็ยิ่งจะทำให้สังคมทุกระดับต้องล้มหายตายจากไปในที่สุด

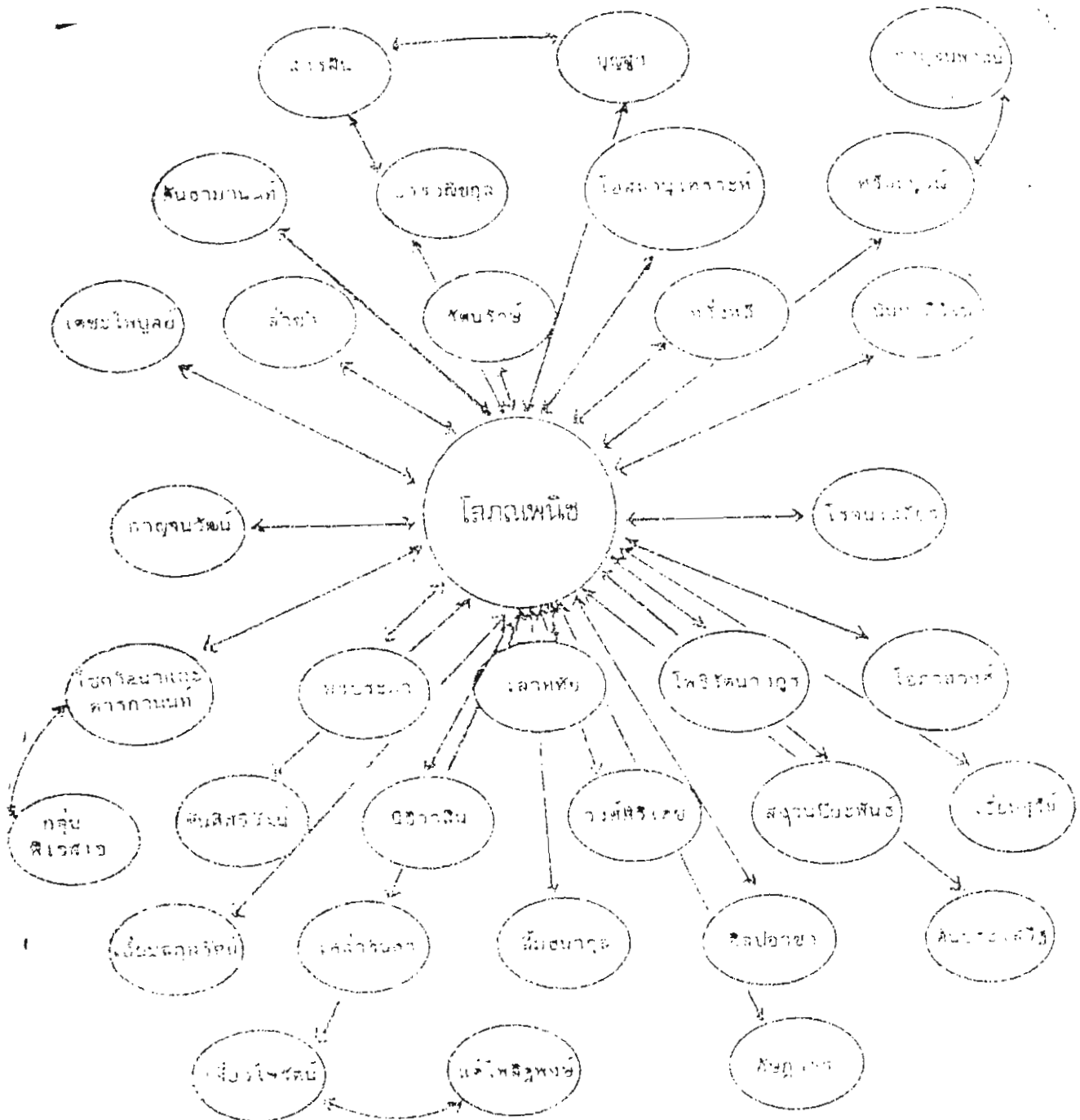
จริงอยู่แม้ว่าข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าการผูกโยคโดยการผูกเกลอ ผูกคอง และขนบนิยมอุปถัมภ์เป็นฐานรองรับมีแนวโน้มที่แน่นอนแล้วว่า จะมลายหายไปที่สุดในที่สุด แต่ความจริงที่มีอยู่จริงกลับพบว่า สัมพันธภาพของผู้คนทั้งบริวารชายขอบรอบทะเลสาบสงขลาและที่อื่น ๆ ได้แปลงเปลี่ยนไปในท่าทีและลีลาเดียวกัน กล่าวคือ รูปแบบความสัมพันธ์แบบทุนเบี้ย (Capital Contract) ได้เข้ามาแทนที่ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ของคนไทยปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปทั้งสัญลักษณ์ (ชื่อ) และสาระ (วิธีการ) ที่เมื่อดำเนินเอากรณีของซัซ เตาปูน ที่กล่าวไว้ใน “หอย ช่อง บ่อน ขาบ้า ฯลฯ” โดยผาสุก พงศ์ไพจิตรและคณะ ที่ว่าไว้ในประการที่ 12 หน้า 114 ว่า ซัซ เตาปูน อาจเป็นนักการพนันและเจ้าของบ่อนในสายตาของบุคคลทั่วไป แต่กับชาวบ้านที่อยู่บริเวณรอบ ๆ บ่อนของเขาแล้ว จะมองเขาในแง่เป็น ผู้อุปถัมภ์ หรือผู้ใหญ่ที่มีความเมตตา เขาเคยสร้างเรือนแถวให้แก่ชาวสลัม 102 ครอบครัว ด้วยเงินลงทุนทั้งที่ดินและค่าปลูกสร้างเป็นเงินเกือบ 20 ล้านบาท นอกจากนี้ เมื่อการรถไฟแห่งประเทศไทย (ร.ฟ.ท.) ไล่ที่ชาวตลาดบางซื่อน เขาก็เช่าที่ ร.ฟ.ท. แล้วลงทุนถมที่ดิน และเทคอนกรีตโดยใช้งบประมาณกว่า 2 ล้านบาท เพื่อสร้างตลาดให้แม่ค้าพ่อค้าขายฟรี ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ ชาวบ้านจึงกลายเป็นหูเป็นตา ช่วยป้องกันตำรวจมิให้มารบกวนบ่อนของเขา เชื่อกันว่าบ่อนของ ซัซ ทลายยากที่สุด เพราะรายล้อมด้วยสลัมมีคนเฝ้าหลายคนก่อนเข้าถึงบ่อนจะมีกำแพงขนาดใหญ่ปิดล้อมอยู่ ภายในยังมีประตูอีกหลายชั้นและยังมีประตูใหญ่หนา เหมือน “สตอรูม” ของธนาคาร” และยังเมื่อนำข้อค้นพบของกรีกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ที่กล่าวไว้ในเอกสารการวิจัยหมายเลข 14 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “การวิเคราะห์ลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย” ก็ยิ่งแน่ชัดว่า แม้ความสัมพันธ์แบบอ้ายเกลอที่มีทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐานจะแผ่วบางไปบ้างก็ตาม แต่ ก็ยังมีสัมพันธภาพแบบทุนเบี้ยเข้ามาทดแทนอย่างเข้มข้น ดังภาพแสดงการเกาะกลุ่มกรรมการร่วมในบริษัทของธนาคารพาณิชย์ และธุรกิจการเงิน (ภาพที่ 8.4 หน้า 359)

จากภาพอธิบายความได้ว่า กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทยต่างก็มีสายใยใต้สัมผัสกันและกันที่อาจจะเป็นแบบใดแบบหนึ่งระหว่างการเป็นเกลอเป็นดอง แต่ที่แน่ ๆ ก็คือจะต้องทดแทน (อุปถัมภ์) กันและกันตามฐานานุรูป อำนาจและโอกาสของทุนเบี้ย คำกล่าวอ้างดังกล่าวน่าจะเชื่อได้ว่าจริงมากยิ่งขึ้นเมื่อนำเอาสายสัมพันธ์ของตระกูล “โสภณพานิช” หนึ่งในสี่ตระกูลหลักของการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทยมาแสดงให้เห็นว่าได้แตกหน่อ ถกกอ โยค ย่านและอุปถัมภ์กันอย่างไร อธิบายได้ด้วยภาพดังนี้

ภาพแสดงการเกาะกลุ่มกรรมการบริหารระหว่างกลุ่มโศกนาฏิกษ์กับกลุ่มอื่น ๆ

(รูปที่ 8.5 หน้า 360)

และยังเมื่อใส่ใจพิจารณาศึกษาจากรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันจันทร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 หน้า 2 กรณีทักษิณ ชินวัตร “เปิดอกแจงเหตุตั้ง ครม. ยี่” ที่พอจะสรุปจากการตั้งข้อสังเกตของผู้สื่อข่าวบางประเด็นว่า ว่าที่นายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ในขณะนั้น (ก่อนโปรดเกล้าแต่งตั้ง) จากความบางตอนว่า 1) ส.ส. กทม. บางส่วนไม่พอใจที่ตั้งนายชูชีพมาเป็นรัฐมนตรี 2) นายสมศักดิ์ เทพสุทิน เคยถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจเรื่องการมทราชนองงูเห่า และโศกต๋าน้ำตาลทราย 3) ทำไมถึงให้โอกาสนายชูชีพ แต่ไม่ให้โอกาสนายเนวิน ชิดชอบ และ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง ข้อมูลเหล่านี้ได้รายงานให้ผู้ศึกษาวิจัยทราบว่ แม้ว่สัมพันธ์ภาพแบบการผูกโยดโดยการผูกเกลอ ผูกคองจะแผ่วบางลงแล้วก็ตาม แต่การอุปถัมภ์โดยการตั้ง รมต.ยี่ ในรัฐบาลชุดปัจจุบัน (2544) ยังคงยึดภายได้หลักการ “บุญคุณต้องทดแทน” แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือเมื่อพิจารณาจากความจริงที่มีอยู่จริงเกี่ยวกับแวดวงการเมืองไทยปัจจุบัน (2544) พบว่ผู้นำสูงสุดของประเทศลำดับที่ 23 ก็หนีไม่พ้นกรอบข่ายของอุปถัมภ์ด้วยเช่นกันเมื่อพิจารณาจากคอลัมน์ “ชุดสาแหรกนายฯ คนที่ 23 : ทักษิณฯ เหลลนนายอากรสมข ร.4” จึงได้มีคำถามจากหนังสือพิมพ์มติชนฉบับวันจันทร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นจากการที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการผูกโยดโดยการผูกเกลอ ผูกคอง เฉพาะที่ (ชายขอบรอบทะเลสาบสงขลา) ก็ตาม แต่ก็สามารถอธิบายความโดยอนุโลมได้จากกรณีของอดีตเลขาธิการพรรค เลขาธิการพรรคและบางคนที่ตั้งหวังว่จะเป็นเลขาธิการพรรคการเมืองไทยในอนาคต ที่ต่างก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะจำเพาะด้วยมือใหญ่ใจเดิบเพื่อจะได้เป็นผู้ประสานสิบทิศ ผ่านเครือข่ายอำนาจทุกระนาบทั้งในและนอกระนาบ จึงทำให้กลุ่มผลประโยชน์ การยึดตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ระบบเส้นสายแต่ใช้ความสามารถปกป้องและปล่อยให้คนชั่วลอยนวลและคอร์รัปชันดำรงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างน่าพิงและน่าฉงน ฉะนั้นการศีกษาวิจัยในครั้งนี้จึงไม่ลังเลที่จะสรุปว่ “ตราบใดที่สังคมไทยยังคงใช้ระบบอุปถัมภ์นำหลักการ ก็รังแต่จะทำให้สังคมไทยสุก่รอนและอ่อนแอ ที่เปรียบประดุจดังเรือเดินสมุทรว่จะต้องล่มจมลงสักวันเพราะไม่สามารถขับเคลื่อนผ่านปรการหินโสโครกและคลื่นลมโลก” ในที่สุด

อ้างอิง

1. กลไภายในและกลไภายนอก กลไภายในหมายถึง แบบแผน กฎระเบียบและวิถีคิด
จำเพาะของพื้นที่วัฒนธรรมแบบ “อโคจร” ของอำนาจรัฐและวัฒนธรรมอื่นใด
จากภายนอกของประชาคมปักษ์ใต้ชายขอบรอบทะเลสาบสงขลาในขณะนั้นกับกล
ไภายนอกที่หมายถึงผลสืบเนื่องจากการเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง ทั้งสองกลไก
ต่างก็มีผลต่อการก่อเกิดชุมชนโจรสลัดในขณะนั้น จนกระทั่งได้มีบุรุษร่างเดียวแต่
หลายพลังดังกล่าวในที่สุด
2. อันธพาลราษฎร์และอันธพาลหลวง ด้วยภาวะของเหตุการณ์ตามที่กล่าวถึงในข้อ 1. ได้ทำให้
เกิดราษฎร์กลุ่มหนึ่งหาญกล้าที่จะกำหนดค่าและแสดงตนเป็นอันธพาลราษฎร์ ผู้
ซึ่งฉกฉวยโอกาสเบียดเบียนทั้งทรัพยากรธรรมชาติและคนอื่นนอกแควงอย่างไร
มนุษยธรรม ในขณะเดียวกันกลุ่มบุคคลดังกล่าวที่มีโยค ย่านและไข่น้อยก็จะถูก
กระหน่ำซ้ำเติมอันธพาลหลวงอีกต่อหนึ่ง โดยในที่นี้หมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐใน
ขณะนั้น
3. เอกสารหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ร. 5 ม. 2 14/22
4. พระวิจิตรวราสารักษ์ ข้าหลวงพิเศษตรวจราชการเมืองสงขลาและพัทลุง ฉบับวันที่ 23
มีนาคม รศ. 144 (พ.ศ. 2438)
5. เอกสารราชการมณฑลนครศรีธรรมราช ร.ศ. 115 – 125 พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิง
ศพหม่อมประยูร โสนกุล ณ อายุ 2520
6. เวทย์ วรวิทย์ (นามแฝง) เขาอ้อตักศิลาทางไสยศาสตร์ น.ป.๑!
7. สฤษฏี พจนกรณ์, พระ รายงานว่าด้วยการตรวจแหลมมลายู ในพระราชอาณาจักร ร.ศ. 113
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารกระทรวงมหาดไทย รัชกาลที่ 5 ม. 2 14/22
8. วิภาวี พิจิตบันดาล “สถาบันเศรษฐกิจในแง่สังคม” (พิมพ์ครั้งที่ 2) มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช, 2537.
9. พิณ พรหมชูแก้ว อายุ 81 ปี บ้านเลขที่ 277 หมู่ที่ 4 ต. ฝาละมี อ. ปากพูน จ. พัทลุง 28
มกราคม 2544
10. ปรึ้ม ทองมาก อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 อ. ป่าพะยอม จ. พัทลุง 30 มกราคม
2544

11 – 13 จริยธรรม ศีลธรรมและมนุษยธรรม เป็นรัตน์ นวะบุศย์ ได้กล่าวไว้ในวารสาร “25 ปี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” สถาบันราชภัฏนครราชสีมาว่าคือ ความงามของจิตใจ อธิบายความได้ดังนี้

คำว่า “จริยศาสตร์” เป็นคำภาษาสันสกฤต 2 คำ คือ “จริย + ศาสตร์” ซึ่งมีความหมายว่าด้วยการกระทำหรือความประพฤติ เป็นคำที่บัญญัติขึ้นสำหรับการศึกษาวิชา Ethics ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Ethica หรือ Ethikos มีรากศัพท์จากคำว่า Ethos แปลว่าบุคลิก การกระทำ หรือขนบธรรมเนียม

วิชาจริยศาสตร์ อาจเรียกชื่อได้อีกอย่างหนึ่งว่า “ปรัชญาจริยะ” (Moral Philosophy) โดยที่คำว่า Moral นั้นในภาษาไทยแปลว่า “จริยะ” หรือ “จริยธรรม” เช่นเดียวกับคำ Ethics เนื่องจาก Moral มีรากศัพท์จากภาษาละตินว่า Moralis ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำในภาษากรีกว่า Ethos อย่างไรก็ตาม นักปรัชญาปัจจุบันนิยมใช้คำว่า Moral เพื่อหมายถึงจริยธรรม หรือความดีงามในจิตใจ ส่วน Ethics ใช้เรียกชื่อวิชาที่ศึกษาเรื่องของจริยธรรม โดยสรุป จริยศาสตร์หมายถึงวิชาที่ศึกษาเรื่องของคุณค่าและเป้าหมายของชีวิตคุณค่าของการกระทำ ตลอดจนกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจคุณค่าดังกล่าว

นอกจากนี้คำว่า “จริยะ” โดยรากศัพท์หมายถึง “การกระทำ” แต่ในวิชาจริยศาสตร์ หมายถึงสาเหตุ หรือแรงจูงใจแห่งการกระทำนั้นด้วย นั่นก็หมายถึงเจตนาธรรม (Willing) ของการกระทำนั่นเอง ดังนั้น คำว่า “จริยธรรม” ที่กล่าวถึงในวิชาจริยศาสตร์ จึงมิได้ใช้ความหมายตามรากศัพท์ ซึ่งหมายถึงหลักแห่งการกระทำเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงความดีงามที่เกิดขึ้นเองในจิตใจด้วย จากความหมายตามรากศัพท์ที่ถือตามความหมายของคำว่า จริยะ หมายถึงการกระทำ จึงมีผู้เห็นว่าจริยธรรม คือความดีที่มองเห็นจากการกระทำ แต่มีคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของจริยธรรมคำอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในภาษาพูดทั่วไปในชีวิตประจำวัน โปรดพิจารณาโดยเทียบกับภาษาอังกฤษ และความหมายทั่วไปดังนี้

มนุษยธรรม (Human Kind) หมายถึง คุณธรรมพื้นฐาน หรือคุณสมบัติพื้นฐานอันจำแนกมนุษย์จากสัตว์ หรือสิ่งอื่น ๆ มนุษยธรรม จึงเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ถ้าท่านถูกเพื่อนตำหนิว่า “ไร้คุณธรรม” กับถูกตำหนิว่า “ไร้มนุษยธรรม” ท่านจะรู้สึกว่ คำว่า “ไร้มนุษยธรรม” เป็นคำตำหนิที่รุนแรงที่สุด เพราะหมายถึง “ปราศจากคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์” โดยทั่วไปสังคมไทย ใช้คำนี้กับผู้กระทำความผิดร้ายแรง เช่น การสังหารทั้งครอบครัว แม่ทั้งลูก

หรือพ้อข่มขืนลูก ฯลฯ กล่าวได้ว่า การไม่มีมนุษยธรรมก็คือ การขาดคุณสมบัติพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ในขณะที่คำว่า “ศีลธรรม” (Precept) หมายถึง กฎเกณฑ์ทางศาสนาที่มีลักษณะลงโทษหรือมีสภาพบังคับบางประการ เช่น ทำผิดศีล 5 เป็นบาปต้องตกนรก ผิดศีลข้อ 5 ดมน้ำทองแดง ผิดศีลข้อ 3 ปีนต้นจ้าว ผู้ไม่ศรัทธาต่อพระเจ้าหรือทำผิดหลักศาสนาที่นับถือพระเจ้า ต้องตกอยู่ในบึงไฟนรก เป็นต้น ข้อกำหนดของศาสนาทั้งหลายจัดเป็นศีลธรรมในความหมายนี้เช่นกัน การกระทำที่อยู่ในกรอบการกำหนดทางศีลธรรม จึงเป็นการกระทำที่เกิดจากสภาพบังคับภายนอก คือ บทลงโทษ มิใช่ความดีงามที่เกิดขึ้นในจิตใจโดยธรรมชาติของมนุษย์

คุณธรรม (Virtue) หมายถึง เกณฑ์ความดีจากภายนอกเช่นเดียวกับศีลธรรม แต่มิได้มุ่งถึงสภาพลงโทษทางศาสนา หากมุ่งความเหมาะสมทางสังคม เช่น กล่าวว่า “ความสามัคคีเป็นคุณธรรม” “ความอดทนเป็นคุณธรรม” หรือ “ความกตัญญูเป็นคุณธรรม” ผู้ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นผู้มีคุณธรรม อาจเป็นผู้มีเกียรติมีศักดิ์ และประสบความสำเร็จในสังคม แต่ผู้ที่ถูกตัดสินว่าไร้คุณธรรม ก็ไม่มีบทลงโทษโดยตรง แต่อาจมีลักษณะการลงโทษทางอ้อม เช่น ไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร หรือขาดความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน เป็นต้น

มโนธรรม (Conscience) หมายถึง ความระลึกรู้ถึงความถูกต้อง น่าจะมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยธรรม ความดีงามภายในจิตใจมากที่สุด แต่กล่าวถึงในลักษณะของแรงยับยั้งไม่ให้กระทำผิด ดังนั้นโดยนัยนี้ คำว่า “มโนธรรม” จึงเป็นอีกด้านของจริยธรรม เหมือน 2 ด้านของเหรียญเดียวคือ จริยธรรมเป็นแรงกระตุ้นให้ทำความดี ส่วนมโนธรรมคือแรงต้านทานไม่ให้ทำความดี ซึ่งซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้กับ “หิริโอตตป-ปะ” กล่าวโดยสรุปได้ว่า คำที่หมายถึงความดี และใกล้เคียงกับคำว่าจริย-ธรรมจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ความดีที่ได้จากกฎเกณฑ์ภายนอก ได้แก่ คุณธรรมกับศีลธรรม กับความดีที่เกิดจากธรรมชาติภายใน ได้แก่ มนุษยธรรมกับมโนธรรม และคำว่าจริยธรรมหากหมายถึงความงดงามของจิตใจก็ต้องจัดได้อยู่ในประเภทหลัง

- 14 สมัยพีชพานิชย์ เป็นคำที่สารูป ฤทธิ์ฐ ได้จำแนกยุคสมัยของสังคมไว้ใน “ตามรอยช้างแลได้” ว่ามีอยู่ 3 ระยะ คือ 1) สมัยสังคมบ้านป่า 2) สมัยสร้างป่าเป็นนาและ 3) สมัยพีชพานิชย์ กล่าวเฉพาะสมัยพีชพานิชย์เป็นสังคมระยะที่สามหลังจากที่ชุมชนช้างได้เปลี่ยนผ่านระยะของการเป็นสังคมบ้านป่า และป่าเป็นนา ว่ากันว่า

เป็นสังคมที่เกิดจุดหักเหและเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ตรงที่ สายสัมพันธ์ของผู้คนที่
เชื่อมกันด้วยทุนทางวัฒนธรรม ได้กลับกลายเป็น “ทุนเบี้ย” แบบแยกส่วน จึง
ต้องแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเอาชนะคะคานกันเหมือนกับสังคมอื่นโดยทั่วไปในที่สุด

- 15 พัฒน์-เจ็ม รอดเกลี้ยง เป็นสามี - ภรรยา คู่แรกชาวปากพนังที่ได้เข้าไปบุกเบิกตั้งถิ่น
ฐาน ณ บ้านช่องช้าง ในฐานะญาติของเฟื่อง หนูศรีแก้ว เมื่อประมาณ 50 ปี
ก่อน ซึ่งตรงกับประมาณปี พ.ศ. 2492 และได้เป็นจุดเริ่มต้นของการขยายแวดวง
ให้ญาติคนอื่น ๆ จากปากพนังเข้ามาสมทบในภายหลัง
- 16 การาวานสายเลือด(Caravan Blood) คำว่า Caravan ตามความหมายเดิมหมายถึง ขบวนอูฐ
หรือยานพาหนะ แต่ในที่นี้หมายถึง ขบวนทัศนคติของรัฐที่เริ่มต้นด้วยความโกรธ
เคืองในเบื้องต้น แล้วปรับเปลี่ยนไปเป็นโกรธแค้นสืบทอดอันไม่มีที่สิ้นสุด ภาย
ใต้เงื่อนไขของความรุนแรงมาก - น้อยตามยุคสมัย
- 17 อาชญากรปกขาว (White Collar Criminol) โดยทั่วไปคำว่า “อาชญากร” มักจะหมายถึงชาว
บ้านร้านถิ่นทั่วไปที่เป็นชนชั้นล่างของสังคม (ยากจน ความรู้ต่ำ ไม่มีตำแหน่ง
ทางสังคม) แต่ถ้าเมื่อกล่าวถึงอาชญากรรมปกขาวนั้น หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะ
ตรงกันข้าม (มีความรู้ มีอันจะกินและมีตำแหน่งทางสังคม) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คนที่เป็นนักธุรกิจ ข้าราชการประจำและข้าราชการการเมืองทั้งในระดับชาติและ
ระดับท้องถิ่น ใช้ตำแหน่งเป็นเกราะกำบังในการ “ฉ้อราษฎร์และบังหลวง”
- 18 สวัสดิ์ แก้วทองคำ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในตระกูล แก้วทองคำ ปัจจุบันรับราชการอยู่
ที่สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 67/136 ถ. ประชาชื่น
บางซื่อ กรุงเทพมหานคร
- 19 ดร. ถนอม อินทรกำเนิด ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่บ้านกรูด อ. พุนพิน จ. สุราษฎร์ธานี รับราช
การในตำแหน่งผู้ตรวจราชการระดับ 10 กระทรวงศึกษาธิการ และนายกสภา
สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน (2544)

บทที่ 5

สูญยานเสียโยด

วิธีการผูกโยด ไม่ว่าจะเป็นผู้คอง ผูกเกลอ หรือ ผูกโหยด (ระบบอุปถัมภ์) มีพลังต่อการพิทักษ์รักษาชีวิต ทรัพย์สิน เกียรติภูมิ และศักดิ์ศรี ของชาวใต้อย่างเอกอุ เป็นสายรากที่แตกหน่อแตกสาขาอยู่ในวิถีคิดและพฤติกรรมชุมชนชาวใต้ทั้งในส่วนที่เป็นคุณูปการและโทโสปกครอง แต่ก็ยังอยู่ในกระแสสังขธรรม แห่ง อนิจจังและอนัตตา

การผูกคอง ถูกวิพากษ์จากชุมชนตามคติใหม่เกี่ยวกับเสรีภาพส่วนบุคคลว่าเป็นประเพณีคลุมถุงชน บ้างก็ว่าใช้ลูกหลานสร้างฐานอำนาจ บรรดาคนรุ่นลูกรุ่นหลานส่วนหนึ่งถูกค่านิยม การมีการศึกษาผลักดันให้อยู่ไกลหูไกลตาวงศาความญาติ จนผู้เฒ่ามีแก่ “แล้วไม่เห็นทางเลนางไม่เห็นแม่” มากขึ้น บรรดาบุตรหลานมีแว่นตาใหม่จากการได้ใกล้ชิดกับเพื่อนที่เรียนร่วมชั้น ร่วมสถาบันและร่วมหน้าที่การงาน มากกว่าได้ใกล้ชิดกับคนในละแวกเดียวกัน จึงหันไปนิยมเลื้อยกู้ครองด้วยตนเอง ประเพณีการผูกคองจึงค่อย ๆ หดหาย ประเพณีท้องถิ่นบางอย่างก็เริ่มหดหายตาม เช่น การให้เจ้าบ่าวเจ้าสาวตระเวนไปกราบไหว้ คณาญาติจนถึงเรือนชาน เพื่อแนะนำตัวต่อวงญาติ เปลี่ยนเป็นเชิญญาติมิตรมาร่วมในพิธีและในวันแต่งงานแทน ทำให้สายใยสายญาติไม่ฝงลึก ไม่กระชับแน่นเท่า จิตสำนึกผูกพันด้านเครือญาติจึงหละหลวม กระบวนการผูกคองจนกระทั่งถึงประเพณีการแต่งงานแบบดั้งเดิมส่งเสริมให้วงศ์ญาติญาติ กระทบความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและนานพอ ประเพณีแต่งที่ใช้บ้านคู่ครองจัดงาน ทำให้ญาติมิตรมาร่วมกันผ่าฝืน ปอกมะพร้าว ช่อมสาร ตักน้ำ หุงข้าว ร่วมรับรอง ร่วมกันเป็นเจ้าภาพ ล้วนกระชับสายใยสายญาติให้แน่นแนบยิ่งขึ้น ต่อมาเสริมโยดยิ่งขึ้น ใบหน้าแวตาศของญาติมิตรที่มาร่วมพิธีทำให้คู่ครองมีจิตสำนึกผูกพันต่อกันกระชับแน่นยิ่งขึ้น เมื่อจะหย่าร้างเลิกรากันทำให้อึดอัดขัดแย้งใจ รักษาหน้า รักษาหน้าใจ มากหน้าหลายตายิ่งขึ้น แต่การประกอบพิธีแบบใหม่ที่ซื้อบริการแทนพึ่งพาญาติมิตรทำให้พิธีการและผลทุกอย่างล้วนหละหลวมยิ่งคู่ครองเป็นคนต่างถิ่น ไกลที่ ต่างฐานะ ต่างกำเนิด และต่างวัฒนธรรมกันมาก เปราะบางต่อการกระทบกระทั่ง ทำให้อันตรายขาดความ

การผูกเกลอและเครือข่ายเพื่อนเกลอต้องอาศัยความมี “น้ำใจนักเลง” และ “ความเป็นมิตรแท้” เป็นฐานและเป็นทาง ซึ่งทั้งสองฐานต้องอาศัยการกล้าได้ กล้าเสีย การจัดการเพื่อให้ได้ขยายและรักษา “ฐานกำลัง” ทั้งกำลังคน และกำลังทรัพย์ เพื่อพิทักษ์รักษาเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีของซึ่งกันและกัน ยังมีเกลอมากที่ยังมีฐานกำลัง มีบริวารมาก ความจำเป็นที่จะต้องมีการเพิ่มพูนขึ้นก็จะเป็นเงาตามตัว เหล่านี้มักยากที่จะเดินแยกทางกับกระบวนการแสวงหาฐานอำนาจด้วยวิธีการแข่งขันด้วยวิธีนักเลง เมื่อลงสนามแข่งขันก็ย่อมหวังชัยชนะ การลงสนามแข่งด้วยตนเองไม่ยากที่

จะเคารพกติกาตามวิสัยนักเลง รู้จักแพ้ที่ควรแพ้ รู้จักชนะที่ควรชนะ แต่ถ้าบริวารแอบหรืออาสาลงสนามแทน ถ้าผลอเลี้ยวพล้ำเสียที เมื่อสำคัญว่าถูกเอารัดเอาเปรียบ ย่อมเป็นธรรมดาที่หัวหน้าจะต้องรักษาเหลืมนักเลงโดยวิธีปกป้อง ถือหาหรือออกรับแทน บางครั้งบริวารแอบเล่นนอกกติกาละทิ้งวิสัยนักเลง หัวหน้าก็ยังมีทฐิรักษาเหลืมนักเลง บางครั้งการยืนอยู่ข้างบริวารมองข้ามการถนอมน้ำใจคู่แข่งและพวกคู่แข่ง ถ้าวัยครั้งเข้าก็กลายเป็นความหวาดระแวงระหว่างเพื่อนเกลอนจนทวีขึ้นเป็นปฏิกิริยาต่อกัน ดังเช่น กรณีคู่แข่งของกำนันสมปอง แก้วทองงค์ กับเสือเอื่อน ปราบด้วง เป็นอุทาหรณ์ของการเปลี่ยนจากการผูกเกลอ เป็นผูกแค้น จนต้องสูญย่านเสียโยด หรือแม้แต่ฐานกำลังจะแน่นหนาบนฐานความรักและศรัทธาอย่างขุนตะเคียบะตระการเขตฯ ซึ่งมีฐานกำลังในฐานะของผู้นำชุมชนก็ดี การมีภรรยาถึง 10 คน เสริมฐานด้วยวงดองถึง 10 สายก็ดี การมีบุตรที่รับช่วงเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านหลายถิ่นหลายตำบลก็ดี การมีเพื่อนเกลอ ต่างพื้นที่ต่างฐานกำลังกันก็ดี เหล่านี้ทำให้ขุนตะเคียบะเขตมีบารมี เปรียบได้กับผู้นำการเขตตะเคียบะ และเนื่องด้วยใช้ฐานน้ำใจอันกว้างอย่างแม่นำทำให้ทุกคนรักและศรัทธา จนกลายเป็นเป็นไม้ใหญ่ผลคก เป็นที่หวังเกาะอาศัยของบรรดานกกาทั่วสารทิศ ขยายเป็นระบบอุปถัมภ์มากขึ้น ผู้ที่เข้ามาอิงอาศัยและผู้ถูกอิงอาศัยขยายบทบาทจากเพื่อพิทักษ์ชีวิต ทรัพย์สินและวงศาคณาญาติ เป็นเพื่อพิทักษ์เกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีและผลประโยชน์มากขึ้น จนถึงช่วงลูก คือ กำนันเอื่อน แก้วทองงค์ สืบทายาทการขยายฐานอำนาจ จนมีเพื่อนเกลอร่วม 50 คน ทำให้สายย่านสายโยดที่สัมพันธ์กันด้วยน้ำแรง และน้ำใจ ค่อยถูกคนต่างกลุ่มต่างวิคิดกังขาวาน่าจะยืนอยู่ได้ด้วยการใช้เงิน ใช้เพทุบาย ใช้อำนาจและอิทธิพล จนถูกมองว่าเป็นผู้มีอิทธิพลเป็นผู้เลี้ยงโจรเลี้ยงอันธพาลในที่สุดทั้งกำนันเอื่อน แก้วทองงค์ (อดีตกำนันตำบลตะเคียบะ) และกำนันสมปอง แก้วทองงค์ (อดีตกำนันตำบลป่าพะยอม – บุตรกำนันเอื่อน) ต้องติดคุกอยู่ระยะหนึ่ง ในข้อหาผู้มีอิทธิพลและเป็นนักโทษการเมือง เช่นเดียวกับ เปาะซูลาแมดิชา ซึ่งเป็นเพื่อนเกลอคนหนึ่งของกำนันเอื่อนที่ตกเป็นผู้ก่อการร้ายแบ่งแยกดินแดนในเขตพื้นที่จังหวัดยะลาในยุคที่กระบวนการผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์เคลื่อนไหวรุนแรง

การผูกเกลอนิยมกันในกลุ่มของผู้นำท้องถิ่น กลุ่มนักแสดง เช่นหนังตะลุง โนรา เพลงบอที่ที่ต้องเดินทางไปแสดงต่างถิ่น กลุ่มคนชอบเที่ยวชอบเดินทาง คนชอบกว้าง ชอบใหญ่ ชอบคิด ชอบด้นรน ตลอดถึงกลุ่มนักพนัน และกลุ่มโจร ดังนั้นการสาวรากหานักเลงอันธพาล หรือสาวรากเพื่อดื่บรัสมิคนเด่นคนดังและคนดีผ่านย่านเกลอจึงมักไม่ผิดหวัง ก่อเป็นยุทธศาสตร์การปราบปรามที่นิยมใช้พอ ๆ กันทั้งในฝ่ายป้องกันปราบปรามของเจ้าที่บ้านเมือง และฝ่ายผู้ก่อการร้ายหรือผู้มุ่งทำลายล้างคู่แข่ง ยุทธวิธีดังกล่าวถูกใช้เพื่อก่อควนให้หมู่เกลอหวาดระแวงกันเองเพิ่มขึ้น ทำให้ย่านเกลอเหี่ยวเฉาและสูญย่านเสียโยดเร็วยิ่งขึ้น แม้ว่าคำว่าเกลอและการผูกเกลอเป็นเกลอยังหลงเหลืออยู่บ้างในชนบทของภาคใต้ในปัจจุบัน แต่จิตสำนึกในความเป็นเกลอ แตกต่างกับสมัย

ของกำนันเลื่อน แก้วทองค์ จนเรียกได้ว่าต่างสาขารากกันเกือบสิ้นเชิง ในทางกลับกันวิถีและพลังความผูกพันอันเนื่องมาจากย่านเกสอที่หลงเหลืออยู่ในจิตสำนึกของทายาทเกสอรุ่นหลานรุ่นเหลนยังเข้มข้นกว่า แต่ก็เป็นมรดกปลายย่านที่กำลังจะสิ้นโยด

ชาวชนบทที่อยู่ห่างไกลชุมชนเมือง ทางสัญจรทุรกันดาร การดำรงชีวิตส่วนใหญ่ต้องอาศัยแรงคนและแรงสัตว์ใช้งาน ต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจเพื่อเอาชนะงานหนัก งานที่ต้องทำแข่งกับเวลาหรืองานที่เป็นเหตุการณ์ฉุกเฉิน เหล่านี้ทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกและเกิดประเพณีเอื้ออาทรต่อกัน เช่น ประเพณี “ออกปาก-กินวาน” ของชาวภาคใต้ เพื่อร่วมกันประสานแรงงานที่ “หนักเกินกำลังแบกหาม” ให้อาสาให้เพื่อนบ้านใกล้เคียงระดมกำลังมาช่วย เช่น ออกปากมาช่วยหามหรือลากเรือไปตั้งในที่ใหม่ ออกปากมาช่วยกันซ่อมสารเพื่อให้พอใช้เลี้ยงแขกเมื่อมีการจัดงานบวช งานแต่งงาน ออกปากมาช่วยกันไถนา ดำนา เก็บข้าว หาบข้าว เพื่อให้ทันฤดูกาล การออกปากกินวานต่างกับการ “ลงแขก” ตรงที่ไม่จำเป็นต้องใช้แรงค้ำให้เท่าเทียมกัน เพราะต่างฝ่ายต่างไม่มีความรู้สึกว่าได้เปรียบหรือเสียเปรียบ ช่วยแล้วก็แล้วกันไปไม่คิดว่าเป็นหนี้แรงงานแก่กัน ฝ่ายหนึ่งอาจช่วยหลายครั้งหลายหนโดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีโอกาสช่วยคืนก็ได้ แต่นำไปสู่ความผูกพันและความเอื้ออาทรต่อกันอย่างลึกซึ้ง หรือเช่นประเพณี “ยกข้าวหม้อแกงหม้อ” ไปร่วมกันต้อนรับแขกบ้านงานเมือง หรือร่วมเป็นเจ้าภาพในโอกาสพิเศษ เพื่อไม่ให้ตกเป็นภาระของคนหนึ่งคนใดจนเกินกำลัง วิถีและพลังที่มีคุณค่าต่อชุมชนอย่างมหาศาลที่เกิดจากการกระทำดังกล่าวคือจิตสำนึกผูกพันต่อกันที่ช่วยเสริมย้ำ ความผูกพันรักใคร่ นอกเหนือจากที่ได้จากการผูกเกลอผูกคองซึ่งขยายกว้างจากระดับครอบครัวเป็นระดับชุมชน

เมื่อชุมชนในชนบทได้รับอิทธิพลจากระบบทุนนิยม มีคติการใช้น้ำเงินและเม็ดเงินแทนน้ำแรงและน้ำใจที่เอาหยาดเหงื่อแรงงานเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน การออกปากกินวานเปลี่ยนเป็น “ออกปากจ้าง” (จ้างให้จัดหาคนมาร่วมงานเพื่อรักษาภาพความมีหน้ามีตา มีคนรักคนนิยม โดยเสียค่าจ้างเป็นรายหัว) เช่น ออกปากจ้างไปร่วมงานศพ หรือเช่นการต้อนรับจับคู่แขกหรือและญาติมิตรที่อยู่ต่างบ้านต่างถิ่น ที่เคยถูกใจขอให้ที่พักค้างแรมและเลี้ยงดูจนเต็มขนาด กลายเป็นมีที่ให้เขาพัก มีที่ซื้อที่ขายไว้บริการ การพึ่งพิงอาศัยเปลี่ยนเป็นจิตสำนึกร่วมว่าเป็นการรบกวน เป็นการเพิ่มภาระให้แก่ญาติมิตรผู้เป็นเจ้าถิ่น ผู้เยี่ยมเยียนหาทางช่วยเหลือตนเอง ความเป็นญาติเป็นมิตรค่อย ๆ ผ่อนคลาย ไม่ก่อให้เกิดความผูกพันแนบแน่น แล้วค่อยกลายเป็นความห่างเหิน ขณะเดียวกันต่างคิดว่าไม่จำเป็นต้องมีเกสอหรือมีชนบทนิยมอุปถัมภ์ เกสอเขาที่อยู่เขา เกสอเขาที่อยู่ริมทะเล ที่เคยใช้เรือเหินเรือพาย พายเรือ ถ่อเรือ เพื่อไปขอไปฝากกันระหว่างชุมชนทั้งสองของนครศรีธรรมราช ที่ต้องใช้เวลาไปมาหาสู่กันนานแรมสัปดาห์แรมเดือน เพื่อแลกเปลี่ยนสิ่งที่ฝ่ายหนึ่งขาดอีกฝ่ายหนึ่งเกิน เพื่อถักเก็บไว้ใช้อุปโภคบริโภคเป็นแรมเดือนแรมปี ก็ต้องหมดความจำเป็น เมื่อตลาดกลางที่

ตลาดหัวขุมมีพืชผักทุกชนิดทั้งที่ปลูกได้ในบริเวณใกล้เคียง หรือบริเวณต่างจังหวัดและต่างภาคมาให้เลือกซื้ออย่างเหลือเฟือ ด้วยการพึ่งพาเงินตราเพียงอย่างเดียว ไม่จำเป็นต้องพึ่งเกลือ พืชดอง ไม่ต้องเสียเวลาเฝ้าเกลือเฝ้าดอง เฝ้ารักษาหรือถนอมน้ำใจต่อกันให้เสียทั้งเวลาทำกินและเสียความรู้สึก หรือเช่นชาวสทิงหม้อ อำเภอสิงหนคร ที่เคยใช้เรือพกบรรทุกหม้อ ไห กระเบื้องดินเผา ไปแลกเปลี่ยนเปลือกถึงทุ่งตะเครียะ อำเภอระโนด หรือไปแลกเปลี่ยนเคี่ยมถึงอำเภอป่าพะยอม และอำเภอควนเนียง ซึ่งต่างก็อยู่คนละฝั่งปากทะเลสาบ ก็ไม่จำเป็นต้องเหนียวกายเพราะแค่ทำขายในพื้นที่ยังหาแรงงานได้ไม่พอ ชาวสารทุกพันธุ์มีมาขายถึงเชิงบันได เครื่องใช้พลาสติก และวัสดุอื่น ๆ หาได้ง่ายกว่าและถูกกว่า คนระโนดจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้หม้อไหจากสทิงหม้อ ลูกเกลือหลานเกลือของคนจาก 3 ฝั่งปากทะเลสาบ จึงเหลือเฟือเพียง “ได้ยืนว่ามีแต่ไม่เคยมา” หรือ “เคยมาแต่ไม่สนใจ” เมื่อการสัญจรทางรถยนต์รุกไล่ การสัญจรทางเรือต่างก็มีทางเลือกเพิ่มขึ้น ฝ่ายหนึ่งเลี้ยงปลาในกระชัง ฝ่ายหนึ่งทำนากุ้ง ฝ่ายหนึ่งรับจ้างเลี้ยงหมูให้บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ความต้องการที่ยังเหลือตรงกันคือทุนและตลาด แต่ต่างก็พึ่งต่างแหล่งทุนและต่างตลาด อาจผูกพันกันด้วยโฉนดที่ดินโดยไม่ต้องใช้วัฒนธรรมการเป็นเกลือ และใช้ระบบอุปถัมภ์ ที่ไม่ต้องสืบย่านและสาวโยด

วัดซึ่งเคยมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการอุปถัมภ์คำชูและการขึ้นนำชุมชนทุก ๆ ด้าน ทั้งการให้การศึกษาคัดเกล้าความเป็นคน การรักษาพยาบาลทั้งทางกายและทางจิตใจ ทำหน้าที่เป็นสถานสงเคราะห์ชุมชนให้ยืมเข้าของ เครื่องมือ เครื่องใช้ สถานที่ ทำพิธีปลอบขวัญให้กำลังใจให้คำแนะนำและชี้แนะต่าง ๆ นานา บทบาทที่สำคัญยิ่งของวัดคือ “ทำคนดิบให้เป็นคนสุก” พระอุปัชฌาย์ทำหน้าที่เสกคนดิบเป็นคนสุก ชาวใต้จึงเคารพบูชาพระอุปัชฌาย์เสมอด้วยบิดามารดา ที่เคารพอุปัชฌาย์เหนือกว่าบิดามารดาก็มีมาก อย่างน้อยหัวหน้าครอบครัวเป็นคนสุกและมีจิตผูกพันกับวัด มีสายใยในฐานะศิษย์กับอุปัชฌาย์ เพราะชายใดยังไม่ผ่านการบวชเรียนก็ยากที่จะมีครอบครัวได้ เจ้าอาวาส พระอุปัชฌาย์และหัวหน้าครอบครัวทุกครอบครัวจึงเป็นสายรากของขนบนิยมอุปถัมภ์ระหว่างวัดกับบ้าน

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 5 กรุงรัตนโกสินทร์ วัดมีบทบาทพิเศษเพิ่มขึ้น คือเป็นโรงเรียน เป็นแหล่งผลิตคนป้อนระบบราชการ พระรัตนธัชมุนี (ม่วง) ซึ่งรับหน้าที่จัดการศึกษาในภาคใต้ มีเครือข่ายโยงใยกับบรรดาพระสังฆาธิการทั้งในเมืองหลวง หัวเมืองสำคัญและชนบท เด็กวัดที่อาศัยข้าวกันบาตรพระเลี้ยงชีพและที่มีความทะเยอทะยานสูง เริ่มได้รับการอุปถัมภ์จากวัดทะขอยเข้ารับราชการ ใต้เต้าจากเสมียนสูงขึ้นไปเป็นลำดับ วัดในชนบทมีโอกาสนักคันช้างเผือกในป่าเข้าสู่เมือง เด็กวัดบริเวณลุ่มน้ำปากพนังพลิกผันไปเป็นเด็กวัดราชธาภิเศกวิหาร และวัดอื่น ๆ เด็กวัดเกษตรชลธิ์ ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนดและบริเวณใกล้เคียง ถูกผลักดันไปเป็นเด็กวัดและลูกวัดโสมนัสสมหาวิหาร ตามสายธรรมยุติกนิกาย ในขณะที่สายมหานิกายถูกผลักดันไปเป็นเด็กวัดระฆังโฆสิตดา

ราม เด็กวัดในชนบททั่วภาคใต้ ถูกผลักดันไปเป็นเด็กวัดเป็นลูกวัดและเป็นเจ้าคณะวัดอื่น ๆ ทั่วทั้งเขตฝั่งกรุงเทพฯและฝั่งธนบุรี เช่น วัดสระเกษฯ วัดมหาธาตุ, วัดอินบรจ, วัดราชสิทธิาราม, วัดวิเศษการ, วัดใหม่ (ยายแป้น) วัดพิชัยญาติการาม, วัดศรีบุญเรือง, วัดบุปผาราม, วัดทองเพลง, วัดบูรณะสิริฯ, วัดอรุณอมรินทร์ วัดประยูรวงศาวาส ฯลฯ จนไปแออัดกันในบางคณะของแต่ละวัดตามเส้นสายของเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตามขนบนิยมอุปถัมภ์ ทำให้เด็กยากจนในชนบทพากันได้ “เสื่อเน” (จบการศึกษาระดับปริญญาได้สวมเสื้อครู แต่ชาวภาคใต้เรียกว่าเสื่อเน เพราะส่วนใหญ่จะจบสาขาเนติศาสตร์ หรือเนติบัณฑิต) ได้ตำแหน่งหน้าที่สำคัญเป็นหัวหน้ากอง เป็นนายทหาร นายตำรวจ เป็นผู้อำนวย การ เป็นอธิบดี เป็นปลัดกระทรวง บางคนได้เป็นนายกรัฐมนตรี (ชาวจังหวัดตรังที่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกคือ นายทวี บุญเกตุ เป็นชาวท่าส้ม อำเภอกันตัง) ทำให้ระบบอุปถัมภ์ขยายตัวและสลับซับซ้อน ทั้งในวงการสงฆ์และวงการฆราวาสทั้งในระบบราชการและระบบการเมือง จนเกิดการบอกกล่าวแนะนำจากปากของข้าราชการอาวุโสที่เป็นชาวใต้ว่าถ้าจะรับราชการในตำแหน่งที่มีอำนาจให้ดีให้ร้ายแก่ตนเองและบริวาร อย่ารับราชการในพื้นที่ที่เป็นบ้านเกิดเมืองนอนของตน เพราะจะเป็นใหญ่เป็นโตและมั่นคงในอาชีพได้โดยยาก ต้องไปใหญ่ไปโตในต่างถิ่นต่างเมือง มิเช่นนั้นจะต้องเสียญาติเสียมิตร หรือไมก็ต้องเสียหลักการเสียความเป็นธรรม หรือทำให้ระบบราชการอันเนื่องจากระบบการฝากฝัง การเล่นพรรคเล่นพวก แต่ถ้าคนได้รับราชการในท้องถิ่นของตนในตำแหน่งที่มีแต่พระคุณไม่มีพระเดช ก็จะสามารถปรนนิบัติราชการได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพราะสามารถบริการประชาชนจนลืมปรนนิบัติครอบครัว

เป็นที่น่าสังเกตว่าในยุคที่บุตรหลานของคนยากคนจนในชนบทอาศัยวัดอุปถัมภ์ค้าผูกผลักดันให้ได้รับการศึกษา ทำตนให้เป็นคนสูงในเมืองใหญ่และเมืองหลวงนั้น บรรดาลูกหลานของพ่อค้าหรือผู้ที่มีฐานะอันพอจะกินในจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช ตรัง ภูเก็ต พังงา กระบี่ และจังหวัดอื่น ๆ ทางตอนล่างลงไปนิยมส่งบุตรหลานของตนไปศึกษาที่เมืองป็นังของมาเลเซีย คนกลุ่มนี้จึงมีย่านมิโยคอยู่กับวิถีคิดวิถีชีวิตต่างไปจากกลุ่มบุตรหลานชาวชนบทที่ไม่ว่าจะเป็นใหญ่เป็นโตหรือประสบชะตากรรมอยู่ ณ ส่วนหนึ่งส่วนใดทั้งในและนอกประเทศต่างก็มีจิตสำนึกผูกพันอยู่กับท้องถิ่นและความเป็นไทยค่อนข้างเข้มข้น อันเป็นผลพลอยได้จากวิถีและพลังของระบบการผูกเกลือ ผูกคอง และขนบนิยมอุปถัมภ์ ที่ยอมรับกันว่าชาวภาคใต้ส่วนใหญ่หนักแน่นและมั่นคงในด้านการเอาญาติเอามิตร เอาพรรค เอาพวกและเอาภาค เมื่อถึงคราวจำเป็น หรือที่เป็นไปโดยไม่รู้สีกตัว

ในยุคที่หน่วยราชการเจริญเติบโตมาทำหน้าที่แทนบทบาทของวัดมากขึ้น ๆ มีคนของรัฐมีงบประมาณจากรัฐสนับสนุนจนมีขีดความสามารถเหนือกว่าวัด ส่งผลให้ชาวบ้านหันไปพึ่งหรือถูกบังคับให้พึ่งรัฐ ชาวบ้านเริ่มห่างวัดไกลวัดจนเกิดจิตสำนึกใหม่ว่า วัดที่เคยเป็นศูนย์กลางการ

อุปถัมภ์พลิกกลับเป็นว่า “วัดเพิ่มภาระให้แก่ชุมชน” บางวัดในช่วงนอกพรรษา เหลือแต่หลวงพ่อหรือหลวงตาทำหน้าที่เฝ้าวัดเพียงรูปเดียว แม้แต่การเทกระโถนก็เรียกหาศิษย์วัดใช้ไม่ได้ ทุกอย่างต้องลงมือทำเอง ลงท้ายเป็นว่าคดีดั้งเดิมที่วัดทำหน้าที่นำบ้านพาคนให้พ้นทุกข์และบ้านมีหน้าที่ทำนุบำรุงวัดให้น่าศรัทธา ยิ่ง ๆ ขึ้น ต่างก็ไม่อยู่ในจิตสำนึกระดับต้น ๆ ของซึ่งกันและกัน เป็นการเสื่อมสูญวิถีและพลังที่เคยช่วยให้ชุมชนเข้มแข็ง เป็นการเสียย่านเสียสูญโยคของขนบนิยมอุปถัมภ์ที่ต่างฝ่ายต่างให้และต่างฝ่ายต่างมีกำไร เป็นต่างฝ่ายต่างขาดทุนเพราะส่วนหนึ่งเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบทุนนิยม

การผูกโยค ด้วยการผูกเกลอ ผูกคอง และระบบอุปถัมภ์ค้ำจุน ในอดีตล้วนกระทำเพื่อนำพาชัยชนะมาสู่ตน ผู้ครอบครองและญาติมิตร โดยมีฐานจิตสำนึกร่วมกันว่า เพื่อชัยชนะร่วมกันบนวิถีที่ต้องพึ่งพาตนเอง ครั้นถึงปัจจุบันท่าทีการเกื้อกูลกันมักเป็นเพียงเพทุบายให้ได้ชัยชนะบนความพ่ายแพ้ของฝ่ายตรงกันข้าม ทั้งหมดทั้งปวงจึงทำให้ย่านและโยคเหี่ยวเฉา หดหายและตายจากวัฒนธรรมการผูกโยคด้วยระบบผูกเกลอ ผูกคอง และขนบนิยมอุปถัมภ์ จึงเป็นมรณานุสติ ตามหลักอนิจจัง อนัตตา

บรรณานุกรม

กรรณิการ์ สุขเกษม. **สังคมวิทยาการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2524.

กาญจน์ ละอองศรี. **อันกานิดของคนไทย ศิลปวัฒนธรรม** (ฉบับพิเศษ)

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรือนแก้วการพิมพ์, 2528.

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. **วิเคราะห์ลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศ**

ไทย เอกสารวิจัยหมายเลข 14 สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะเศรษฐศาสตร์ **การศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับผลกระทบด้าน**

สังคม การเตรียมความพร้อมจากการเปิดเสรีทางการค้าและบริการทางการศึกษา

(รายงานฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.

ชัยวัฒน์ คุประตกุล. **ไอน์สไตน์ ผู้ลึกลับจักรวาล**. กรุงเทพฯ : (พิมพ์ครั้งที่ 2) โรงพิมพ์

กรุงเทพฯ, 2543.

ชมรมพัฒนาสังคม. **ทฤษฎีสังคม**. กรุงเทพฯ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนา

บริหารศาสตร์, 2534.

ชาญชัย มูลนิศากร. “คนไทยกระอักหนีสาธารณะสูง 53% จีดีพี, เดลินิวส์ (19 ตุลาคม

2543 : หน้า 15.

_____ . “ยอดหนี้ ก.ค. ทะลัก 2.7 ล้านล้าน : แฉเดือนเดียวเพิ่ม 8.6 หมื่นล.”

ไทยรัฐ (19 ตุลาคม 2543) : หน้า 8.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภาและพูนศักดิ์ ธานีกรประดิษฐ์. **เศรษฐกิจหมู่บ้านลาคใต้ฝั่งตะวันออกในอดีต.**

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, 2540.

ฉันทนัทธ์ ชีระขุนท์. **GSP : Generalized System of preference (แผ่นปลิว),**

นครศรีธรรมราช คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2544.

ทวีศักดิ์ นพเกษร. “วิกฤติสังคมไทย 2540” ใน **กรมการปกครอง กอบบ้านกู้เมือง**

กรมการปกครอง. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพัฒนาเอเชีย สำนักงานสถาบันราชภัฏ

คณะอนุกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนหรือเผชิญปัญหาวิกฤติ, 2541.

เทวินทร์ สิริโชคชัยกุล. **มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : (พิมพ์ครั้งที่ 3)

สโไพศาลการพิมพ์, 2535.

ธราพงศ์ ศรีสุชาติ. “สทิงพระ : ชุมชนโบราณ”, ใน **ธารานุกรมวัฒนธรรมลาคใต้ พ.ศ.**

2529 เล่ม 9. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2529.

ธีระพล อรุณะกลีกร และคณะ **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 – 2544)** กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2540.

ธีรบุทร บุญมี. “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย” ใน **สังคมและวัฒนธรรมไทย หน่วยที่ 1–7 (อารยธรรม)**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. “การเปลี่ยนแปลงอำนาจทางการเมืองของนครศรีธรรมราชระหว่างช่วงปลายอยุธยาถึงต้นรัตนโกสินทร์.” ใน **รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์ นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4 : ศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชกับการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคมนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.

นิเวศน์ เกตุชาติ. (ผู้แทนคณะศิษยานุศิษย์). **อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระพุทธิ- ธารเณร (วัน ยศปาโล)**. (ไม่ปรากฏแหล่งพิมพ์), 2538.

_____. “ผูกเสี่ยวผูกคอง” ใน **มติชนสุดสัปดาห์** 21, 1061 (18 ธันวาคม 2543):

ณรงค์ นุ่นทอง. **การปฏิรูปการปกครองเมืองนครศรีธรรมราช สงขลา พัทลุง ในสมัย พระยาสุโขมนัถยวดีเป็นข้าหลวงเทศาภิบาล (พ.ศ. 2439 – 2449) : อนุสรณ์งาน ฌาปนกิจศพนางทองพูน ทองธวัชร**. ฐานที่พิมพ์ : ธนศ., 2528.

_____. **การปฏิรูปการปกครองเมืองนครศรีธรรมราช ในสมัยพระยาสุโขมนัถยวดี เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล (พ.ศ. 2439 – 2449) ฌ มลลเทศาภิบาล : วิเคราะห์ เปรียบเทียบ**. วุฒิชัย มูลศิลป์ และสมโชค อ่องสกุล บรรณาธิการ กรุงเทพฯ : แสงรุ่งการพิมพ์, 2524.

บรรณาธิการ **การเงินการธนาคาร “ข่าวประกัน” ปีที่ 15** ฉ. 176 (เอ.ไอ.เอ เงินเหลือปีละ หมื่นล้าน จ้างปล่อยตลาดเงินเชื่อเคหะ) ธันวาคม 2539, หน้า 61.

_____. “กองทุนข้ามชาติฟันกำไรทวนกระแสเสี่ยงตลาดเอเซีย” **การเงินการ ธนาคาร ปีที่ 15** ฉ. 176 ธันวาคม 2539, หน้า 59 – 60.

ปก แก้วกาญจน์ **การค้าทางเรือบริเวณอ่าวทะเลสาบสงขลา** สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา, 2540.

ปกรณ์ ปรีชากร. “การประยุกต์ทฤษฎีพึ่งพาในการวิเคราะห์เศรษฐกิจสังคมไทย : ข้อพิจารณาเกี่ยวกับระเบียบวิธีการศึกษา, ใน **ทฤษฎีการพึ่งพากับสังคมเศรษฐกิจ ไทย**. โดย รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และสมบูรณ์ ศิริประชัย (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

ประชา ปสนทนสมทโม และคณะ (แปล) **จุดเปลี่ยนแห่งทศวรรษ : ทัศนะแม่บทเพื่อการ
ปฏิวัติวัฒนธรรมใหม่.** กรุงเทพฯ : (พิมพ์ครั้งที่ 4) เม็ดทรายพริ้นติ้ง, 2543.

ประมวล มณีโรจน์. “โจรพัทลุง – กรณีตำนานโจรแห่งตำบลคอนทราย : ความแรงของลม
ฝนย่อมเกี่ยวเนื่องกับเมฆหมอกแห่งฤดูกาล”, ใน **ทักษิณคดี** 4,1. มิถุนายน –
กันยายน 2537, หน้า 56 – 57.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ. **หอย ช้อง บ่อนและยาบ้า : เศรษฐกิจนอกกฎหมายกับ
นโยบายสาธารณะในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, 2543.

ไพรินทร์ รุขแก้ว. “เรือเหนือ : สื่อสัมพันธ์ของชาวเหนือกับชาวนอก” ศึกษาเฉพาะกรณี
บ้านศรีวัง ใน **วิชา** 19, 2 (มิถุนายน 2541).

ภาพร สุททาวาทิน. **การเงินธุรกิจ.** กรุงเทพฯ : ศรีสง่าวิชาการ, 2541.

ภูวดล ทรงประเสริฐ. “วิวัฒนาการของนายทุนจีนในนครศรีธรรมราช”. ใน รายงานการ
**ธำมณาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชครั้งที่ 4 : ศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราช
กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของนครศรีธรรมราช.** กรุงเทพฯ :
รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.

เมรินทร์ นวะนุศย์. “จริยธรรมคือความงดงามของจิตใจ”. ใน 25 ปี **คณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์.** สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, 2543.

รมย์ ฉนกร. รายงานการธำมณาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 4 :
**ศิลปวัฒนธรรมนครศรีธรรมราชกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม
นครศรีธรรมราช ผลการธำมณาประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราช ครั้งที่ 1 – 3.**
กรุงเทพฯ รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2531.

ล้อม เพ็งแก้ว. “ชุมโจรบ้านคอนทราย : รุ่ง คอนทรายและคำ ห้วเพชร”, **ทักษิณคดีศึกษา**
4,1 : (มิถุนายน – กันยายน), 2537.

วัลย์วิภา นุชรรัตนพันธุ์. “วิวัฒนาการสังคมไทย”. ใน **ไทยคดีศึกษา (อารยธรรมหน่วยที่**
1 – 5) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523.

วินิต ทรงประทุม. “พัฒนาการทางความคิดของทฤษฎีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ”, ใน **ทฤษฎี
การพึ่งพากับสังคมเศรษฐกิจไทย.** รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ และสมบุญ ศรีประชัย
(บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

วิวัฒน์ชัย อัดถากร. **“ทฤษฎีการพึ่งพากับสังคมเศรษฐกิจไทย”.** รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ และ
สมบุญ ศรีประชัย บรรณาธิการ ธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ : มจร, 2528.

- วิภาวี วิจิตบันดาล. “สถาบันเศรษฐกิจในแง่สังคม,” ในสังคมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. **การศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : โอเคชั่นสโตร์, 2539.
- วีระ แสงเพชร. **ภูมิปัญญาการปราบปรามของ พล.ต.ต. ขุนพันรักษ์ราชเดช**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2544.
- สฤ์ปหน้า 1 “ชุดสาหร่ายนาบกรัฏฐมนตรีคนที่ 23 : ทักษิณ เหลนนาย อากร ร.4”, ใน **มติชนรายวัน**. วันจันทร์ที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ปีที่ 24 ฉบับที่ 8382.
- สงบ ส่งเมือง. “สูตรนารายณ์.” ใน **ทักษิณคดี** 4, 1 (มิถุนายน – กันยายน, 2537) : 30 – 39, 47.
- สนั่น เมืองวงษ์. **ประวัติศาสตร์ไทยยุคก่อนประวัติศาสตร์สุโขทัย**. สงขลา : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- สารูป ฤทธิ์ชู. **ตามรอยช้างเผือก**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2544.
- สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.
- สมพุทธ ชูเรน. “เรือเหนือ : เรือชาวเขา” ใน **เขานันทมน : ชีวิตและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : ที.พี. พรินท์, 2541.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. **ศิลปวัฒนธรรม (ฉบับพิเศษ) “สุโขทัยไม่ใช่ราชธานีแห่งแรกของไทย”** เจ้าพระยา กรุงเทพฯ, 2526.
- สุเทพ ชีรศาสตร์. **มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 1
- สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ. **กะเทาะฉันทนิกรณเดวิดชีวิตชาวใต้ตอนล่าง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2543.
- . **ทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สุขภาพใจ, 2542.
- . “สทิงพระ, อำเภอ”, ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2529**
- เล่ม 9**. สงขลา : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2529.
- สมหญิง สุนทรวงษ์. **ระบบอุปถัมภ์กับการกระจายผลประโยชน์ในการพัฒนาชนบท : กรณีศึกษาหมู่บ้านในเขตชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยบูรพาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.

สมเจตนา มณีโมโนย. **“วัฒนธรรมโอรที่ปรากฏในท้องอันลาคใต้”** ทักษิณคดี 4,1.

มิถุนายน – กันยายน 2537, หน้า 14 – 29.

อัญชลี ไพรีรัก. **“ผู้ผลิตและดำเนินรายการ Columnist สัมภาษณ์ ดนัย เอกมหาสวัสดิ์”**

ITV 22 สิงหาคม 2543 เวลา 21.30 น.

อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา สุรินทร์พันธุ์ (บรรณาธิการ). **ระบบอุปถัมภ์**. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อมรา ศรีสุชาติ. **ถายรากลาคใต้: ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ และจิตลักษณะ**. กรุงเทพฯ :

เอมีเทรคดิง, 2544.

อาคม เชนทองคำ. **หัวเชือกวัชน**. กรุงเทพฯ : เกล็ดไทย. 2543.

อุคม นิปริยาบ. **นครศรีธรรมราชกับการปกครองหัวเมืองมลายู ในรัชกาลสมเด็จพระนั่ง**

เกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2367 – 2394). ปริณูณานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต

กรุงเทพฯ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปกร, 2521.

บุคลากรกรม

เจ้าอาวาสวัดสวนป่าณ เดิมชื่อนายสมพร ชัยช่วย (ชบา นุเคราะห์) เป็นชาวตำบลเกร็ง อำเภอยะหวัด จังหวัดนครศรีธรรมราช มารดาชื่อนางจิ้น บิดาชื่อนายกลับ ชัยช่วย หลังจากที่บ้านชวณเอยที่วัดโคกข่อยเกลอของโยมพ่อได้รับอุปการะจึงให้ไปอยู่ที่วัดชลเนนิยบเพื่อศึกษาพระปริยัติธรรม จนสอบได้นักธรรมชั้นเอกและบาลีประโยค 4 ในวัดราชาธิวาสวิหาร กรุงเทพมหานคร จนกระทั่งได้รับสมณศักดิ์เป็นพระครูจิตกรการประสาธ เจ้าอาวาสวัดสวนป่าณ เจ้าคณะอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช และเป็นพระราชคณะชั้นสามัญว่า “พระภัทรธรรมธาดา” จนถึงปัจจุบัน (2544)

นั้วณและเพิ่ม ทองท่าพญา สองพี่น้องชายหญิง ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่หมู่ที่ 12 บ้านคลองน้อย ตำบลบางกระบือ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยอาคม เดชทองคำ เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2543

ควล ตริโรจน์ บ้านเลขที่ 189 หมู่ที่ 9 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยอาคม เดชทองคำ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2543

ณอม อินทรกำเนิด ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่บ้านกรุด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี รับราชการในตำแหน่งผู้ตรวจราชการระดับ 10 กระทรวงศึกษาธิการ และนายกสภาสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชในปัจจุบัน (2544)

ทองอินทร์ ชวัชกาญจน์ บ้านเลขที่ 122 หมู่ที่ 9 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยอาคม เดชทองคำ เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2543

นิรันดร์ พรหมจรรย์ อายุ 77 ปี บ้านเลขที่ 74/5 หมู่ที่ 2 ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา สัมภาษณ์โดยอาคม เดชทองคำ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2543

นิเวศน์ เกตุชาติ เป็นบุตรคนที่ 2 ของนายเหมียกับนางเปี่ยม เกตุชาติ ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่บ้านราม ตำบลบางนพ อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาวะอันไม่ยอมจำนนตามวิสัยของคนชายขอบรอบคอบสมุทรเมื่อเกิดกบฏแมนหัตตัน ได้ส่งผลให้ชีวิตต้องเปลี่ยนเส้นทางไปเป็นนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะประธานสมาชิกสภาจังหวัดนครศรีธรรมราชถึง 17 สมัย ในปัจจุบัน (2544)

ท่านก็ยังคงมีบุคคลิกภาพแบบพ่อทั้งสองคือ นายเหมียบ เกตุชาติ ในฐานะผู้ให้กำเนิดกับพระพุทธรังษารเถร ในฐานะผู้ให้แบบอย่างและข้อคิดเกี่ยวกับชีวิตและสังคม

- บรรจง เรื่องลักษณะ บ้านเลขที่ 189 หมู่ที่ 9 ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยอาคม เดชทองคำ เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2543
- บารณี ถาวร อดีตอาจารย์ภาควิชาภาษาไทย สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชผู้มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่ 1/42 บ้านหนอง อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานที่ดังกล่าวได้เคยเป็นจุดรวมของเรือเหินก่อนจะเดินทางต่อไปยัง อำเภอมืองหรืออำเภอปากพนังในอดีต
- ป๋ม เวชพิศ อดีตแม่ค้าเรือเหิน บ้านเลขที่ 608/1 หมู่ที่ 4 บ้านปากปาย ตำบลท่าจั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- พริ้ม ทองมาก อายุ 78 ปี บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 1 อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2544
- พัฒน์ - เฒ่า รอดเกลี้ยง เป็นสามี - ภรรยา คู่แรกชาวปากพนังที่ได้เข้าไปบุกเบิกตั้งถิ่นฐาน ณ บ้านช่องช้าง ในฐานะญาติของเฟื่อง หุสรีแก้ว เมื่อประมาณ 50 ปีก่อน ซึ่งตรงกับประมาณปี พ.ศ. 2492 และได้เป็นจุดเริ่มต้นของการขยายแคว้นให้ญาติคนอื่น ๆ จากปากพนังเข้ามาสมทบในภายหลัง
- พิน พรหมชูแก้ว อายุ 81 ปี บ้านเลขที่ 277 หมู่ที่ 4 ตำบลฝาละมี อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2544
- ไพรินทร์ รุขแก้ว อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดควนขลิก สปอ. หัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่บ้านคลองน้อย ตำบลบางกระบือ อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นชุมชนหนึ่งที่มีการค้าเรือเหินหนาแน่นในอดีต
- มณฑา มนต์เลียง บ้านเลขที่ 1/40 ตำบลบางจาก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
- แม่น หนูมาศ อายุ 78 ปี อยู่บ้านเลขที่ 86/1 หมู่ที่ 3 ตำบลลานสกาในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
- สวัสดี แก้วทนต์ เป็นบุคคลสำคัญคนหนึ่งในตระกูล แก้วทนต์ ปัจจุบันเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา อำเภอมือง จังหวัดสงขลา

สุทิน เกื้อทิพย์ บ้านเลขที่ 82/1 หมู่ที่ 3 ตำบลदनสงวณ อำเภอรโนด
จังหวัดสงขลา สัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยอาคม เดชทองคำ เมื่อวันที่ 26
มกราคม 2544

อภิธานศัพท์

กริชฉิบเอ็ดคค เป็นศาสตราวุธชนิดหนึ่งที่นิยมใช้กันแพร่หลายในหมู่เกาะชวาและอาณานิคมบริเวณวัฒนธรรมข้างเคียงที่กินแดนมาถึงภาคใต้ตอนล่าง ตอนกลางและตอนบนของประเทศไทย ในเบื้องต้นเชื่อกันว่าเป็นเพราะความเสี่ยงทั้งในชีวิตทรัพย์สินและศักดิ์ศรีของชนกลุ่มนี้ที่อยู่ท่ามกลางภูมิสถานฐาน อันอุดมไปด้วยเกาะแก่ง ภูเขาหุบ และเหวนหิน จึงต้องเสี่ยงกับภัยอันตรายนานาชนิด เช่น ชนพื้นเมืองที่ดุร้ายโจรสลัดและคนแปลกหน้า จึงต้องคิดหาอาวุธที่พกพาติดตัวสะดวกและพกปิดได้มิดชิด เช่น กริช มีดบาดะ (Badek) มีดเค็ง (Pedang) มีดหางไก่ (Lawi ayam) เป็นต้น

เนื่องจากกริชเป็นศาสตราวุธที่มีกำเนิดมาจากวัฒนธรรมฮินดู - ชวา ในสมัยอาณาจักรมัชปาหิตที่เกี่ยวข้องอยู่ในลัทธิไศวนิกาย กริชจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ หรือตัวแทนแห่งพระศิวะ ด้ามกริชแบบชวา - ฮินดูในอดีตจึงมักจะแกะสลักเป็นรูปของเทพเจ้า (พระศิวะ) เพื่อความขลังความศักดิ์สิทธิ์ และเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของและผู้ที่นำเอากริชไปใช้ ดังนั้น กริชจึงถูกปรับแต่งรูปแบบในส่วนต่าง ๆ ให้เข้ากับรสนิยมในท้องถิ่นของตนเอง เช่น ดากริช ฝักกริช และด้ามกริช เป็นต้น ทำให้เกิดรูปแบบต่างๆ ขึ้นในแต่ละท้องถิ่น มีรูปลักษณะทางศิลปกรรมปลีกย่อยผิดเพี้ยนแตกต่างกันออกไปบ้าง แต่โครงสร้างใหญ่ยังคงรักษาไว้ตามแบบแผนดั้งเดิม กล่าวเฉพาะกริชฉิบเอ็ดคคที่ชุดคุ้มครองของคำหัวแพรนำมาใช้เป็นอาวุธประจำตัวที่อ้างอิงถึงในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ อาจารย์พิชัย แก้วขาว หนึ่งในคณะผู้ศึกษาวิจัยเรื่อง กะเทาะสนิมกริชแลวิถีชีวิตชาวใต้ตอนล่าง ให้คำตอบว่าจำนวนคคของกริชไม่ได้เป็นเครื่องแสดงว่ายิ่งใหญ่ มากหรือมีบารมีมากหรือมีอำนาจมาก ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม หากแต่ขึ้นอยู่กับความสวยงามตามแนวคิดของสถาปนิกมากกว่า เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนคคกริชส่วนใหญ่จะลงท้ายด้วยเลขคี่ เช่น 5, 7, 9, 11 เป็นต้น แต่ทั้งนี้ก็มีได้หมายความว่า เป็นกฎตายตัวเสมอไป เพราะจำนวนคคที่ลงท้ายด้วยเลขคู่ก็มี กล่าวเฉพาะคำถามที่ว่าทำไมต้อง “คคและโค้งงอ” อาจารย์พิชัยฯ ตอบว่า น่าจะเกิดจากความสวยงามมากกว่าศักยภาพในการทำลาย

เพราะถ้ากรีซมีรูปทรงเป็นท่อนก็จะมีความสามารถในการทะลุทะลวงได้มากกว่า

การเกิดจุดอ่อนในระบบเดิม เป็นระบบของการบริหารจัดการกำลังพล ไพร์ ทาส ขุนนาง และบรรดาการเมืองของหัวเมืองประเทศราชภายใต้ระบบกินเมือง ในระยะแรกบรรดาเจ้าเมืองทั้งหลายยังคงให้ความเคารพยำเกรงโดยแสดงออกผ่าน “เครื่องราชบรรณาการ” แต่ครั้งเมื่อเจ้าเมืองประเทศราชมีไพร่พลมากขึ้นจากการเกิดลูกออกหลานของไพร์ทาส และมั่งคั่งขึ้นจากการสั่งสมทรัพย์สินอันเกิดจากแรงงานของไพร์และทาส จึงทำให้เจ้าเมืองบางเมืองแสดงอาการกระด้างกระเดื่องโดยการไม่ส่งกำลังไปสมทบเมื่อทางราชธานีต้องออกสงครามกับการวางแผนแย่งราชบัลลังก์ กล่าวโดยสรุปได้ว่า ระบบการควบคุมไพร่พลที่ใช้มาก่อนหน้านี้เริ่มเสื่อมและมีจุดอ่อนบางประการ จึงได้นำไปสู่การปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 5

การดูดซับทางปัญญา (Brain Drain) เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของประเทศที่พัฒนาแล้วที่อาจจะเกิดขึ้นจากความตั้งใจในฐานะนโยบายหรือเป็นความบังเอิญที่สุดจะคาดเดา ที่ได้แสดงให้เห็นโดยผ่านการหิบบินเจี้ยนไซพิเศษให้กับกลุ่มคนระดับสมองของประเทศด้อยพัฒนา เช่น เงินเดือน / ค่าตอบแทนที่สูงกว่าความสะดวกสบายและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตที่มากกว่า ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพื่อให้บุคคลกลุ่มดังกล่าวได้พักพิงอาศัยอยู่ในประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยวาดหวังตั้งว่า กลุ่มบุคคลดังกล่าวจะสามารถประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงภายใต้ข้อบังคับตามกฎหมายของประเทศ นั้น ๆ ได้

การเปิดเสรีทางการค้าและบริการ เป็นกลยุทธ์การครอบงำโลกของกลุ่มประเทศที่เราเชื่อกันว่าพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น ฯลฯ ดังนั้น จึงได้พยายามผลักดันให้มีการเจรจาเรื่องดังกล่าว ในช่วงท้ายของการเจรจาแกตต์ (GATT) รอบโตเกียวโดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ สัมฤทธิ์ผลในการประชุมแกตต์รอบอุรุกวัย ในปี พ.ศ. 2529 ได้ยังผลให้มีการรับรองปฏิญญาระดับรัฐมนตรี (Ministerial Declaration) ในฐานะตัวแทนของรัฐบาลว่าจะตกลงเปิดเสรีทางการค้าและบริการร่วมกัน กระทั่งถึงการเจรจารอบเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. 2536 ได้นำไป

สู่ข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อเปิดเสรีทางการค้าและบริการ ทรัพย์สินทางปัญญารวมไปถึงการจัดตั้งองค์การการค้าโลก (WTO : World Trade Organization) ทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้หาเป็นอื่นไปไม่ได้ไม่นอกเสียจากประเทศมหาอำนาจได้พยายามหาช่องทางโดยการสร้างองค์กร เจื่อนใจและกลไกในการดูแลข้อพิพาทจากประเทศด้อยพัฒนา ให้ดูประหนึ่งว่าชอบธรรมเท่านั้น โดยการกำหนดนิยามของคำว่า การค้าบริการระหว่างประเทศว่า หมายถึง การให้บริการ (Supply of Services) ซึ่งแบ่งรูปแบบการให้บริการ (Mode of Delivery) ได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่

1. Cross Border Supply หมายถึง การให้บริการจากประเทศของผู้ให้บริการข้ามพรมแดนมายังประเทศของผู้รับหรือผู้ใช้บริการและผู้ซื้อบริการต่างก็อยู่ในประเทศของตน แต่สามารถซื้อขายกันได้โดยผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บริการทางด้านสื่อสาร บริการโอนเงินข้ามประเทศ

2. Consumption Abroad หมายถึง การค้าบริการที่ผู้ซื้อบริการจากประเทศหนึ่งสามารถเข้าไปซื้อบริการในประเทศอื่นได้ เช่น การท่องเที่ยว การศึกษา การแพทย์ เป็นต้น

3. Commercial Presence หมายถึง การให้บริการของผู้ให้บริการจากประเทศหนึ่งเข้าไปจัดตั้งหน่วยธุรกิจในอาณาเขตของอีกประเทศหนึ่งเพื่อทำการค้าบริการในประเทศตนได้ เช่น บริการการเงินธนาคารและบริการประกันภัย

4. Presence of Natural Persons หมายถึง การให้บริการของบุคคลธรรมดาโดยที่บุคคลธรรมดาของประเทศหนึ่งเข้าไปทำงานในอาชีพในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าบริการในอีกประเทศหนึ่งที่ตนถนัดได้ เช่น บริการวิศวกรที่ปรึกษาและบริการก่อสร้าง (คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542 : 1 – 2)

กุ้งยัม

เป็นอาหารสมทบอีกชนิดหนึ่งของผู้คนชายขอบทะเลสาบสงขลา โดยการนำกุ้งที่มีขนาดใหญ่ไม่เกินนิ้วก้อยหมักด้วยน้ำส้มจุก แล้วจึงนำไปแปรรูปเป็นอาหารที่มีหอม น้ำตาลทราย พริกขี้หนู เป็นส่วนผสมเท่าที่เห็นได้ดูจะเป็นอาหารของคนบริเวณลุ่มน้ำและริมทะเล มากกว่าที่จะเป็นอาหารของคนบริเวณที่ราบสูงเขาในภาคใต้

กลุ่มประเทศ G8 คือกลุ่มประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูง มีจำนวน 7 ประเทศหรือที่เรียกกัน G7 ในขั้นต้นได้ เยอรมัน อังกฤษ ฝรั่งเศส อเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่นและส่วนประเทศ ได้เป็นสมาชิกหลังสุดจึงนิยมเรียกชื่อกลุ่มประเทศดังกล่าวว่า G8

กำเนิดคนไทยมีอยู่ 5 กลุ่ม ตามข้อค้นพบของกาญจณี ละออศรี เป็นดังนี้

1. กลุ่มที่เชื่อว่าถิ่นเดิมของคนไทยอยู่ในบริเวณมณฑลเสฉวน ในด้านแม่น้ำแยงซีเกียง หรือตอนกลางของประเทศจีนในปัจจุบัน และค่อย ๆ อพยพมาทางตอนใต้ของจีนครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งจึงอพยพลงมาสู่แหลมอินโดจีน

2. กลุ่มที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดของคนไทยอยู่บริเวณเทือกเขาอัลไต ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจีนติดกับพรมแดนรัสเซีย และค่อย ๆ อพยพลดหลั่นลงมา 3 ครั้งใหญ่ ๆ จากเทือกเขาอัลไตเข้าสู่มณฑลเสฉวน ต่อมาอพยพเข้าสู่มณฑลยูนนานและก่อตั้งอาณาจักรน่านเจ้าขึ้นมาจวบจนกระทั่งพุทธศตวรรษที่ 18 จึงอพยพจากอาณาจักรน่านเจ้าเข้าสู่บริเวณดินแดนประเทศไทยและก่อตั้งอาณาจักรสุโขทัย

3. กลุ่มที่เชื่อว่าคนไทยในประเทศไทยเป็นคนในกลุ่มตระกูลภาษาไต - ไท ซึ่งมีถิ่นเดิมอยู่กระจัดกระจายในบริเวณกว้าง นับตั้งแต่ทางตะวันออกเฉียงใต้และทางตอนใต้ของจีน บริเวณมณฑลไกวเจา กวางตุ้ง กวางสี และยูนนาน ตลอดจนบริเวณตอนเหนือของดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งในบริเวณรัฐอัสสัมของอินเดีย

4. กลุ่มที่เชื่อว่าถิ่นเดิมของคนไทยอยู่ในประเทศไทยปัจจุบันมานานแล้ว

5. กลุ่มที่เชื่อว่าถิ่นเดิมของคนไทยอาจอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยหรือในอินโดจีน หรือในบริเวณคาบสมุทรมาลายูและค่อย ๆ แพร่กระจายไปทางใต้และทางตะวันตกของอินโดจีน และตอนใต้ของจีน

กลไกภายในและกลไกภายนอก กลไกภายในหมายถึง แบบแผน กฎระเบียบและวิถีคิดจำเพาะของพื้นที่วัฒนธรรมแบบ “อโคจร” ของอำนาจรัฐและวัฒนธรรมอื่นใดจากภายนอกของประชาคมปักษ์ใต้ชายขอบรอบทะเลสาบสงขลาในขณะนั้นกับกลไกภายนอกที่หมายถึงผลสืบเนื่องจากการเกิดสงครามโลก

ครั้งที่สอง ทั้งสองกลไกต่างก็มีผลต่อการก่อเกิดชุดใจขึ้นในขณะนั้น จนกระทั่งได้มีบุรุษร่างเดี๋ยวดำหลายพลั้งดังกล่าวนั้นที่สุด

ไก่ทอด KFC เป็นสินค้าที่นิยมบริโภคกันมากในหมู่วัยรุ่นไทยปัจจุบัน (2544) เพราะเป็นตัวบ่งชี้ประการหนึ่งว่าเป็นคนทันสมัยที่ได้รับประทานอาหารราคาแพงในศูนย์การค้าขนาดใหญ่ ไก่ทอด KFC เป็นคำย่อของคำว่า “Kentucky Fry Chicken” ที่คนไทยเชื่อกันว่าเป็นสูตรนำเข้าจากเมืองนอกคือสหรัฐอเมริกา เพราะคำว่า Kentucky เป็นรัฐหนึ่งของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีโลโก้คือ หุ่นของฝรั่งสูงอายุคนหนึ่งยืนร่าอยู่ใต้ไทรหนวดเป็นสัญลักษณ์ชี้ชวนในทุกศูนย์การค้า

ข้อสรุปที่ไม่ตายตัว (Non – Stereotype) เป็นแนวคิดของนักจิตวิทยาทั่วไปเกี่ยวกับการนิยาม ดีความและสรุปความหมายของสิ่งเร้าประเภทต่าง ๆ เช่น บุคคล สถานการณ์ ฯลฯ ที่มากระทบมีอยู่ 4 แบบ คือ 1) Stereotyping เป็นแบบหนึ่งของการสรุปตัดสินโดยการยึดเอาทัศนคติดั้งเดิมมาเป็นบรรทัดฐานร่ำไป เช่น ก.เกลียด ข. เพราะ ข. พุดโกหก ก. ก็จะเกลียด ข. ร่ำไป แม้ว่า ข. จะพูดความจริงในครั้งต่อมา ส่วน Non – Stereotype ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีลักษณะตรงกันข้าม คือ จะไม่สรุปตัดสินด้วยภาพที่ตายตัวร่ำไป 2) Halo Effect คือ การให้นิยาม ความหมาย และตีค่าสรุปเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่มากระทบว่า ต้องเป็นเหมือนที่ตนคิด ซึ่งไม่เป็นความจริงเสมอไป เพราะบางครั้งก็เป็นไปในทางตรงกันข้าม 3) Perceptual Defense คือ ความรู้สึกต่อต้านคนอื่น เพื่อปกป้องตัวเอง ให้รอดพ้นจากผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์หรือบุคคลภายนอก ซึ่งอาจจะกระทำโดยการปฏิเสธการรับรู้ในลักษณะต่าง ๆ 4) Projective เป็นทัศนคติที่มีต่อตัวเองว่าเก่ง สำคัญเลอค่ากว่าใครอื่น จึงมักจะยืนยันสนับสนุนว่าความคิดของตนถูกต้อง

คลองสุทุม เป็นคลองสายหลักเส้นหนึ่งที่ถูกขุดขึ้นมาเพื่อเชื่อมต่อระหว่างคลองบางจากกับปากน้ำ โดยพระยาสุทุมนัชนิเวศ (ปั้น สุทุม) ในฐานะข้าหลวงเทศาภิบาลคนแรกของมณฑลนครศรีธรรมราช เมื่อประมาณ 100 ปีเศษ (นับย้อนหลังจากปี พ.ศ. 2544) จึงได้ตั้งชื่อคลองดังกล่าวว่า “คลองสุทุม” และแน่นอนว่า ทำให้ชาวบ้านร้านถิ่นในละแวกดังกล่าวเรียกขานกันว่า คลองสุทุมสืบมา หลักฐานทางประวัติศาสตร์นครศรีธรรมราชได้ชี้ชัดว่า

คลองสุโขทัยเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างเอกชนกับรัฐในขณะนั้น อธิบายความได้ว่าพระยาสุโขทัย ได้แสดงบทบาทในฐานะตัวแทนรัฐผู้ดูแล ความทุกข์ – สุขของราษฎรในท้องถิ่น จึงได้ดำเนินการขุดคลองเพื่อสนองตอบ แต่เนื่องจากภาครัฐมีงบประมาณจำกัด จึงได้เชิญชวนให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการ เอกชนผู้เข้าร่วมดำเนินการ คือ คนจีนตระกูล “ตันยิดเส็ง” หนึ่งในสามนายทุนจีน นครศรีธรรมราชในขณะนั้น (ตันยิดเส็ง ล้มขุนหงวน หลีกิมล้วย ปัจจุบันคือ บวรรัตนรักษ์ ลิ้มปิจาติ และลิละพันธ์ ตามลำดับ) ผลที่ตามมาก็คือ พ่อค้าชาวจีนสามารถทำการค้าขายได้โดยสะดวก ในขณะที่รัฐก็เก็บภาษีได้มากขึ้นในระดับที่ว่าได้ว่า เก็บภาษีได้มากกว่าที่ใด ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน แต่ที่ยังไปกว่านั้นก็คือชาวบ้านร้านถิ่นชาวเหนือ (ศิริวง ลานสกา พรหมศิริ) สามารถเดินเรือไปทำมาค้าขายกับชาวนอก คือ ปากพนัง ด้วยความปลอดภัย เนื่องจากเพระนอกจากปลายคลองบางจากจะเรือเล็กและตื้นเขินแล้ว ยังต้องเสี่ยงภัยกับคลื่นลมเนื่องจากเรือมีขนาดเล็กและไม่สั่นทอนในการเดินเรือเพราะเป็นชาวเหนืออีกด้วย

การรวานสายเลือด (Caravan Blood) คำว่า Caravan ตามความหมายเดิมหมายถึง ขบวนอูฐหรือยานพาหนะ แต่ในที่นี้หมายถึง ขบวนทัศนะต่อรัฐที่เริ่มต้นด้วยความโกรธเคืองในเบื้องต้น แล้วปรับเปลี่ยนไปเป็นโกรธแค้นสืบทอดอันไม่มีที่สิ้นสุด ภายใต้เงื่อนไขของความรุนแรงมาก – น้อยตามยุคสมัย

คาบสมุทรตังพระ เป็นพื้นที่บริเวณฝั่งตะวันออกของทะเลสาบสงขลาติดกับอ่าวไทย มีลักษณะเป็นสันทรายทอดตัวไปตามแนวยาวจากเหนือจรดใต้ คือ ตั้งแต่อำเภอระโนดถึงบ้านหัวเขาแดง อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน เรียกกันว่า คาบสมุทรตังพระบ้าง แหลมตังพระบ้าง แผ่นดินบัก้าง เพราะถูกขนาบล้อมด้วยอ่าวไทยทางทิศตะวันออกและทะเลสาบสงขลาทางฝั่งตะวันตก ตามหลักฐานด้านโบราณคดีแสดงให้เห็นว่าเป็นชุมชนแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์ ร่วมสมัยกับสุโขทัยอยู่ 4 กลุ่มใหญ่ คือ 1) ชุมชนโบราณเขาควหา – ชะแม ตำบลชุมพล อำเภอตังพระ 2) ชุมชนโบราณตังพระ ใกล้ที่ว่าการอำเภอตังพระปัจจุบัน 3) ชุมชนโบราณบ้านสี่หยัง ตำบลบ่อตรุ อำเภอระโนด และ 4) ชุมชน

โบราณริมคลองปะโอ บ้านหนองหอย ตำบลวัดขนุน ตำบลม่วงงาม
อำเภอสิงหนครในปัจจุบัน

ความทันสมัย (Modernization) เป็นการพัฒนาแนวทางที่มุ่งเน้นพัฒนาวัตถุเพื่ออำนวยความสะดวกสบายในชีวิต เช่น ถนน ศูนย์การค้า โทรทัศน์ พัดลม เป็นต้น ในขณะที่มองข้าม ละเลยที่จะพัฒนาคนด้านคุณธรรม จริยธรรม และมนุษยธรรม แนวคิดดังกล่าวได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีกระแสหลัก (Conventional Theory) จากกลุ่มประเทศตะวันตกที่เชื่อว่าคนต้องทำงานหนักแบบแยกส่วนเฉพาะด้านเพื่อให้ได้เงินมาตอบสนองความต้องการในเบื้องต้น สังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ถูกครอบงำโดยวิถีคิดดังกล่าวจนมีปัญหาดังกล่าวตามมามากมายในปัจจุบันทั้งหลายทั้งปวงดังกล่าวจึงเรียกได้ว่าเป็นความทันสมัยแต่ไม่พัฒนา เพราะเมื่อการพัฒนา (Development) หมายถึงการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจควบคู่กัน

คำชวนและบัตรเชิญ เป็นวัฒนธรรมสัมพันธ์ของผู้คนชาวปักษ์ใต้ที่มีแบบแผนแตกต่างกันไปตามระดับความสัมพันธ์สมถะกล่าวคือ ถ้ามีความสนิทสนมกันมากพอที่จะชักชวนกันด้วยวาจาเพื่อไปร่วมงานบุญหรืองานประเพณีของกันและกันก็เพียงพอแล้ว แต่ถ้ารู้จักแต่ไม่มากนักก็มักจะนิยมใช้บัตรเชิญอย่างเป็นทางการ ยกเว้นงานศพที่คนปักษ์ใต้นิยมไปร่วมที่แน่นอนว่าจะไม่มีคำชวนและบัตรเชิญเพราะถือว่าเป็นงานบุญที่แสดงถึงความกตัญญู ผู้วิจัยได้รับทั้งคำชวนและบัตรเชิญในช่วงเวลาที่ออกภาคสนาม

เขยนกกรง คำว่า “เขย” ภาษาถิ่นปักษ์ใต้หมายถึง “กะปิ” ในภาษาไทยกลาง สิ่งที่ชวนให้น่าสงสัยจึงต้องอธิบายไว้ในอ้างอิงก็คือ ไม่ว่าจะเรียกว่า “เขยหรือกะปิ” ส่วนใหญ่แล้วจะใช้กุ้งหรือปลาเป็นองค์ประกอบหลัก แต่เหตุที่คนชายขอบรอบทะเลสาบสงขลา ณ กาลครั้งนั้น โดยเฉพาะพัทลุงต้องกินเขยนกกรงก็เพราะเป็นถื่นทุรกันดารจนกุ้งและปลาจากทะเลไปไม่ถึง ประกอบกับสภาพนิเวศน์วิทยาที่เป็นป่าอันอุดม จึงทำให้นกกรงที่มีมากเป็นพิเศษ ผู้คนในพื้นที่ดังกล่าวจึงต้องหาทางออกโดยการจับนกกรงมาทำ “เขยหรือกะปิ” แทนกุ้งและ/หรือปลา เพราะเขยเป็นอาหารพื้นฐานของชาวบ้านปักษ์ใต้โดยทั่วไป ฉะนั้นหากบ้านใดขาดเขยหรือเขยบกพร่องก็แสดงว่าบ้าน (ครอบครัว) นั้นถูกครอบงำโดยความทันสมัยไปเรียบร้อยแล้ว

เครือข่ายทางสังคม (Social Network) เป็นลีลาท่าทีและวัตถุประสงค์จำเพาะของคนกลุ่มที่จำต้องขยายแวงวงและเครือข่ายไปสู่คน / กลุ่มคน เพื่อการสร้างความรู้จักกันคุ้น ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้พุดจาปรึกษาหารืออันจะนำไปสู่การอยู่ได้ อยู่รอดและอยู่ดีภายใต้ข้อจำกัดทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองชายขอบแห่งคาบสมุทรไทยในอดีต กล่าวโดยสรุปได้ว่าชนกลุ่มใดมีโชค ยานและโยมากก็ย่อมมีโอกาสในการอยู่ได้ อยู่รอดและอยู่ดีมากกว่าคนที่มิมีลักษณะตรงกันข้าม ภายใต้ข้อจำกัดของอำนาจรัฐไทยในขณะนั้นที่เข้าไปทั้งไม่ทั่วและไม่ถึง

เครือข่ายของความอยู่รอดปลอดภัย (Safety Network) เป็นเครือข่ายและผลสืบเนื่องจากเครือข่ายทางสังคมที่กล่าวแล้วในข้อ 6 กล่าวคือ ถ้าคน / กลุ่มคนใดมีเครือข่ายทางสังคม (โชค ยานและโย) มากก็就会有ความปลอดภัยสูงภายใต้ข้อจำกัดของอำนาจรัฐไทยในขณะนั้น พุดให้เข้าใจง่ายก็คือว่า ถ้ามีวัวชาวบ้านร้านถิ่นก็จะไม่กลัลลักขโมย เมื่อเขารู้ว่าเจ้าของวัวมีโชค ยานและโยเยอะแยะ ฝืนลักขโมยไปก็ต้องส่งกลับคืนเขา

จริยธรรม ศีลธรรมและมนุษยธรรม เป็นรัตน์ นวะบุศย์ ได้กล่าวไว้ในวารสาร “25 ปี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์” สถาบันราชภัฏนครราชสีมาว่าคือ ความงามของจิตใจ อธิบายความได้ดังนี้

คำว่า “จริยศาสตร์” เป็นคำภาษาสันสกฤต 2 คำ คือ “จริย + ศาสตร์” ซึ่งมีความหมายว่าด้วยการกระทำหรือความประพฤติ เป็นคำที่บัญญัติขึ้นสำหรับการศึกษาวิชา Ethics ซึ่งมาจากภาษากรีกว่า Ethica หรือ Ethikos มีรากศัพท์จากคำว่า Ethos แปลว่าบุคลิก การกระทำ หรือขนบธรรมเนียม

วิชาจริยศาสตร์ อาจเรียกชื่อได้อีกอย่างหนึ่งว่า “ปรัชญาจริยะ” (Moral Philosophy) โดยที่คำว่า Moral นั้นในภาษาไทยแปลว่า “จริยะ” หรือ “จริยธรรม” เช่นเดียวกับคำ Ethics เนื่องจาก Moral มีรากศัพท์จากภาษาละตินว่า Moralis ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำในภาษากรีกว่า Ethos อย่างไรก็ตาม นักปรัชญาปัจจุบันนิยมใช้คำว่า Moral เพื่อหมายถึงจริยธรรม หรือความดีงามในจิตใจ ส่วน Ethics ใช้เรียกชื่อวิชาที่ศึกษาเรื่องของจริยธรรม โดยสรุป จริยศาสตร์หมายถึงวิชาที่ศึกษาเรื่องของคุณ

ค่าและเป้าหมายของชีวิตคุณค่าของการกระทำ ตลอดจนกฎเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าดังกล่าว

นอกจากนี้คำว่า “จริยะ” โดยรากศัพท์หมายถึง “การกระทำ” แต่ในวิชาจริยศาสตร์ หมายถึงสาเหตุ หรือแรงจูงใจแห่งการกระทำนั้นด้วย นั่นก็หมายถึงเจตนาธรรม (Willing) ของการกระทำนั่นเอง ดังนั้น คำว่า “จริยธรรม” ที่กล่าวถึงในวิชาจริยศาสตร์ จึงมิได้ใช้ความหมายตามรากศัพท์ ซึ่งหมายถึงหลักแห่งการกระทำเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงความดีงามที่เกิดขึ้นเองในจิตใจด้วย จากความหมายตามรากศัพท์ที่ถือตามความหมายของคำว่า จริยะ หมายถึงการกระทำ จึงมีผู้เห็นว่าจริยธรรม คือความดีที่มองเห็นจากการกระทำ แต่มีคำที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของจริยธรรม คำอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในภาษาพูดทั่วไปในชีวิตประจำวัน โปรดพิจารณาโดยเทียบกับภาษาอังกฤษ และความหมายทั่วไปดังนี้

มนุษยธรรม (Human Kind) หมายถึง คุณธรรมพื้นฐาน หรือคุณสมบัติพื้นฐานอันจำแนกมนุษย์จากสัตว์ หรือสิ่งอื่น ๆ มนุษยธรรม จึงเป็นคุณสมบัติขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ถ้าท่านถูกเพื่อนตำหนิว่า “ไร้คุณธรรม” กับถูกตำหนิว่า “ไร้มนุษยธรรม” ท่านจะรู้สึกว่ คำว่า “ไร้มนุษยธรรม” เป็นคำตำหนิที่รุนแรงที่สุด เพราะหมายถึง “ปราศจากคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์” โดยทั่วไปสังคมไทย ใช้คำนี้กับผู้กระทำ ความผิดร้ายแรง เช่น การสังหารทั้งครอบครัว แม่ทั้งลูก หรือพ่อข่มขืนลูก ฯลฯ กล่าวได้ว่า การไม่มีมนุษยธรรมก็คือ การขาดคุณสมบัติพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ในขณะที่คำว่า “ศีลธรรม” (Precept) หมายถึงกฎเกณฑ์ทางศาสนาที่มีลักษณะลงโทษหรือมีสภาพบังคับบางประการ เช่น ทำผิดศีล 5 เป็นบาปต้องตกนรก ผิดศีลข้อ 5 ดื่มน้ำทองแดง ผิดศีลข้อ 3 ปีนต้นไม้ ผู้ไม่ศรัทธาต่อพระเจ้าหรือทำผิดหลักศาสนาที่นับถือพระเจ้า ต้องตกอยู่ในบึงไฟนรก เป็นต้น ข้อกำหนดของศาสนาทั้งหลายจัดเป็นศีลธรรมในความหมายนี้เช่นกัน การกระทำที่อยู่ในกรอบการกำหนดทางศีลธรรม จึงเป็นการกระทำที่เกิดจากสภาพบังคับภายนอก คือ บทลงโทษ มิใช่ความดีงามที่เกิดขึ้นในจิตใจโดยธรรมชาติของมนุษย์

คุณธรรม (Virtue) หมายถึง เกณฑ์ความดีจากภายนอกเช่นเดียวกับศีลธรรม แต่มิได้มุ่งถึงสภาพลงโทษทางศาสนา หากมุ่งความเหมาะสม

ทางสังคม เช่น กล่าวว่า “ความสามัคคีเป็นคุณธรรม” “ความอดทนเป็นคุณธรรม” หรือ “ความกตัญญูเป็นคุณธรรม” ผู้ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นผู้มีคุณธรรม อาจเป็นผู้มีเกียรติมีศักดิ์ และประสบความสำเร็จในสังคม แต่ผู้ที่ถูกตัดสินว่าไร้คุณธรรม ก็ไม่มีบทบาทโดยตรง แต่อาจมีลักษณะการลงโทษทางอ้อม เช่น ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร หรือขาดความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน เป็นต้น

มโนธรรม (Conscience) หมายถึง ความระลึกถึงความถูกต้อง น่าจะมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่าจริยธรรม ความดีงามภายในจิตใจมากที่สุด แต่กล่าวถึงในลักษณะของแรงขับซึ่งไม่ให้กระทำผิด ดังนั้นโดยนัยนี้คำว่า “มโนธรรม” จึงเป็นอีกด้านของจริยธรรม เหมือน 2 ด้านของเหรียญเดียวกันคือ จริยธรรมเป็นแรงกระตุ้นให้ทำความดี ส่วนมโนธรรมคือแรงต้านทานไม่ให้ทำความดี ซึ่งซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้กับ “หิริโอตฺตป-ปะ” กล่าวโดยสรุปได้ว่า คำที่หมายถึงความดี และใกล้เคียงกับคำว่า จริย-ธรรมจะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ความดีที่ได้จากกฎเกณฑ์ภายนอก ได้แก่ คุณธรรมกับศีลธรรม กับความดีที่เกิดจากธรรมชาติภายใน ได้แก่ มนุษยธรรมกับมโนธรรม และคำว่าจริยธรรมหากหมายถึงความมั่งคั่งของจิตใจก็ต้องจัดได้อยู่ในประเภทหลัง

จิตสำนึกตะวันตก (Western Relevance) เป็นพฤติกรรมชุดหนึ่งของกลุ่มประเทศตะวันตกที่ได้มีลีลาและท่าทีต่อกลุ่มประเทศตะวันออกผ่านกรรมวิธีต่าง ๆ เช่น การให้เงินกู้ปลอดดอกเบี้ยหรือการให้ทุนไปศึกษาดูงาน ฯลฯ ทั้งนี้งานศึกษาวิจัยเรื่องการผูกขาดไม่สามารถยืนยันได้ว่าเป็น “นโยบาย” หรือบังเอิญที่บรรดาประเทศด้อยพัฒนากำลังขาดแคลนในเรื่องดังกล่าวจึงมักจะสนองด้วยดีเสมอเมื่อได้มีการ “เสนอ” จากกลุ่มประเทศตะวันตกที่ดีที่ “พินิจ” แต่ถ้าเมื่อได้ตรวจสอบสืบค้นให้ถ่วงลำเลียงแล้วก็จะพบว่าเขาเหล่านั้นคือ กลุ่มประเทศตะวันตกต้องการให้ชาวตะวันออกเกิดจิตสำนึกตะวันตก ที่ต้องการครอบงำในทุกส่วนเสี้ยวของ “วิถีไทย” (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน “จดหมายถึงนาย” : มีชัย ไทยแลนด์ คอตคอม”) ลงวันที่ 27 กรกฎาคม

จุดดวงใต้

คำว่า “ใต้” ในที่นี้หมายถึง เชื้อเพลิงชนิดหนึ่งที่ชาวพื้นเมืองปักข์ได้ใช้จุดเพื่อให้เกิดแสงสว่างในอดีตก่อนหน้าที่กระแสไฟฟ้าจะมาถึง ดวงใต้ทำ

จากน้ำมันยางที่สกัดจากต้นยางผสมคลุกเคล้ากับเปลือกไม้แห้ง แล้วมัดด้วยเปลือกไม้ที่เป็นกาบอีกทีหนึ่ง จนมีสรรพนามเรียกว่า “ลำ” การจุดดวงได้ทีกล่าวดังในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ การบุกปล้นบ้านของกลีบออกวัด โดยคำ หัวแพรและพวก และเมื่อเฟื่อง บ้านภู ข้อย ทามเค จุดดวงได้ขนาดใหญ่โชติช่วงขึ้น การปล้นก็ปรากฏ...บ้านพังยับลงทันที

เจ้าเข้าครอง – แรงดันสะท้อนย้อนหลัง เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่า ผลสืบเนื่องจากการที่ประเทศไทยต้องกู้ยืมเงินจาก IMF นั้นทำให้รัฐบาลไทยต้องสูญเสียอิสรภาพในการกำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ตามมา เช่น ต้องขึ้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 ต้องจัดทำงบประมาณแบบขาดดุลย์ ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหนี้ว่ารัฐบาลไทยสามารถจ่ายหนี้คืนตามเวลาที่กำหนด ดังนั้น รัฐบาลต้องมีวินัยทางการเงินและการคลังอย่างเคร่งครัด จึงเปรียบได้กับเจ้าคือ ผู้ยิ่งใหญ่หรือมีอำนาจเหนือกว่าที่เข้าครองเมืองใดแล้วย่อมต้องบังคับและขับไล่ให้เป็นไปตามความประสงค์ของเขา ผลสืบเนื่องในฐานะที่เป็นแรงดันสะท้อนย้อนหลังก็คือ การขาดสภาพคล่องจนธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กต้องปิดกิจการ ต้องชลอโครงการขนาดใหญ่ (บางโครงการ) คนว่างงานและปัญหาสังคมประเภทอื่น ๆ ตามมามากมายชนิดที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

ชาวเหนือห้วนอน – ชาวเหนือตื่น คำว่า “ชาวเหนือ” คงไม่ต้องขยายความอีกเพราะได้ขยายความแล้วในเรื่องาน ยังคงเหลือแต่เพียงคำว่า “ห้วนอนกับตื่น” ทั้งคำว่า “ห้วนอนและตื่น” เป็นภาษาถิ่นใต้ที่คำว่า “ห้วนอน” หมายถึง “ทึบได้” ในขณะที่ “ตื่น” หมายถึงทึบเหนือ ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึงชาวเหนือห้วนอนกับชาวเหนือตื่นย่อมหมายถึง ผู้คนที่ตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่ทางทิศใต้และทางทิศเหนือของเทือกเขาหลวง เมื่อกำหนดให้ชุมชนคีรีวงเป็นศูนย์กลาง

ชุดคุ้มครอง เป็นมาตรการหนึ่งของชาวบ้านร้านถิ่นที่ดำรงชีพอยู่ในถิ่นทุรกันดาร มีเส้นทางคมนาคมเพียงการใช้ช้าง ม้า วัว ควาย และการเดินเท้าจึงไม่มีหลักประกันทั้งในชีวิตและทรัพย์สินจากอำนาจรัฐ จึงได้มีคณะบุคคลขึ้นมาขึ้นอาสาจะปกป้องดูแลญาติพี่น้องในชุมชนให้ปลอดภัยจากทั้งโรคภัยไข้เจ็บ สัตว์ป่าและการรุกรานจากนักเลงต่างชุมชน คณะบุคคลดังกล่าวในงานศึกษาวิจัยครั้งนี้เรียกว่า “ชุดคุ้มครอง” ที่มักจะหลอมรวมขึ้นด้วยผู้

ขอบนำ คนที่มีนิสัยนักเลงอย่างเป็นด้านหลัก เพราะนักเลงจะต้องกล้าได้ – กล้าเสีย เขียนขาดเค็ดเค็ดขวทั้งในเชิงรุกและเชิงรับที่ซับซ้อนและหลากหลาย หมายถึง ปริมาณและระดับน้ำที่พอเหมาะกับการเดินเรือของชาวเหนือทั้งขาไปและกลับระหว่างบ้านชวนอกกับชาวเหนือ กล่าวคือ ถ้าน้ำแห้งขอดต่างระดับจากทำนบที่ขวางกันจำนวนมากก็จะทำให้เข็นเรือข้ามผ่านไป – กลับด้วยความลำบาก ในบางครั้งชาวเหนือจะต้องใช้เวลานานในการพักรอเพื่อให้ น้ำขึ้นสูงไล่เลียบกับทำนบเพื่อจะให้เข็นเรือผ่านไป – กลับได้สะดวก

ตระกูลแก้วพลับ เป็นตระกูลหนึ่งของบ้านบางปอ หมู่ที่ 8 ตำบลเขาพังไกร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีหัวโศคเพียง 2 คนพี่น้องคือ นายหนูดำ กับนายปาน แก้วพลับ นายหนูดำ มีภรรยาชื่อนางพุ่ม แก้วพลับ มีบุตร – ธิดาจำนวน 7 คน ในขณะที่นายปาน มีภรรยาชื่อนางนา แก้วพลับ มีบุตรธิดาจำนวน 4 คน คือ 1) นางมิตร เดชทองคำ (แก้วพลับ) ผู้ซึ่งเป็นมารดาของผู้วิจัย 2) นายเพิ่ม แก้วพลับ 3) นางกาญจนา (เคล้า) นิลรัตน์ (แก้วพลับ) และ 4) นางลาภ คงตุก (แก้วพลับ) กล่าวเฉพาะนายเพิ่ม แก้วพลับ บุตรชายคนเดียวของนายปาน แก้วพลับ เป็นคนที่ชาวบ้านร้านถิ่นนับถือในคำพูดสูง เพราะเป็นคนมีนิสัย “ขอมหักไม่ขอมงอ” และมีการคิดเฉพาะตัวว่า “ใครรังแกพี่น้อง – ภูไม่ขอม”

ตามพริ้งค์ เป็นชื่อหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราชในอดีตเนื่องจากนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีความสำคัญทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศาสนา และการค้าแต่โบราณ เป็นศูนย์กลางการติดต่อระหว่างอินเดีย ตะวันออกกลางกับอินโดจีน ตลอดไปถึงประเทศจีน จากความเป็นหลายศูนย์กลางเช่นนี้ ได้ทำให้ชนชาติต่างๆ เรียกชื่อเมืองนครศรีธรรมราช ต่างกัน ดังนี้ ได้แก่ ตามพริ้งค์ ตั้งมาหลัง กรุงศรีธรรมโศก ศรีธรรมราช สิริขัณมณเฑียร โลกกั ปาณัติบุตร ลิกอร์ ละคร ลคร หรือละคอน และนครศรีธรรมราช

คันพริ้ง คำว่า “คัน” ในภาษาถิ่นใต้หมายถึง ผู้เป็นพี่เพราะอย่างน้อยก็ได้บวช – เรียนมาก่อนแล้ว ในอดีตผู้ที่ได้บวชเรียนแล้วว่าได้เป็นผู้มีวุฒิภาวะน่าเชื่อถือได้มากกว่า เนื่องจากโรงเรียนที่นอกเหนือจากวัดมีจำกัด ฉะนั้นเมื่อผู้คนต้องการจะรู้หนังสือ (อ่านออกเขียนได้) ก็ต้องบวชเพราะการ

บวชหมายถึงการได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน 2 อย่างควบคู่กันคือ นอกจากจะได้รู้หนังสือแล้ว ยังได้รับการขัดเขลา อบรมบ่มนิสัยจากวัดอีกด้วย ในขณะที่ “เณร” มีความหมายเป็น “น้อง” เพราะมีอายุน้อยกว่าจึงไม่สามารถจะบรรพชาได้ จึงนิยมเรียกกันว่า “น้องเณรหรือพี่เณร” ตามแต่กรณี ส่วนคำว่า “ด้นพริ้ง” ที่กล่าวถึงในงานศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นายพริ้ง ในฐานะผู้เป็นพี่เพราะอาวุโสกว่าจึงได้บวชเรียนก่อน ชาวบ้านร้านถิ่นจึงนิยมเรียกกันว่า “ด้นพริ้ง” หนึ่งในชาวเหนือที่ได้มีสัมพันธ์อันแนบแน่นกับชาวนอก

ต่อนกเขา

เป็นพฤติกรรมของชาวปักษ์ใต้ชุดหนึ่งที่ชื่นชอบในการเลี้ยงนกเขานกเขามี 2 ประเภท คือ นกเขาพื้นบ้านภาคใต้ที่เรียกกันว่า “นกเขาใหญ่” กับอีกประเภทหนึ่งคือนกเขาชาวที่เรียกกันว่า “นกเขาเหล็ก” คนที่ชื่นชอบในการเลี้ยงนกเขาก็จะมีวิธีการหานกเขาเพิ่มเติมโดยการหานกเขาที่มีเสียงขันดังตีมากไว้ในฐานะที่เป็น “นกต่อ” เพื่อล่อให้นกที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติได้ติดกรงที่เตรียมไว้ แล้วจะได้นกเขาเพิ่มอีกหนึ่งตัว ต่อนกเขาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้มีอยู่ว่า แสง จันนา ได้ถูกสมาชิกชุมโจรจับตัวได้ขณะที่ต่อนกเขาอยู่ในบริเวณป่าใกล้บ้านในฐานะผู้ฝ่าฝืนบัญญัติเหล็ก

ทฤษฎีกระแสหลัก

เป็นแนวคิดและทฤษฎีของกลุ่มประเทศตะวันตกที่ได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมไทยในช่วงสามสิบปีที่ผ่านมา เป็นทฤษฎีที่ใช้วัตถุและเงินตราเป็นเครื่องวัดความสำเร็จ กล่าวคือถ้าใครมีเงินมากก็จะมีอำนาจและโอกาสในการจัดซื้อจัดหา เครื่องอำนวยความสะดวกสบายในชีวิตมาก คนจึงต้องทำงานหนัก ทำงานแบบแยกส่วนตามความสามารถเฉพาะทาง เน้นการส่งออกเพื่อการได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีมากกว่าคุณค่าของความเป็น “คน” และเชื่อว่าประเพณีเป็น “อุปสรรค” ในการสนองตอบเจตนารมณ์ดังกล่าว

ทฤษฎีแบบอิงรากถึงโคน

(Radical Theory) เป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดตรงกันข้ามกับทฤษฎีกระแสหลัก (ดูอ้างอิงหมายเลข 1) ตรงที่ว่าได้ให้ความสำคัญกับกลไกเชิงโครงสร้างของสังคมท้องถิ่น ฉะนั้นระบบคิด คตินิยม ความเชื่อ ประเพณี และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่ก่อเกิด สังคมสืบทอดของผู้คนระดับรากหญ้าของสังคมเป็นสิ่งที่ต้องใส่ใจในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้น

ของการพัฒนา ในขณะที่ทฤษฎีกระแสหลักเชื่อว่าการพัฒนาต้องมุ่งเน้นที่วัตถุ แสดงให้เห็นถึงความทันสมัย ล้นเกินด้วยเครื่องอำนวยความสะดวกสบายในชีวิต จึงได้นิยามว่าคติชนในท้องถิ่นทุกประเภทไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ขาดเหตุผลและเป็นอุปสรรคในการพัฒนา

เทิร์น คี (Turn Key) เป็นแนวคิดตะวันตกโดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่ประสบความสำเร็จในด้านเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเชื่อว่า การนำเทคโนโลยีขั้นสูงไปใช้ทั้งในลักษณะเชิงเดียวและร่วมทุนในประเทศด้อยพัฒนา คู่ออกจะทำให้ประเทศด้อยพัฒนาเสียเปรียบในระยะเริ่มแรก แต่กลุ่มประเทศดังกล่าวก็สามารถเรียนรู้ร่วมกันและจะยังประโยชน์ให้กับทั้งสองฝ่ายอย่างมีคุณภาพในภายหลัง แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมาได้ทำให้นักพัฒนาจากทั้งเอเชียและแอฟริกาหาญกล้าที่จะทักท้วงว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะเกิด Turn Key ขึ้น คราบท่าที่เทคโนโลยีได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วเกินกว่าที่ประเทศด้อยพัฒนาจะตามทัน

เทศาภิบาล เป็นระบบการปกครอง ที่รัชกาลที่ 5 ได้ทรงนำมาใช้ปรับปรุงระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคสำหรับความเหมาะสมของระบบเทศบาลนั้น มีความหมายรวมว่า “เป็นระบบการปกครองส่วนภูมิภาคชนิดหนึ่ง” ส่วน “มณฑลเทศาภิบาล” คือส่วนหนึ่งของระบบการปกครองชนิดนี้ ระบบเทศาภิบาลจะเป็นระบบที่รัฐบาลกลางจัดข้าราชการส่วนกลางออกไปบริหารราชการในส่วนภูมิภาคแทนที่จะให้ส่วนภูมิภาคจัดข้าราชการเข้าบริหารงานในบ้านเมืองของตนเองเหมือนสมัยก่อน ด้วยเหตุนี้ระบบเทศาภิบาลจึงเป็นระบบการปกครองที่รวมอำนาจเข้าไว้ในส่วนกลางได้อย่างเป็นระบบ และสามารถเปลี่ยนประเพณีการปกครองแบบเก่าของไทยที่เจ้าเมืองปกครองบ้านเมืองแบบ “กินเมือง” มาเป็นแบบสมัยใหม่

ทุนข้ามชาติ (Transnational Capital) เป็นทุนขนาดใหญ่ที่เดินทางผ่านพรมแดนระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่ด้อยพัฒนา โดยที่เมืองแม่หรือประเทศเจ้าของทุนใช้อำนาจและโอกาสในการต่อรองที่สูงกว่าให้ประเทศเล็กประเทศน้อยต้องยกเลิกกฎระเบียบอันเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนดังกล่าว ทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ดูดซับกำไรกลับเมืองแม่ให้มากที่สุดตามปกติวิสัยของการค้าเสรี ที่กลุ่มประเทศตะวันตกได้พยายามสร้างกลไกและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ร่วมกันผ่านการประชุมระดับนานาชาติอยู่เนื่อง ๆ

ทุนอิสระเชิงสัมพันธ์กับเชิงสมบูรณ์ (Relation and Absoluty Capital) เป็นทุนประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยกลุ่มทุนกลุ่มหนึ่งที่มีแนวนโยบายว่า ให้บริหารจัดการทุนโดยอิสระ การบริหารจัดการทุนในท่วงทำนองดังกล่าวจึงต้องตกอยู่ในฐานะที่เป็นทุนอิสระเชิงสัมพันธ์มากกว่าที่จะเป็นทุนอิสระโดยแท้จริง เพราะอย่างไรเสียเจ้าของทุนและทุกส่วนเลี้ยวที่เกี่ยวข้องมักจะมีเงื่อนไขก่อนการให้เพื่อเป็นหลักประกันทุนไว้รองรับด้วยเสมอ ฉะนั้นกระบวนการทุนในประเทศด้อยพัฒนาจึงมีความโน้มเอียงไปในทุนอิสระสัมพันธ์มากกว่าที่จะเป็นทุนอิสระเชิงสมบูรณ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นไปไม่ได้ที่เจ้าของทุน (ต่างชาติ) จะยินยอมให้ทุนเปล่าโดยไม่มีเงื่อนไข

นักเลง

อนุวัติตามข้อสรุปของสุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ในสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ หน้า 1728 – 1730 ว่าไว้ว่า นักเลง หรือ ลักเลง ในวัฒนธรรมภาคใต้ มีความหมายหลายนัยแต่ละนัยยังแตกต่างกันไปตามค่านิยมและโลกทัศน์ของสังคมแต่ละสมัย พอจะจำแนกได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. ใช้เรียกผู้ที่ประกอบอาชีพเป็นนักแสดง เช่น โนรา หนังตะลุง ลิเก ความรู้สึกของคนทั่วไปในบางยุคบางสมัยที่เรียกคนกลุ่มนี้ว่านักเลงหรือลักเลงมักค่อนข้างไปทางรังเกียจ ถือว่าเป็นพวกเดินกินรำกิน รักสนุก เลี้ยงงานหนัก ส่ำรวบและมักเข้าสู้ คนส่วนมากจึงไม่สนับสนุนให้บุตรหลานของตนเป็นนักเลงตามนัยนี้รวมทั้งไม่ปรารถนาจะให้บุตรหลานของตนแต่งงานด้วย

แต่ก็มีบ้างบางรายที่มีความสามารถพิเศษหรือมีคุณสมบัติเฉพาะตัวด้านอื่น ๆ ประกอบจนเป็นที่ยกย่องของสังคมและมีบางท้องถิ่นในบางสมัยกลับยกย่องนักเลง “โนรา” ดังเช่นที่ปรากฏในจดหมายเหตุประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ ร.ศ. 128 ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ว่า “เจ้าคุณรัชฎาเล่าว่าเมื่อแรก ๆ ท่านมาเป็นเจ้าเมืองครั้งนี้ เป็นธรรมเนียมผู้ชายไปขอลูกสาว ฝ่ายบิดามารดาถามก่อน 2 ข้อ คือ รำโนราเป็นหรือไม่ กับขโมยควายเป็นหรือไม่ ถ้าไม่เป็นทั้ง 2 อย่าง ไม่ยอมขอลูกสาวให้ เพราะบิดามารดาของผู้หญิงเลไม่เห็นว่าเลี้ยวเมียได้อย่างไร”

2. ใช้เรียกผู้ที่ฝักใฝ่ในสิ่งที่ถือกันว่าเป็นทางแห่งอบายมุข เช่น นักเลงผู้หญิง นักเลงเหล้า หรือเป็นอันธพาล มักเรียกกันว่านักเลงหัวไม้ หรือ “คนหัวไม้” หรือ “หัวไม้”

3. ใช้เรียกผู้ที่มีความประพฤติไม่ดี ทำตัวเป็นนักเลงโต เป็นผู้กระกระราน หรือเป็นอันธพาล มักเรียกกันว่านักเลงหัวไม้ หรือ “คนหัวไม้” หรือ “หัวไม้”

4. ใช้เรียกผู้ที่มีบุคลิกลักษณะพิเศษมีน้ำใจและการวางตัวเป็นคนใจกว้าง กล้าได้กล้าเสีย มีความเหินขาด รักหาคำพูดและศักดิ์ศรี รักที่จะต่อสู้กันอย่างองอาจหาญ รักและปกป้องพรรคพวกตนจนสุดกำลัง คำว่า “นักเลง” ตามนัยนี้อาจใช้เรียกยกย่องกันเฉพาะคราวแก่บุคคลที่แสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะด้านเฉพาะครั้งก็มี แต่สำหรับผู้ที่จะได้รับสมญานามว่าเป็นนักเลงอย่างแท้จริงจะต้องมีบุคลิกลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้อย่างครบถ้วน และเป็นนิสัย ผู้เป็นนักเลงประเภทนี้มักได้เป็นผู้นำของท้องถิ่นคือ เป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน มักมีอิทธิพลและบริวารมากมาย และจะมีวัฒนธรรมการสร้างและการปกป้องรักษาความเป็นนักเลงของตนอย่างเหินขาดและพิสดาร และเป็นที่ยกย่องของสังคม

อนึ่งนักเลงตามนัยนี้จะมีลักษณะแตกต่างกับ “เจ้าพ่อ” (ตามความหมายที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน) ตรงที่นักเลงเหล่านี้ไม่ทำตัวเป็นอันธพาล ฉะนั้น การก้าวไปสู่ความเป็นนักเลง (ประเภทที่ 4) ผู้ที่เป็นนักเลงคนสำคัญในประเภทที่ 4 มักมีตำแหน่งเป็นกำนัน และมีกิตติศัพท์โด่งดังส่วนใหญ่จะมีการสืบทอดกันเป็นตระกูล คือ ปู่ทวดเป็นกำนัน พ่อก็เป็นกำนัน แล้วลูกก็เป็นกำนันสืบทอดไป ลูก ๆ หลาน ๆ ได้รับการฝึกให้มีน้ำใจเป็นนักเลง และได้เรียนรู้วิธีการเป็นนักเลงอยู่ตลอดเวลาทั้งทางตรงและทางอ้อมตั้งแต่วัยเยาว์ มีเทือกเถาเหล่ากอและบริวารมีเดิมของตระกูลเป็นพื้นฐาน ผู้ที่ได้เป็นนักเลงใหญ่ในท้องถิ่นหนึ่งแล้วมักขยายบริวารไปยังถิ่นอื่นด้วยการผูกสัมพันธ์กับนักเลงใหญ่ในถิ่นอื่นด้วยวิธีเป็น “อ้ายเกลอ” (เพื่อนเกลอ) กัน คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คอยเสริมบริวารมิให้แก่กัน และมักจะให้นุตรหลายแต่งงานเกี่ยวดองกัน มีอยู่ไม่น้อยที่พ่อเป็นกำนันแล้วสนับสนุนให้ลูก ๆ ได้เป็นผู้ใหญ่บ้านหรือไม่กี่ให้ได้เป็นกำนัน อีกตำบลหนึ่งเพื่อขยายอิทธิพลและบริวารให้กว้างขวางมั่นคงยิ่งขึ้น

สำหรับบุคคลที่เทือกเถาเหล่ากอไม่เคยเป็นนักเลงใหญ่มาก่อนก็มีทางที่จะก้าวไปสู่ความเป็นนักเลงใหม่ได้บ้าง แต่ต้องบำเพ็ญบริวารอย่างหนักเป็นหลายเท่าทวีคูณ อาจต้องเริ่มต้นด้วยการเป็นบริวารของนักเลงเก่าให้

เป็นที่ไว้วางใจจนกลายเป็นคนใกล้ชิดและเป็นกำลังสำคัญ พร้อมกันนั้น ต้องแสดงความเป็นนักเลงให้ปรากฏชัดเพื่อให้ผู้อื่นศรัทธาขึ้นเป็นลำดับ ถ้าจะสร้างความเป็นนักเลงขึ้นด้วยลำแข้งลำขาของตนเอง ต้องหมั่นผูกมิตรกับคนใกล้ชิดและไกลต้องแสวงหามิตรแท้ประเภทที่ตายแทนกันได้ให้ได้มากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าแม้ถึงคราวจำเป็นต้องเลือกเอาระหว่างพวกพ้องกับญาติหรือลูกเมียก็จะต้องเลือกข้างพวกพ้อง นอกจากนี้จะต้องกระตือรือร้นเป็นธุระให้กับเพื่อนฝูง เมื่อตกลงจะช่วยเหลือแก่ใครจะต้องช่วยจนสุดกำลัง ไม่ทอดทิ้ง ต้องรักษาคำพูด ต้องต่อสู้เพื่อปกป้องคุ้มครองพวกพ้องของตนด้วยความจริงใจ เมื่อญาติมิตรเพื่อนฝูงมีงานมีการน้อยใหญ่ต้องไปร่วมงานและคอยให้ความช่วยเหลือจนสุดความสามารถ ที่สำคัญที่สุดคือ จะต้องเป็นคนเฉียบขาดและใจดำ คือ กล้าซึ่ผัดชู้ถูก ควรวดก็ตี ควรวดบดก็ตีบดตี ควรวดตัดขาดก็ตัดขาด ควรวอดภัยภัย และควรวางก็ต้องฆ่า

การผจญศึกศึกรี้ของความเป็นนักเลง นักเลงที่แท้จริงจะมีจรรยาของนักเลงมากมายและต้องรักษาจรรยาอย่างเคร่งครัดเพื่อไม่เป็นคนล่วงละเมิดผู้อื่นให้เสื่อมเสียและเพื่อปกป้องรักษาศักดิ์ศรีความเป็น นักเลงของตน เท่าที่ผู้เขียนได้เคยรู้เห็นและได้ฟังจากคำบอกเล่าของผู้รู้บางคนพบว่าจรรยาของนักเลงส่วนใหญ่มีตรงกันในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. นักเลงที่แท้จริงต้องเป็นคนหนักแน่น พุดน้อย ระวังถ้อยคำ คำพูดแต่ละคำเป็นเสมือนคำสั่งหรือข้อสัญญาที่จะต้องถือปฏิบัติให้ได้ตลอดไป และให้บรรดาลูกน้อง (สมุน) สืบทอดเจตนาอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้ผู้ที่เมื่อเมามายแล้วพูดจาเลอะเทอะหรือผู้ที่ชอบคุยโวจึงมักเป็นนักเลงได้ไม่นาน

2. นักเลงที่แท้จริงแม้มีผู้มาบอกเล่ากล่าวโทษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด จะไม่เป็นคนหูเบาด่วนเชื่อ หรือแม้จะมีหลาย ๆ คนมาบอกเล่ากล่าวโทษตรงกันจนเป็นที่เชื่อถือได้ก็ตาม ก่อนที่จะเอาโทษ หรือแอบคุม कै้น หรือเป็นอริต่อกัน จะต้องสอบถามเอาความจริงจากเจ้าตัวอย่างตรงไปตรงมาเสียก่อน เมื่อได้ความจริงชัดแจ้งแล้ว (วิสัยนักเลงด้วยกันย่อมกล้าสู้ความจริง) จึงจะเผยทำที่หรือประกาศเอาโทษหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกันทั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายตรงกันข้ามและคนทั่วไปรู้มูลเหตุที่จำต้องกระทำเช่นนั้น

3. นักเลงที่แท้จริง จะต้องวางตัวเป็นคนมีชั้นเชิงสูง ไม่พูดหรือกระทำการใด ๆ อันแสดงถึงความอ่อนแอหรือเสียเปรียบแก่ผู้อื่นเป็นอันขาด แต่หากพลังพลาคเสียเชิงให้แก่ใครแล้ว แม้จะต้องเสียทรัพย์สินหรือชีวิต ก็ต้องยอมเพื่อรักษาศักดิ์ศรีของนักเลงไว้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ใช่เล่ห์เหลี่ยมชั้นเชิงกับพรรคพวกของตนเอง

4. นักเลงที่แท้จริงจะไม่ยอมลดตนลงมาสู้รบปรบมือกับผู้ที่ด้อยศักดิ์ศรีกว่าตน เช่น ถ้าลูกน้องของอีกฝ่ายหนึ่งบังอาจมาลงเหลี่ยมความเป็นนักเลงของตนก็จะสั่งการให้ลูกน้องของตนเป็นผู้จัดการแทน ในทำนองเดียวกันถ้าลูกน้องของตนอาจเอื้อนไปล่วงเกินนักเลงอื่นที่มีศักดิ์ศรีเหนือกว่าก็ถือว่าลูกน้องคนนั้นปฏิบัติข้ามหน้าข้ามตาทำให้พลอยเสื่อมเสียต้องได้รับโทษตามควรแก่กรณี และนักเลงที่แท้จริงย่อมไม่กระทำการใด ๆ แบบตีวัวกระทบคราด หรือทำกันลับหลัง

5. นักเลงที่แท้จริงจะต้องมีความกตัญญูสูง ไม่ล่วงละเมิดลบหลู่หรือนินทาต่อผู้มีพระคุณ ไม่กระทำการใด ๆ ที่ชาวบ้านทั่วไปถือว่าเป็นการก่อกวนชกฉ้อใคร เช่น ไม่รบราฆ่าฟันกันในเขตวัด ไม่ล่วงละเมิดแก่ตัวประกัน ไม่กล่าวหรือแสดงอาการดูหมิ่นเครื่องรางของขลังของฝ่ายศัตรู ไม่กระทำการดูหมิ่นแก่ศาสนาของศัตรู เช่น ข้ามศพ ใช้เท้าเหยียบศพหรือสับศพเป็นชิ้น ๆ ไม่ร่วมประเพณีกลางคืนกลางทราย เป็นต้น จรรยาที่สำคัญอีกอันหนึ่งของนักเลง (หรือแม้แต่ผู้ที่เป็นโจร) คือจะไม่ลักขโมยของจากบ้านที่ตนเองได้พักพิงอาศัยแม้แต่ข้าวเพียงมือเดียวหรือน้ำเพียงหยดหนึ่ง

6. นักเลงที่แท้จริงจะไม่ฆ่าฟันหรือทำอันตรายแก่บุคคลที่กำลังนอนหลับ กำลังดำทุกข์ (อุจจาระหรือปัสสาวะ) กำลังรับประทานอาหาร กำลังล้มป่วยหรือหมดหนทางต่อสู้ รวมทั้งหญิงกำลังมีครรภ์ หญิงที่ไม่มีความคิด และเด็ก และจะไม่ฉวยโอกาสเอาเปรียบศัตรู

พฤติกรรมและกิจกรรมอันเป็นที่ยกย่องกันในวงนักเลงของภาคใต้ ในวงนักเลงด้วยกันถือว่าพฤติกรรมและกิจกรรบบางลักษณะเป็นเครื่องประกาศความเป็นนักเลงที่สมบูรณ์ เช่น

1. นักเลงจะต้องรอบรู้เรื่องการเป็นโจร ต้องลักขโมยเป็นแต่จะไม่ลักขโมยน้อย จะทำเพียงเพื่อพิสูจน์หรือเพื่อรักษาศักดิ์ศรีของตนให้เป็นที่ยอมรับของนักเลงอื่น ๆ

2. นักเลงต้องไม่นำความที่ฝ่ายตรงกันข้ามลักหรือปล้นทรัพย์สินหรือทำอันตรายแก่พวกตนไปฟ้องร้องต่อเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง หากแต่จะต้องแก้ลำให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายไม่น้อยกว่าฝ่ายตนหรืออาจให้หนักกว่านั้น

3. ในโอกาสที่นักเลงจัดให้มีงานมีการขึ้น มักถือเป็นเรื่องวัดฐานะความเป็นนักเลงของตน ถือว่ายังมีแขกเหรื่อมาร่วมงานมากเท่าใดยิ่งแสดงถึงความมีศักดิ์ศรี มีพวกห้อมบริวารมากเท่านั้น จะต้องจัดการเลี้ยงดูแขกให้ทั่วถึงและเหลือเฟือ ผักปลาอาหารทั้งมวลจะต้องได้มาโดยเจ้าภาพไม่ต้องซื้อ ก็จะต้องมีเพื่อนฝูงและบริวารอาสาจัดหามาให้ นักแสดงก็อาสาแสดงโดยไม่คิดค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น ยิ่งมีบรรดานักเลงชั้นนำมาร่วมงานมากเท่าใดยิ่งแสดงถึงความเป็นนักเลงใหญ่ได้มากเท่านั้น และในโอกาสนี้ถ้าใครก่อความไม่สงบขึ้นในงานแม้แต่น้อยจะถือเป็นการหมิ่นศักดิ์ศรีกันอย่างรุนแรง

4. เมื่อนักเลงเป็นเจ้าภาพจัดงานใด ๆ แล้วจัดหานักแสดงมาแสดงเพื่อเก็บเงินหารายได้ จะต้องไม่กันเขตให้มิดชิดแข็งแรงให้สิ้นเปลือง ยิ่งเพียงแต่ใช้เชือกเส้นเล็ก ๆ กำหนดเขตอย่างง่าย ๆ ได้เท่าใดก็ยิ่งแสดงถึงความมีอิทธิพลได้มากเท่านั้น แม้แต่เด็กเล็ก ๆ หรือคนขี่มาถ้าไล่ตลอดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษอย่างเด็ดขาดไม่ละเว้น

5. นักแสดงหรือศิลปินพื้นเมืองคณะใดได้รับปากต่อนักเลงเป็นมั่นเหมาะแล้วว่าจะไปแสดงให้ตามกำหนด ถ้าเกิดไม่ไปแสดงให้โดยไม่มีเหตุผลพอ นักเลงจะประกาศหานักแสดงคณะนั้นไปแสดงในเขตพื้นที่ของตนโดยเด็ดขาด จนกว่าจะได้ยกโทษให้ถ้าฝ่าฝืนนักเลงจะเอาโทษทั้งแก่หัวหน้าคณะและแก่ผู้ที่ติดต่อไปแสดง ทั้งนี้เพื่อพิสูจน์ให้ประจักษ์กันทั่วไปว่า เจื่อนใจและประกาศิตของนักเลงใครจะละเมิดไม่ได้

6. นักเลงภาคใต้นิยมนัดฟันหรือนัดแทงกันอย่างเปิดเผย เพื่อพิสูจน์ความกล้าหาญซึ่งกันและกัน การนัดฟันหรือนัดแทงกันจะกำหนดวันเวลาที่แน่นอน กำหนดชนิดของอาวุธที่จะใช้ต่อสู้กันและกำหนดจำนวนคน

ของแต่ละฝ่ายให้ได้จำนวนเท่ากัน และบางที่มีการแบ่งออกเป็นชุดๆ โดยจำแนกตามระดับความสามารถหรือตามประเภทของอาวุธ

บทบาทของนักเลง เมื่อใดที่ท้องถิ่นใดเจ้าหน้าที่ปกครองของบ้านเมืองไม่อาจปกครองดูแลได้อย่างใกล้ชิดและทั่วถึง นักเลงจะทำหน้าที่ดูแลและจัดการเพื่อให้ท้องถิ่นเกิดความสงบพร้อมกัน ปกป้องรักษาผลประโยชน์และศักดิ์ศรีของตนและของบริวาร คอยปกป้องไม่ให้นักเลงหรือคนร้ายถิ่นอื่นเข้ามารังแกหรือก่อความไม่สงบขึ้นในถิ่นที่ตนทำหน้าที่อารักขาอยู่อย่างเด็ดขาด นอกจากนี้จะทำหน้าที่ประหนึ่งตุลาการหาทางปรองดองหรือชี้ขาดให้แก่คู่กรณีที่ตั้งอยู่ในความคุ้มครองของตน โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่คู่กรณีจำเป็นต้องให้ปากคำแต่เฉพาะความจริงด้วยความยำเกรง (หากปกปิดบิดเบือนถ้าสืบทราบภายหลังจะได้รับโทษทัณฑ์อย่างรุนแรง) หรือไม่ก็ไต่ถามการสืบสาวไต่ถามจากบริวารคำชี้ขาดที่ได้จากกรณีหลังจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของบริวารมีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย แต่ถึงกระนั้นก็ถือว่าคำชี้ขาดย่อมถือเป็นการสิ้นสุดและเด็ดขาด แม้ภายหลังจะรู้ว่าผิดพลาดนักเลงก็มักจะบิ่กรงานเพื่อรักษาประกาศิตของตนไว้ นักเลงจึงมักมีบทบาททำให้บุคคลบางคนตกอยู่ในภาวะจำยอม ก่อให้เกิดอำนาจอันไม่ชอบธรรมและเกิดอิทธิฤทธิ์ขึ้นในสังคมทั้งโดยไม่เจตนาและเจตนา บริวารที่ไม่รอบคอบพอและมุ่งแต่จะรักษาศักดิ์ศรีให้แก่ลูกพี่ของตนเป็นเหตุให้นักเลงจำเป็นต้องปกป้องพรรคพวกจนก่อให้เกิดการถือหางกันขึ้นก็มี ยิ่งนักเลงคนไหนมีอิทธิพลมากขึ้น มีบริวารมากขึ้น จำเป็นที่จะต้องหาทางหาผลประโยชน์เพื่อนำรายได้มาผูกฐานะและเลี้ยงดูบริวาร การขัดผลประโยชน์และตัดผลประโยชน์ผู้อื่นก็เกิดขึ้น เมื่อมีกรณีเช่นนี้มากขึ้น นักเลงก็จะกลายเป็น “เจ้าพ่อ” อันเป็นแหล่งซบเลี้ยงส่งเสริมและปกป้อง “คนหัวไม้” ไว้โดยปริยาย ท้องถิ่นใดมีช่องทางให้สามารถแสวงหาผลประโยชน์ได้มากบริวารส่วนใหญ่จะมุ่งด้านผลประโยชน์มากกว่ามุ่งผูกศักดิ์ศรีของนักเลงให้แก่ลูกพี่ท้องถิ่นนั้น นักเลงมักจำเป็นต้องหันไปใช้วิธีการของเจ้าพ่อมากขึ้น ในที่สุดนักเลงก็กลายเป็นเจ้าพ่อเต็มตัว (สข.พ.)

น้ำซุบ

เป็นภาษาถิ่นใต้ที่เปรียบเทียบกับน้ำพริกในภาษาไทยกลาง ที่มาของคำว่า “น้ำซุบ” สันนิษฐานว่าน่าจะมาจากลักษณะของน้ำซุบในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของอาหารหลักชาวปักษ์ใต้ที่นิยมรับประทานในแต่ละมื้อ

กล่าวคือ น้ำซุบมีส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ พริกขี้หนู กระเทียม หอม กระเทียม น้ำตาลและน้ำมันงา หลังจากที่ถูกเคี้ยวแล้ว น้ำหนักจะตกอยู่ที่รสและกลิ่นของมะนาวที่สามารถดับกลิ่นคาวและรสเลี่ยนของอาหารหลักในมือนั้น ๆ ลักษณะเด่นของน้ำซุบปักข์ได้ ก็คือ มีความเหลวสูง รสค่อนข้างเผ็ดจัด (มากน้อยตามแต่ความชอบของบุคคล) จึงเหมาะควรกับการนำผักจิ้มมาจุ่มไปซุบลงในน้ำซุบเพื่อรับประทานจนดูประหนึ่งว่าเป็นอาหารพื้นฐานระดับชาวบ้านภาคใต้ที่เปรียบได้กับ “ส้มตำ” ของผู้คนชาวไทยอีสานนั่นเอง ด้วยความเรียบง่ายและรวดเร็ว เพราะใช้ส่วนผสมที่เป็นพืชพรรณในท้องถิ่นนั่นเองจึงทำให้ชาวบ้านเรียกขานกันอีกชื่อหนึ่งว่า “น้ำซุบโจร” ที่หมายถึง ทำง่าย กินได้กินเร็วและอร่อย

น้ำตาลเมา

เป็นเมรัยชนิดหนึ่งที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์อันเนื่องจากการหมักน้ำตาลโตนด หรือน้ำตาลจากต้นจากหรือจากต้นมะพร้าวให้มีเชื้อยีสต์ก่อนในชั้นต้น แต่ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือน้ำตาลโตนด หลังจากที่ได้หมักน้ำตาลสดจนมีเชื้อยีสต์ไว้ในกระบอกจำนวนหนึ่งแล้ว ก็ใช้น้ำตาลสดที่เกิดจากผลผลิตของแต่ละวันเติมแช่ลงในกระบอกเดิมภายในเวลาประมาณ 3 – 5 ชั่วโมง น้ำตาลสดก็จะแปรสภาพไปเป็นน้ำตาลเมาหรือ “หวาก” ในภาษาถิ่นปักข์ใต้และ “กระแช่” ในภาษาถิ่นภาคเหนือ - อีสาน

น้ำตาลเมาหรือหวากนิยม (หลบ) ดื่มกันในระดับชาวบ้านเพราะผิดกฎหมายแต่ราคาถูกหรือทำตัวเอง ดังนั้นไม่ว่าในยามปกติหรือคราวจำเป็นที่ต้องสมาคมกับเพื่อนบ้านหวากหรือน้ำตาลเมาจะถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็นตัวประสานและกระตุ้นเสมอ

นม คำว่า “นม” เป็นคำสรรพนามในภาษาถิ่นใต้ที่หมายถึง ผู้ให้บังเกิดเกล้า ตรงกับคำในภาษาไทยกลางว่า “แม่” เป็นที่น่าสังเกตว่า คนในเขตลุ่มน้ำปากพนัง (หัวไทร เขียวใหญ่ ระหวัด และปากพนัง) ในอดีตนิยมเรียกแม่ว่า นม ยิ่งไปกว่านั้นบางท้องถิ่นยังใส่คำว่า “อี” เข้าไปด้วยจึงกลายเป็น “อีนม” ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากการเลียงดูทารกในยุคนั้นผู้เป็นแม่จะต้องเลียงลูกด้วย “น่านม” ของแม่เท่านั้นเพราะยังไม่มีอาหารประเภทอื่นมาทดแทนเหมือนเช่นปัจจุบัน (2544) ด้วยท่วงทำนองของภาษาที่ใช้ดูออกจะหยาบ

กาย แต่โดยเนื้อหาสาระแห่งสายใยสัมพันธ์ระหว่างแม่ – ลูกแล้วต้องกล่าวว่ามีความแนบแน่นกว่าการเรียก “แม่” ของคนบางคนในปัจจุบันเป็นไหน ๆ ฉะนั้นแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไป แต่คนจากกลุ่มน้ำร่วมสมัยบางคนก็ยังคงเรียกแม่ว่า “แม่” รั้าไป เมื่อถ้าจับความจากแวดวงสนทนาที่สามารถจะเปรียบเทียบความแนบแน่นในสายสัมพันธ์ ระหว่างคำว่า “ครู” ในอดีตกับการเปลี่ยนไปเป็น “อาจารย์” ในปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญ

บัญญัติหลัก

เป็นบทบัญญัติของการดำรงอยู่ของชุมชนใจ หลังจากที่ถูกกลั่นแกล้งหนึ่งได้ประกาศตนตั้งตัวเป็น “ชุมชนใจ” ดังนั้นบรรดาสมาชิกของชุมชนใจทุกคนจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด สรุปได้ 2 ประเด็นสำคัญคือ 1) บัญญัติแห่งวินัย ว่าด้วยกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน 2) บัญญัติแห่งวิถีธรรม โดยมีรายละเอียดของแต่ละบัญญัติดังนี้

1. บทบัญญัติแห่งวินัย 1) ให้ยอมรับนับถือกันตามระบบอาวุโส 2) ให้แบ่งงานรับผิดชอบกันตามความสามารถของแต่ละคน (โดยเฉพาะในเขตคุ้มครอง) 3) ให้แบ่งทรัพย์สินที่ได้มาด้วยความเป็นธรรม (แต่ไหนอย่างใดไม่ปรากฏในรายละเอียด) 4) ให้ใช้ทรัพย์สินงอเป็นอาวุธประจำตัว และพรางแบบ “แบกบังหู่” 5) ให้ใช้เงินปลอกเงินเป็นเสมือนคำสั่งของหัวหน้าในกรณีที่มอบหมายให้คนอื่นปฏิบัติภาระกิจแทน และ 6) ห้ามติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่บ้านเมืองโดยเด็ดขาด

2. บทบัญญัติแห่งวิถีธรรม 1) ห้ามทำร้ายเจ้าทรัพย์ที่ไม่คิดต่อสู้ 2) ห้ามทำร้ายหรือฆ่าผู้หญิงและเด็ก 3) บ้านเรือนใดที่เคยให้ที่พักพิงหลบแดดฝนนอกจากจะไม่ประพฤตินิรคุณแล้วยังต้องปกป้องคุ้มครองแก่บ้านเรือนนั้นอีกด้วย และ 4) ห้ามถือเอาทรัพย์ซึ่งคิดตัวเจ้าของทรัพย์โดยเด็ดขาด จะเอาได้ก็เฉพาะแต่ทรัพย์สินที่สะสมไว้เท่านั้น

บรรษัทข้ามชาติ เป็นคำศัพท์กลางเก่ากลางใหม่ที่มีรากศัพท์มาจากคำว่า “บริ” ที่แปลว่า “รอบ ๆ” และ “ษัท” แปลว่า “หมู่พวก” โดยมีคำว่า “บริหารและบรรหาร” ในภาษาบาลีและสันสกฤตมีความหมายเหมือนกัน ฉะนั้นเมื่อนำคำดังกล่าวมาใช้ในความหมายของคำว่า “บรรษัทข้ามชาติ” จึงต้องหมายถึง การรวมทุนขนาดใหญ่เพื่อแสวงหากำไรไปทั่วโลก ดังเช่นกรณีของร่วมทุนในนามบริษัท “Amway และ AIA” ในทุกภูมิภาคของโลก รวมถึงประเทศไทยด้วย ฯลฯ

บาเตอร์ซิสเตม (Barter System) เป็นระบบการแลกเปลี่ยนสิ่งของที่ขาดและเกินระหว่างกันและกัน กล่าวเฉพาะการศึกษาวิจัยเรื่องผูกโยดในครั้งนี้หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้าวกับของหรือของกับของระหว่างผู้คนในพื้นที่สามระนาบ คือ ที่ราบสูงเชิงเขา กับที่ราบลุ่มหลังสันทรายชายทะเลกับบนสันทรายชายทะเลในเขตพื้นที่ชายขอบทะเลสาบสงขลา

แบ่งแยกแล้วปกครอง (Divided and Rule) เป็นกลยุทธ์ของนักปกครองที่มองเห็นว่า ผู้อยู่ในปกครองมีพลังและอำนาจในการต่อรองสูงกว่าหรือมีแนวโน้มที่จะสูงกว่าจนน่าจะหรือได้นำไปสู่การสำแดงให้เห็นว่าได้ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการปกครอง ก็จะหาอุบายในการแบ่งส่วนกำลังดังกล่าวออกเป็น ส่วนเล็กส่วนน้อย เพราะเชื่อและมีความเป็นไปได้ในทางรัฐศาสตร์ว่าจะจัดการปกครองได้ง่ายกว่าดังเช่น กรณีของการเมืองการปกครองไทย บางยุคบางสมัยในอดีต

ปฎิวัติ 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชไปเป็นระบบประชาธิปไตยที่ดำเนินการโดยบุคคลกลุ่มหนึ่งที่รู้จักกันในนาม “คณะราษฎร” ด้วยสาเหตุสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. คนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาจากยุโรปเชื่อว่า ถ้าได้นำรูปแบบการปกครองของตะวันตกมาใช้แล้วจะทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับอารยประเทศ
2. รัชกาลที่ 7 ทรงมอบอำนาจและความไว้วางใจให้กับเชื้อพระวงศ์และคณะอภิมนตรีมากขึ้นไปจนคนทั่วไปมองเห็นว่าอ่อนแอและยอมอยู่ใต้อำนาจของอำมาตย์ทั้งปวง
3. มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมมาก จากการที่บุคคลในเชื้อพระวงศ์ได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งฐานะในทางราชการมากกว่าประชาชนทั่วไป จึงทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้น
4. ฐานะทางการเงินและการคลังของประเทศเสื่อมโทรมลงอย่างหนักตามภาวะเศรษฐกิจโลก พระมหากษัตริย์ทรงแก้ไขโดยการเพิ่มอัตราภาษีให้สูงขึ้น ปลดคนออกจากตำแหน่ง ซึ่งโดยมากมักจะเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยแต่จะไม่เกิดขึ้นกับข้าราชการชั้นผู้ใหญ่
5. การใช้ข่าวยุุ่มเพื่อยของคนในกลุ่มเชื้อพระวงศ์และขุนนางจึงก่อให้เกิดการเปรียบเทียบกับขึ้นจนเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน กลุ่มคนหัว

ก้าวหน้าเชื่อว่าไม่มีทางอื่นที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคขึ้นได้ นอกจาก
โค่นระบบเจ้าเท่านั้น

“คณะราษฎร” ชุดก่อการประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ คือ นายปรีดี
พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) หลวงพิบูลสงคราม (แปลก
ชิตะสังกะ) นายประยูร ภมรมนตรี พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา
พ.อ.พระยาทรงสุรเดช พ.อ. พระยาฤทธิอัคเนย์ พ.ท.พระประศาสน์
พิทยายุทธ พ.ต.หลวงสินธุสงครามชัย พ.ต.หลวงสุภชัยอาศัย ร.อ.หลวง
ธำรงนาวาสวัสดิ์ และนายควง อภัยวงศ์

หลังจากที่บุคคลคณะหนึ่งได้รวมตัวกันเข้าที่เรียกว่า “คณะราษฎร”
มีจำนวนมากพอสมควร การปฏิวัติก็เริ่มขึ้นในตอนเช้าตรู่ของวันที่ 24
มิถุนายน 2475 งานทุกส่วนได้ดำเนินไปตามความคาดหมายของคณะ
ปฏิวัติทุกประการ ไม่มีผู้ใดถึงกับเสียชีวิตได้ใช้เงินไปเพื่อการนี้เพียง
5000 บาทเท่านั้น และในที่สุดคณะรัฐบาลและรัฐธรรมนูญฉบับถาวรก็
เสร็จลงในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2475 ได้มีการพระราชทานรัฐ
ธรรมนูญกันในวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2476 กล่าวโดยสรุปได้ว่าเมื่อมี
การพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวรเกิดขึ้น รัฐบาลชุดถาวรในขณะนั้น
ก็ได้เกิดขึ้นตามมาด้วย ซึ่งก็ได้แก่คณะรัฐบาลชุดรักษาการชั่วคราวเดิมนั้น
เอง โดยมีการแต่งตั้งให้พระยามโนปกรณนิติธาดา เป็นนายกรัฐมนตรีคน
แรก และมีคณะผู้ก่อการทั้งหมดร่วมรัฐบาล

ปึกคำอุก

คำว่า “ปึกคำ” เป็นสัญลักษณ์ของการแสดงความเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่
ไม่มีกฎหมายรองรับของชาวบ้านปักษ์ใต้ เช่น การปึกคำในที่ดิน
สาธารณะหรือป่าสงวนแห่งชาติ โดยการใช้หญ้า ฟางข้าว หรือเศษ
กระดาษมามัดให้เป็นกำแล้วเสียบไม้ไปปักไว้ในส่วนทรัพย์สินที่ต้องการ
เป็นเจ้าของ อนุวัติตามวัฒนธรรมของคนปักษ์ใต้ให้เกียรติกันว่าถ้าผู้ใด
ปึกคำก่อนย่อมเป็นความชอบธรรมของผู้นั้น ฉะนั้นถ้าผู้ใดมิได้ปึกคำหรือ
ปึกคำทับที่หลังจะถูกตีความว่ารุกรานและหลบหลู่ ส่วนคำว่า “อุก” นั้นมี
ความหมายว่า “ปล้น” เมื่อตีความรวมคำว่า “ปึกคำอุก” ก็หมายถึง บ้าน
นี้สวนนี้ข้าฯ ขอปล้นคนอื่นห้ามยุ่ง ดังเช่นกรณีของเขากลาย นักเลงจาก
อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เข้าไปปึกคำอุกนางหนูแฉ บ้าน
แหลมโดนด เขตคุ้มครองของคำ หัวแพร ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นต้น

- ป่าบองดำ** เป็นชุมชนหนึ่งของจังหวัดพัทลุงในอดีตและเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดพัทลุงในปัจจุบัน เนื่องด้วยอำเภอบาบองมีภูมิเขตเป็นพื้นที่สองระนาบคือที่ราบสูงเชิงเขา กับที่ราบลุ่ม จึงทำให้ชาวบ้านทั่วไปเรียกขานพื้นที่ราบสูงเชิงเขาว่า “ป่าบองเหนือ” ในขณะที่เรียกพื้นที่ที่เป็นที่ราบต่ำว่า “ป่าบองดำ”
- ปากสระ** เป็นภาษาถิ่นใต้ที่ตรงกับภาษาไทยกลาง คือ “ขอบสระ” อธิบายความได้ว่า สระคือ สถานบริเวณเก็บน้ำของชุมชน สระชุมชนในอดีตมักจะมีอยู่ในวัด แต่ปัจจุบันชุมชนส่วนใหญ่จะได้รับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ให้ขุดสระในฐานะที่เป็น “แหล่งน้ำชุมชน” คำว่า “สระ” ในชุมชนชายขอบรอบทะเลสาบสงขลา มีความสำคัญและมีความอยู่รอดเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในหน้าแล้ง (มีนาคม - พฤษภาคม) ของแต่ละปี เพราะพื้นที่ดังกล่าวมีความเป็นดินเหนียวที่ผู้คนไปขุดมาทำเป็นคันน้ำด้วยความยาว - ลึก เฉลี่ย 1 - 10 ปีไร่บ่อขุดมีคันดินและวางขาคานทองมาลาดทั่วไปได้ อธิบายความอีกนัยหนึ่งได้ว่า ถ้าผู้คนในแถบลุ่มน้ำปากแม่น้ำจะมีน้ำใช้ได้ตลอดปีจะต้องลงทุนเจาะบ่อบาดาลที่มีความลึกตั้งแต่ 100 เมตรขึ้นไปจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่ 200,000 ขึ้นไปไร่กัน เช่นกัน ดังนั้นปากสระหรือขอบสระจึงต้องเป็นศูนย์รวมของชุมชนและถูกใช้ในเกมเก็บเงินซึ่งที่หมายตามรางวัล ผู้หญิง ผู้ชาย ผู้สูง ผู้ต่ำ ผู้เล็ก ผู้ใหญ่ รวมคนออกไปถึงหนู คน เป็นอันจะรวมรวบกันก็ต้องพึ่งพิงสระน้ำชุมชนดังกล่าวทั้งสิ้น ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ มนุษย์ทั่วไปจะปากสระจนหนุ่มๆ ไม่เห็น
- ปิ่นปลอกเงิน** เป็นปิ่นที่จัดทำขึ้นเป็นการจำเพาะหลังจากที่รุ่ง คอนทรายได้ประกาศตัวเป็นหัวหน้าโจรแล้ว ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นปิ่นประจำตัวของหัวหน้า ปิ่นดังกล่าวมีค่าเป็นอาญาสิทธิ์ในกรณีที่หัวหน้าได้มอบให้ผู้ใดไปปฏิบัติภารกิจแทนแล้ว หากมีผู้อื่นมาเปลี่ยนแปลงคำสั่งโดยไม่มีปิ่นมาแสดงก็เป็นอันไม่ต้องเชื่อ ให้ปฏิบัติไปตามคำสั่งเดิมเป็นที่สุด
- ปูเค็ม** หมายถึง ปูเปี้ยว อาศัยอยู่ในน้ำเค็มบริเวณป่าชายเลนของฝั่งทะเล ผู้คนนิยมจับมาหมักดองโดยการแช่เกลือ แล้วจึงแปรรูปเป็นอาหารสมทบ (มะนาว + พริกขี้หนู + หอม + น้ำตาล) ของชาวปักษ์ใต้ ในขณะที่ถูกใช้เป็นส่วนผสมเพื่อเติมรสส้มตำของชาวไทยอีสานที่เรียกกันว่า “ส้มตำปู”

พราลิมงอ เป็นอาวชนชนิดหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษไปจากพราที่ชาวบ้านใช้กันโดยทั่วไป กล่าวคือเป็นอาวชนที่ถูกกำหนดค่าให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโจรที่มีรุ่งคองทราย เป็นหัวหน้าและดำ ห้วแพรเป็นรองหัวหน้าโดยระบุไว้ในบทบัญญัติแห่งวิธธรรมว่า สมาชิกทุกคนต้องใช้ “พราลิมงอ” เป็นอาวชนประจำตัว และต้องพกพาในลักษณะแบกบังหู่ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในหมู่พวกเดียวกัน ตามตำนานเกี่ยวกับพราที่นั่นว่ากันว่า พราที่นิยมใช้กันในหมู่นักเลงนั้นมีพราโอที่เทียบมาจากคำว่า “โอ้อ่า” หรือพรากราย เทียบมาจากคำว่า กรีดกราย โดยทั่วไปนั้นพราจะมี 2 ชนิดคือ พรากัน (เลียบกันเข้าไปในค้ำกับพราคอหรือพราบ้อง (เลียบส่วนค้ำเข้าไปในบ้องไม้ที่ทำค้ำ) ส่วนที่หัวพราหากมีจะงอบงอโค้งก็เรียกว่า “พราหัวงอ” แต่ถ้าส่วนหัวไม่มีงอโค้งก็เรียกว่า “พราลิมงอ” (อ้างในประมวล มณีโรจน์ “โจรพัทลุง – กรณีตำนานโจรแห่งตำบลคองทราย : ความแรงแห่งลมฝน ข่อมเกี่ยวเนื่องกับเมฆหมอกแห่งฤดู-กาล ทักษิณคดี 4 (1) มิถุนายน – กันยายน, 2537 : 66)

พื้นที่อโคจร ศาสตราจารย์สุริยวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ได้กล่าวถึงพื้นที่วัฒนธรรมไว้ว่ามี 3 เขตหลักคือ 1) เขตการปกครอง 2) เขตวัฒนธรรม และ 3) เขตกำหนดภายใต้พื้นที่วัฒนธรรมดังกล่าว จำแนกออกเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะตรงกันข้าม ดังนี้คือ พื้นที่เอื้ออาทรกับพื้นที่แข่งขันช่วงชิง พื้นที่เกษตรกรรมกับอุตสาหกรรม อาณาเขตกับเสรีเขต ชุมชนเมืองกับชุมชนชนบท สาธารณะกับกรรมสิทธิ์ และโคจรกับ อโคจร กล่าวเฉพาะพื้นที่ “อโคจร” นั้นเป็นพื้นที่ที่ตรงกันข้ามกับพื้นที่ “โคจร” กล่าวคือ พื้นที่โคจรหมายถึงพื้นที่ที่มีทั้งคน อำนาจรัฐไหลผ่านได้ตลอดเวลา ในขณะที่พื้นที่อโคจรเป็นพื้นที่ปิด เส้นทางคมนาคมเป็นไปด้วยความลำบาก ทुरกันดาร จึงเป็นการยากที่ทั้งคนภายนอกและอำนาจรัฐจะเข้าถึง ผู้คนในพื้นที่อโคจรดังกล่าวจึงต้องมีวัฒนธรรมจำเพาะของตัวเอง จนอาจจะถูกตีความว่าผิดจากคนต่างวัฒนธรรม

ไฟแนนซ์ (Finance) เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารเงินของทั้งระดับบุคคลและองค์กรที่ต้องจัดหาหรือบริหารเพื่อให้ได้เงินมาใช้จ่ายหรือลงทุน ดังนั้นคำว่า “ไฟแนนซ์” หรือการเงินจึงต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการการตลาด เครื่องมือและสถาบันต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อจะส่งเม็ดเงินผ่านไปยัง

บุคคล กลุ่มบุคคล กลุ่มธุรกิจและภาครัฐ เพื่อให้เกิดผลกำไรตอบแทนที่มีความมั่นคงและปลอดภัย การเงินจึงแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ การบริหารการเงิน (Financial Service) กับการจัดการการเงิน (Managerial Finance) (ภาพร สุทกวาทีน, 2541 : 1 – 2)

ภูมิเขต

สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง เขตพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ ธรณีสัณฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีตามธรรมชาติ เหล่านี้ทั้งหมดล้วนแล้วแต่มีบทบาทสำคัญต่อการก่อเกิด ดำรงอยู่และเป็นไปต่อวัฒนธรรมชุมชนทั้งสิ้น

มาตรฐาน ISO

คำว่า ISO มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า ISO₉ ที่มีได้หมายถึงคำย่อของหน่วยงาน หากแต่หมายถึงความเท่าเทียมกันในขั้นต้น เช่น Isometric – Isomonmy จากความหมายนี้หมายถึงความเท่าเทียมกันในขั้นต้น จึงเป็นการง่ายที่จะเรียกขานหน่วยงานนี้ทั่วโลกว่า ISO ซึ่งแต่เดิมนั้นองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานใช้ชื่อย่อว่า “IOS” แต่ในระยะต่อมาได้เปลี่ยนเป็น “ISO” ซึ่งสอดคล้องกับคำในภาษากรีกที่เป็นความหมายว่า “เท่ากันหรือเสมอกัน” เพราะฉะนั้นวัตถุประสงค์ขององค์การจึงทำหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดหรือปรับมาตรฐานนานาชาติเกือบทุกประเทศ (ยกเว้นมาตรฐานทางการไฟฟ้าซึ่งเป็นหน้าที่ของ IEC) ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกสามารถใช้มาตรฐานเดียวกัน สาเหตุสำคัญสืบเนื่องมาจากแต่ละประเทศมีมาตรฐานกำหนดคุณภาพของตนเอง เช่น สหรัฐอเมริกาเป็น ANSI ญี่ปุ่นเป็น JIS เยอรมันใช้ระบบ DIN อังกฤษเป็น BS และประเทศไทยมาเป็น มอก. เป็นต้น ดังนั้นองค์การ ISO จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการด้านเทคนิคเกี่ยวกับการประกันคุณภาพสากล คณะที่ 176 ขึ้นมาทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานประกันคุณภาพให้กับสากลนิยมซึ่งก็คือ ISO 9000 โดยจัดทำฉบับแรกในปี ค.ศ. 1978 (สำหรับการแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดจะทำในทุก ๆ ระยะ 5 ปี ถ้าปฏิบัติได้) ในขณะนี้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงเป็นครั้งแรกแล้วคือ ฉบับปี ค.ศ. 1994 (โดยการอนุมัติของ ISO Technical Committee 176) ภายใต้รหัส “9000” ที่มีมาตรฐานเดียวกันคือ ISO 9000 9001 9002 9003 9004 และ 14000 เพราะเมื่อกล่าวถึงที่สุดแล้วก็หาเป็นอื่นไปไม่ได้ไม่ นอกเสียจากการแข่งขันกันสูง จึงได้มีการรวมตัวกันทางการค้าระหว่างกลุ่มประเทศเพื่อความได้เปรียบใน

ทางการค้าระหว่างประเทศ เพราะนอกจากจะได้รับการคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มแล้ว ยังเป็นการกีดกันทางการค้าของกลุ่มต่างกลุ่มได้อีกด้วย โดยวิธีการกำหนดมาตรฐานของกลุ่มคนให้แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ เหล่านี้ได้ถูกสถานการณ์ของโลกบังคับให้ต้องมีการรวมกลุ่มกันต่อสู้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ที่กลุ่มประเทศของตนจะได้รับ ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ กลุ่มตลาดร่วมยุโรป หรือ EC สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ASEAN เขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA กลุ่มประเทศการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือ NAFTA กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก หรือ APEC (เทวินทร์ สิริโชคชัยกุล, 2539 : 9 – 11)

ในขณะที่มาตรฐาน ISO 14000 เป็นมาตรฐานที่ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยคณะกรรมการด้านเทคนิค 207 (Technical Committee, TC 207) แห่งองค์การระหว่างประเทศเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการจัดการธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นระบบ ที่มุ่งเน้นให้องค์กรมีระบบในการควบคุม และปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของกระบวนการผลิตภัณฑ์ และบริการ เพื่อลดหรือมิให้มีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ และผลกระทบต่อนิเวศวิทยา นับตั้งแต่ขั้นตอนของการออกแบบ การวิจัย และการพัฒนาการผลิต การส่งมอบการนำไปใช้งาน การนำกลับมาใช้ใหม่ และการกำจัดขั้นสุดท้ายโดยเรียกมาตรฐานนี้ว่า อนุกรมมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 (ISO 14000 Series of Environmental Management Standards) ซึ่งแบ่งชนิดของมาตรฐานในเชิงการประเมินผลเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินผลขององค์กรหรือกระบวนการ และการประเมินผลของผลิตภัณฑ์ โดยครอบคลุมส่วนต่าง ๆ ดังนี้ ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม การตรวจติดตามสิ่งแวดล้อม การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจสิ่งแวดล้อม การประเมินวงจรชีวิต ลักษณะปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ คำศัพท์และนิยาม (สุเทพ ชีรศาสตร์, 2532 : 8 – 10)

เมือง 12 นักขัต เป็นสัญลักษณ์ของความเกรียงไกรของนครศรีธรรมราชในราวปีพุทธศตวรรษที่ 18 – 19 มีอำนาจกว้างใหญ่ไพศาลจนสามารถปกครองทั้งรัฐ

ไทยและมลายูบางรัฐ แบบรอบทิศทางจนมีคำกล่าวว่า...จึงพญาศรีธรรม
โศกราชตรึงกันแล้วก็ให้สร้างเมืองขึ้น 12 นคร

ปืชวคเมืองสาบถือตราหนู	1
พลูเมืองตานีถือตราวัว	1
ขาลเมืองกะลันตันถือตราเสือ	1
เกาะเมืองปะหังถือตรากระต่าย	1
มะโรงเมืองไทร (บุรี) ถือตรางูใหญ่	1
มะเส็งเมืองพัทลุงถือตรางูเล็ก	1
มะเมี๋ยเมืองตรังถือตราม้า	1
มะเเมเมืองชุมพรถือตราแพะ	1
วอกเมืองบันไทยสมอถือตราวานร	1
ระกาเมืองสตูลถือตราไก่	1
จอเมืองตะกั่วถือตราสุนัข	1
กุนเมืองกระถือตราสุกร	1

เหล่านี้คือเมือง 12 นครหัวเมืองแก่นครศรีธรรมราชมหานคร

โยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่สอนว่าพึงพิจารณาสภาพ-การณ์
ทั้งปวงที่ต้องการศึกษาให้ถ่องแท้เพื่อให้รู้ดี – ชั่วด้วยอุบายที่ชอบ

รหัสลับหรือผู้รู้แจ้ง (Mystics) เป็นวิถีคิดของคนในซีกโลกตะวันออก (เอเชีย) ที่เชื่อว่า
ร่างกายกับจิตใจเป็นสัมพันธ์ภาพที่แยกออกจากกันไม่ได้ ในขณะที่
เคสท์คาตส์ ซึ่งเป็นตัวแทนทางความคิดแบบตะวันตกเชื่อว่า ร่างกายนั้นไม่
มีเรื่องจิตใจเจือปนอยู่ด้วย และจิตใจก็ไม่มีร่างกายเข้ามาเกี่ยวข้อง ผลพวง
ของแนวคิดดังกล่าวจึงได้ประเมินค่ากันว่า ผลงานที่เกิดจากสมองจะต้อง
มีคุณค่ามากกว่าการงานใด ๆ ก็ตามที่เกิดจากร่างกาย คำว่า “รหัสลับ”
หมายถึง นัยของสัญลักษณ์ประการหนึ่งที่มีอยู่จริงแต่ยากต่อการเข้าถึง
เพราะเป็นเรื่องความเชื่อ จิตใจและนามธรรม ดังนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่
รหัสลับทั้งหลายจะถูกตีความว่า ไม่แจ่มชัด ลึกลับ และไม่เป็นวิทยา-
ศาสตร์ ตามแนวคิดของเคสท์คาตส์ในอดีต แต่ก็น่าดีใจตรงที่ว่าทัศนการ
มองชีวิตและโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไป รหัสลับวิทยากำลังได้รับความ
สนใจอย่างจริงจังและมากขึ้น เพราะได้มีนักวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ต่างก็
ตระหนักว่าความคิดแบบรหัสลับได้เสนอสถานะอันลึกซึ้งลึกลับ และไม่

เป็นวิทยาศาสตร์อย่างคงเส้นคงวา จึงทำให้เชื่อกันว่าแนวทางของวิธีวิทยากับความเชื่อทางศาสนาและเป้าหมายทางจิตวิญญาณของมนุษย์นั้นสามารถบรรสานสอดคล้องสัมพันธ์กันได้อย่างกลมกลืน (พระประชาและคณะ, 2542 : 87 – 88 เล่ม 1)

ลุงแซม เป็นคำที่แปลมาจากคำว่า “Unclesam” มีประวัติความเป็นมาโดยสังเขปว่า ลุงแซมเป็นชาวอังกฤษรุ่นแรก ๆ ที่เดินทางโดยเรือเพื่อไปตั้งรกรากในสหรัฐอเมริกาหลังจากที่มีผู้ค้นพบแผ่นดินใหม่ โดยเรือเข้าเทียบท่าที่บริเวณปากน้ำ River Potomac มลรัฐวอชิงตัน ว่ากันว่าในบรรดาผู้อพยพทางเรือในครั้งนั้น “ลุงแซม” เป็นผู้มั่งคั่งที่สุด ลุงแซมจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้คนชาวอเมริกาที่โหยหาในฐานะ “ตำรวจโลก” ในแทบทุกด้านในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ลูกประคอง เป็นผลไม้พื้นเมืองปักษ์ใต้ชนิดหนึ่ง เป็นพืชยืนต้นสูงใหญ่ใบเรียวยาว ชอบขึ้นตามพื้นที่แถบเชิงเขาจะออกดอกประมาณเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ในแต่ละปี ๆ ละ 1 ครั้ง ผลมีลักษณะเรียวยาวเมื่อสุกเปลือกจะแข็งและมีสีน้ำตาล ชาวบ้านนิยมนำกินเป็นอาหารเสริม ดื่มน้ำพริก ส่วนที่เหลือก็จะคองเอาไว้กินนอกฤดูกาล

เลียง เป็นภาษาถิ่นใต้ในฐานะที่เป็นคำ “สรรพนาม” มีชื่อเต็มว่า “เลียงข้าว” เพราะชาวบ้านปักษ์ใต้ในอดีตนิยมเก็บข้าวด้วย “กะ” หนีบเข้าที่ระหว่างนิ้วมือแล้วเก็บข้าว โดยการกระดกนิ้วกลางเข้าหาตัวเพื่อให้รวงข้าวขาดเฉพาะที่คอรวงข้าว เก็บสะสมจนกระทั่งเต็มกำมือ แล้วใช้คันซังข้าวประมาณ 2 กอ รีดด้วยค้ำมแกะพร้อมกับหมุนให้เป็นเกลียวเพื่อใช้มัดคอกข้าวเรียกว่า 1 เลียง

แ่ง หมายถึง ภาชนะชนิดหนึ่งทำด้วยไม้มีลักษณะเป็นรูปทรงกลมกลวง ใช้สำหรับตวงข้าวสารในเขตลุ่มน้ำปากพนัง (ปากพนัง หัวไทร เขียวใหญ่ชะอวด ฯลฯ) ก่อนที่จะนิยมนตวงวัดเป็นกิโลกรัมในปัจจุบัน เมื่อ 1 แ่ง มีค่าเท่ากับ 4 กิโลกรัม ถ้า 4 แ่งก็จะมีค่าเท่ากับ 16 กิโลกรัม หรือ 1 ถัง ฉะนั้น 1 แ่ง ในอดีตมีค่าเท่ากับ 1/4 ถังในปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยไม่แน่ใจว่าชุมชนอื่นจะใช้แ่งเป็นหน่วยในการตวงวัดหรือไม่

เศรษฐกิจแบบพอเพียง (Self – Sufficient Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจไทยที่ดำรงอยู่ก่อนที่รัฐบาลไทยจำยอมต้องเซ็นสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษในปี

พ.ศ. 2398 เป็นระบบเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อพอกินและพอใช้ในครัวเรือนเท่านั้น หากมีส่วนเกินจากการผลิตอยู่บ้างก็จะแบ่งปันให้กับญาติพี่น้องในชุมชน ดังนั้นการผลิตดังกล่าวจึงต้องเป็นไปในทำนองที่เรียกกันตามภาษาถิ่นปักษ์ใต้ว่า “สวนสมรม” ที่หมายถึง การปลูกพืชหลายพันธุ์ พันธุ์และชนิดพันธุ์ละหน่อในพื้นที่เดียวกันตามแต่ความจริงของชีวิตจะเป็นตัวกำหนด ฉะนั้นภายใต้ระบบเศรษฐกิจดังกล่าวจึงไม่จำเป็นต้องมีพลังทางการผลิตคือ เครื่องจักรกลในฐานะเทคโนโลยี เงินตราในฐานะสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนและกลไกการตลาดในฐานะตัวกำหนด “ราคา” จะไม่มีโอกาสให้ผู้คนก่อนปี พ.ศ. 2398 ต้องทุกข์ทรมานอยู่กับวังวนของหนี้สินเหมือนกันผู้คน (บางกลุ่ม) หลังปี พ.ศ. 2398

เศรษฐกิจเพื่อการตลาด (Marketing Economy) เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ได้เกิดขึ้นหลังจากที่ประเทศไทยต้องเซ็นสัญญาเบาว์ริงกับประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 เกษตรกรไทยจึงต้องทำการผลิตเพื่อสนองตอบความต้องการของตลาดภายนอกและจึงต้องพึ่งพาทุน เทคโนโลยีและกลไกราคาที่ไม่แน่นอนจึงมีหนี้สินเรื้อรังท่วมแผ่นดินมาจนถึงปัจจุบัน

สถาบันอันกประสงค์ ในที่นี้หมายถึงวัดไทยในอดีตที่มีบทบาทต่อชุมชนมากมายหลายสถานะ เช่น 1) เป็นศาลยุติธรรม เมื่อท่านสมภารสามารถประนีประนอมให้คู่ขัดแย้งยอมความกันได้ 2) เป็นสถานศึกษาเล่าเรียนเมื่อพระมีฐานะเป็นครู 3) เป็นที่พักพิงของคนเดินทาง 4) เป็นโรงพยาบาลเมื่อพระสามารถเชี่ยวชาญรักษาผู้ป่วยทั้งร่างกายและจิตใจ 5) เป็นสถานสงเคราะห์ทั้งเด็กและคนชรา 6) เป็นแหล่งสวัสดิการชุมชนเมื่อผู้คนต้องมาขืมเสื่อสาด เครื่องใช้และถ้วยชาม 7) เป็นแหล่งสันตนาการเมื่อผู้คนในชุมชนต้องมาดูหนังสวดละครกันที่ลานวัดในโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ ในแต่ละปี ฯลฯ

ภาวะ หมายถึง สภาพการณ์ของการเกิดขึ้น ดำรงอยู่และเป็นไปของปรากฏการณ์ หรือสรรพสิ่งที่ เป็นไปตามธรรมชาติ ในขณะที่คำว่า “ภาวะ” มีความหมายตรงกันข้าม เนื่องจากถูกดัดแปลง ปรับแต่ง โดยมนุษย์เพื่อสนองตอบวัตถุประสงค์บางประการ

ตะตอทอง เป็นพืชตระกูลถั่วขึ้นต้นพื้นเมืองปักข์ได้ ขอบขึ้นตามบริเวณที่ราบสูงเชิงเขา ออกดอกและผลปีละครั้ง ผลมีลักษณะเป็นฝักยาวประมาณ 1 ฟุต ในแต่ละฝักจะมีปริมาณเมล็ดขนาดใหญ่ - เล็ก มาก - น้อยขึ้นอยู่กับสภาพดิน ภูมิอากาศตามฤดูกาลและการบำรุงรักษา เท่าที่เห็นมีมากในภาคใต้ของประเทศไทยเพราะเป็นภูมิภาคที่มีที่ราบสูงเชิงเขาและอากาศแบบร้อนชื้น สะตอในภาคใต้มีปริมาณมากกว่าภาคใด ๆ ในประเทศไทย ได้ทำให้สื่อมวลชนตั้งสมญานามให้กับนักการเมืองภาคใต้ว่า “สะตอสามักชี” ที่หมายถึง รักพวกพ้องเด่นชัด เม็ดสะตอมักลื่นออกจะฉุนรุนแรงที่สามารถบริโภคได้ทั้งสด เช่น จิ้มน้ำพริกและแปรรูป เช่น ผัดเผ็ดกุ้งกับสะตอ ผัดเปรี้ยวหวานสะตอๆ แต่ที่ขี้ขลาดกว่านั้นคือสะตอทอง อธิบายความได้ว่า ถ้าผลของสะตอมีมากจนไม่อยากจะขาย (ราคาถูก) และเกินกิน สะตอก็จะถูกดองที่เรียกกันว่า “สะตอดอง” ไว้กินนอกฤดูกาลที่มีทั้งเปรี้ยวและฉุนรุนแรงขึ้นไปกว่าเดิม

สมัยพิชพานิชย์ เป็นคำที่สารูป ฤทธิรัฐ ได้จำแนกยุคสมัยของสังคมไว้ใน “ตามรอยช้างแลได้” ว่ามีอยู่ 3 ระยะ คือ 1) สมัยสังคมบ้านป่า 2) สมัยสร้างป่าเป็นนาและ 3) สมัยพิชพานิชย์ กล่าวเฉพาะสมัยพิชพานิชย์เป็นสังคมระยะที่สามหลังจากที่ชุมชนช้างได้เปลี่ยนผ่านระยะของการเป็นสังคมบ้านป่า และป่าเป็นนา ว่ากันว่าเป็นสังคมที่เกิดจุดหักเหและเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ตรงที่ สายสัมพันธ์ของผู้คนที่เปี่ยมล้นด้วยทุนทางวัฒนธรรม ได้กลับกลายไปเป็น “ทุนเบียร์” แบบแยกส่วน จึงต้องแก่งแย่งแข่งขันเพื่อเอาชนะคะคานกันเหมือนกับสังคมอื่นโดยทั่วไปในที่สุด

สัญญาเบาว์ริง (Bowring Treaty) เป็นสัญญาแห่งภาวะจำยอมของรัฐบาลไทยที่ต้อง “จำยอม” เซ็นสัญญากับประเทศอังกฤษในปี พ.ศ. 2398 โดยมีทูตสันทวนไมตรีมาขอเจรจาทำสัญญาทางการค้า พร้อมด้วยเรือรบติดอาวุธหนักมารองรับอยู่ปากอ่าว ภายใต้อาณัติการณอันคับขันดังกล่าว รัฐบาลไทยในขณะนั้นไม่มีโอกาสจะพูดคำว่า “No หรือ ๆ May be” แม้แต่ครั้งเดียว หากแต่ต้องพูดคำว่า “Yes” เท่านั้นสาระสำคัญของสัญญาดังกล่าวสรุปได้ว่ารัฐบาลไทยในขณะนั้น (2398) ต้องปฏิบัติตามบัญญัติ 5 ประการดังนี้ คือ

1. ยกเลิกกรมพระคลังสินค้า ซึ่งเคยเป็นหน่วยงานที่ผูกขาดการค้าทั้งในและต่างประเทศมาก่อน
2. ให้พ่อค้าต่างชาติมีเสรีภาพในการเดินทางไปทำการค้า และลงทุนได้ทุกแห่งในราชอาณาจักร
3. ยกเลิกการห้ามส่งข้าวออกนอกประเทศ
4. ให้คิดภาษีศุลกากรได้ไม่เกินร้อยละ 3 ของราคาสินค้าทั้งเข้าและออก
5. ให้มีการนำโลหะของมีค่า และเงินตราเข้าและออกนอกประเทศอย่างเสรี (ทั้งนี้เพื่อให้บริษัทต่างประเทศสามารถนำเงินเข้ามาลงทุน และเอาเงินผลกำไรออกไปได้โดยไม่ถูกจำกัด)

สารหัวไทร

ในที่นี้หมายถึง “ข้าวสารหัวไทร” มีตำนานเดิมที่สามารถอธิบายได้ ฟังได้และเข้าใจได้ว่า หัวไทรเป็นอำเภอหนึ่งของลุ่มน้ำปากพนัง (หัวไทรเข็ญใหญ่ ปากพนังและชะอวด) ที่ผู้คนทำนาเป็นอาชีพหลัก แต่คำว่า “สารหัวไทร” ได้เป็นที่รู้จักกันในนามข้าวสารที่มีรสชาตินุ่มและเหนียวแน่น ในมวลหมู่ผู้ซื้อและผู้ขายข้าวสาร ในขณะที่บางคนรู้จักความโด่งดังของข้าวสารตามชื่อของท้องถิ่นอื่น เช่น ข้าวสารปากพนัง เป็นต้น ไม่ว่าใครจะรู้จักข้าวสารหัวไทรด้วยเหตุผลอันใด แต่สารหัวไทรในระยะหลังได้ถูกลืมและเลือนหายไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีมาถู้งมาแทนนาข้าวที่นับวันจะขยายวงจนเต็มพื้นที่

สิทธิพิเศษทางการค้า (GSP) คำว่า “สิทธิพิเศษทางการค้า” หรือ GSP เป็นคำย่อของคำเต็มที่ว่า Generalized System of Preferences โดยนัยนี้หมายถึงมาตรการทางการค้าระหว่างประเทศชนิดหนึ่งที่ประเทศพัฒนาแล้วร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป ในการส่งสินค้าออกให้กับประเทศด้อยพัฒนาในฐานะประเทศคู่ค้า ทั้งนี้ก็เพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรม เร่งอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และเพิ่มรายได้จากการส่งออกให้กับประเทศด้อยพัฒนา (ฉันทนัทธ์ ชีระสุนท์ (แผ่นปลิว), 2544.)

สินค้าขั้นปฐม (Primary Products) หมายถึง สินค้าที่ยังไม่ได้ผ่านการแปรรูปใด ๆ ซึ่งมักจะเป็นผลผลิตทางการเกษตรในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา เนื่องจากขาดแคลนใน 3 องค์ประกอบหลักคือ ทุน เทคโนโลยี และการบริหาร

จัดการแนวใหม่ ดังนั้นสินค้าดังกล่าวจึงมีอำนาจในการต่อรองต่ำ เพราะมีอายุการใช้งานและคงรูประยะสั้น ดังนั้นจึงมักจะถูกกดราคาโดยประเทศคู่ค้า และยิ่งถ้ามีประเทศที่มีสินค้าขึ้นปริมาณมากก็จะมีกำลังต่อรองราคากันเองภายในกลุ่มดังกล่าวอีกด้วย

สินค้าประเภททุน (Capital Goods) ในบรรดาสินค้าที่ปรากฏในท้องตลาดนั้นจำแนกได้หลายประเภท หนึ่งในนั้นคือ สินค้าประเภททุนที่หมายถึง วัสดุอุปกรณ์เครื่องจักรกลและเทคโนโลยีทั้งที่เป็น Solf - ware Hard ware

เสดสา เป็นภาษาถิ่นใต้ หมายถึง ภาวะของความอับจนข้นแค้น จะมีก็แต่เพียงอาหารมื้อที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพในแต่ละวันเท่านั้น จากกรณีศึกษาเกี่ยวกับ “เรือเหินือ....” ในงานวิจัยเรื่อง “ผูกโซด” หมายถึง ภาวะความยากจนของชาวเหินือในอดีตที่ออกจากคมเขี้ยวและเรียวปากของชาวนอกคนหนึ่งในปัจจุบันว่า เมื่อก่อนนั้นเสดสาแต่ต่อมาเป็นเศรษฐกิจที่หมายถึงคนยากจนในอดีต กระทั่งเมื่อได้ปลูกพืชพาณิชย์ (ยางพาราและผลไม้ประเภทต่าง ๆ) และถนนตัดผ่านจึงมีฐานะดีขึ้นกว่าชาวนอกส่วนใน (ห่างจากสันทรายชายทะเลประมาณ 30 กิโลเมตร) ในปัจจุบัน

สงครามเย็น (Cool War) เป็นสงครามรูปแบบหนึ่งที่พัฒนามาจากสงครามร้อน (Hot War) ที่หมายถึงการใช้อาวุธหนัก มีศักยภาพและแสนยานุภาพในการทำลายล้างสูง เช่น ระเบิดนิวเคลียร์ ฯลฯ เข้าเผชิญหน้ากันครั้งที่ปรากฏในสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ได้ยังผลให้เกิดหายนะทั้งผู้ชนะและผู้แพ้ ประสบการณ์อันเจ็บปวดจากยุทธวิธีดังกล่าว ได้ทำให้อำนาจปรับเปลี่ยนท่าทีไปสู่การรบแบบใหม่ที่เรียกกันว่า “สงครามเย็น” ที่หมายถึง การทำสงครามจิตวิทยาระหว่างคู่สงครามโดยการปล่อยข่าวเป็นระยะ ๆ ว่า แต่ละฝ่ายต่างก็ได้คิดค้นและสะสมอาวุธนิวเคลียร์ประเภทต่าง ๆ ไว้มากมายแต่ก็จะไม่กดปุ่มโดยไม่จำเป็นอีกต่อไป นอกจากความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าด้วยอาวุธหนักดังกล่าวแล้ว สงครามเย็นยังกินความรวมไปถึงสงครามทางการค้าโดยการกำหนดมาตรฐานสินค้า (ISO) ทั้งในการนำเข้าและส่งออกไปยังประเทศมหาอำนาจในฐานประเทศคู่ค้า อีกด้วยและที่ล้าลึกไปกว่านั้นก็คือสงครามทางวัฒนธรรมที่หมายจะครอบงำวิถีชีวิตของผู้คนในประเทศด้อยพัฒนาให้เบ็ดเสร็จถ้วนทั่ว

หัวเมืองมลายู 7 หัวเมือง คือ ปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง ยะลา รามันห์ ระแงะ และสาขบุรี หัวเมืองปักษ์ใต้ ที่มีความสำคัญมากตั้งแต่สมัยสุโขทัย ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทั้งสองเมืองทำหน้าที่ควบคุม บังคับบัญชาเมืองประเทศราชมลายู เดิมหัวเมืองประเทศราชมลายูเหล่านี้รวมอยู่เป็นเมืองเดียวกัน คือปัตตานี ต่อมา พ.ศ. 2334 ปัตตานีเป็นขบถ จึงถูกแยกออกเป็น 7 เมือง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2449 ได้รวมใหม่เป็น 3 เมือง คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ตั้งเป็นมณฑลปัตตานีทั้ง 7 หัวเมือง จึงกลายเป็น 3 จังหวัดภาคใต้มาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

หลักกาลามสูตร หมายถึง หลักการที่ควรแก่การนำไปสอบสืบสิ่งที่ชวนให้น่าสงสัย 10 ประการ คือ 1) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามกันมา 2) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบต่อกันมา 3) อย่าปลงใจเชื่อด้วยคำเล่าลือ 4) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำรา 5) อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรก 6) อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุমান 7) อย่าปลงใจเชื่อด้วยการไตร่ตรองตามแนวเหตุผล 8) อย่าปลงใจเชื่อเพราะการเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว 9) อย่าปลงใจเชื่อเพราะมองเห็นรูปลักษณะว่าน่าจะเป็นไปได้ 10) อย่างปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่าท่านสมณนี้เป็นครูของเรา

หลักอภัยปัจจัยตา เป็นหลักคำสอนของพุทธศาสนาที่ได้ย้อนข้าให้เห็นว่า สรรพปรากฏการณ์ทั้งมวลที่เกิดขึ้นบนพื้นพิภพนั้น ไม่ใช่ “อุบัติเหตุ” หากแต่ต้องมี “สาเหตุ” ดังนั้นการแก้ปัญหาให้บรรลุผลในทุกกระบวนการทำบรรดา มีจึงพึงล่วงรู้แก่เหตุเป็นปฐม

หนี้เสีย (NPL) เป็นภาษาของชาวบ้านร้านถิ่นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า เป็นหนี้ที่ไม่มีโอกาสเรียกคืนได้หรือเรียกคืนได้น้อยมาก ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Non – Performance Loans อธิบายความได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2537 – 2539 เป็นปีที่เศรษฐกิจไทยขยายตัวสูงสุด ทำให้ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ก่อหนี้ไว้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนได้ก่อหนี้ต่างประเทศไว้ในอัตราสูงกว่าภาครัฐหลายเท่าตัวเพื่อมาลงทุนในภาคธุรกิจฟุ่มเฟือย เช่น สนามกอล์ฟ รีสอร์ท และการเก็งกำไรในที่ดิน ฯลฯ ที่เรียกกันว่า “เศรษฐกิจฟองสบู่” ครั้นเมื่อฟองสบู่แตก หนี้ของภาคเอกชนดังกล่าวต้องตกเป็นภาระของภาครัฐในฐานะผู้ค้ำประกันที่มีความมียกมัดอยู่ไม่น้อย

ในการที่จะเรียกกลับคืนจึงน่าจะ ไม่ผิดเลยที่เดิยที่จะเรียกหนึ่งดังกล่าวว่า “หนี้เสีย” ในที่สุด

แหล่งข้อมูลคนสำคัญ (Key Informance) หมายถึง แหล่งข้อมูลที่มีความยากลำบากอยู่ อย่างน้อย 2 ประการคือ 1) หายากเพราะส่วนใหญ่เสียชีวิตเมื่อต้อง ศึกษาวิจัยเรื่องราวเกี่ยวกับอดีต และ 2) เข้าถึงยากเพราะการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับเรื่องราวของผู้คนในพื้นที่ที่เป็น “อโคจร” มักจะถูกตีตราว่าเป็นผู้ คน “นอกกฎหมาย” จึงไม่ค่อยจะได้พบเจอ หรือแม้ว่าจะพบเจอแต่ก็ มักจะไม่เปิดเผยตัวและปิดบังความจริงแท้ไว้บางส่วนเสมอ

เหมือนอสรพิษถูกกระชากขนหาง เป็นคำอุปมาให้เห็นว่า อันว่าอสรพิษนั้นมีลำตัวยาว โอกาสในการเผ่าระวังภัยนั้นอยู่ที่ส่วนหัว ฉะนั้นโอกาสที่จะถูกกระชาก ขนหางที่เปรียบได้กับถูกบุกรุก คุกคามและย่ำยีทั้ง ๆ ที่มีพิษร้ายพร้อมที่ จะทำลายชีวิตคนหรือสัตว์อื่นที่มารังแกได้ทุกเมื่อ

อันธพาลราษฎรและอันธพาลหลวง ด้วยภาวะของเหตุการณ์ตามที่กล่าวถึงในข้อ 1. ได้ทำ ให้เกิดราษฎรกลุ่มหนึ่งหาญกล้าที่จะกำหนดค่าและแสดงตนเป็นอันธพาล ราษฎร ผู้ซึ่งฉกฉวยโอกาสเบียดเบียนทั้งทรัพยากรธรรมชาติและคนอื่น นอกแวดวงอย่างไรมนุษยธรรม ในขณะที่เดียวกันกลุ่มบุคคลดังกล่าวที่มี โขด ข่านและไข่น้อยก็ถูกกระหน่ำซ้ำเติมอันธพาลหลวงอีกต่อหนึ่ง โดยในที่นี้หมายถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะนั้น

อวธัย (Means) – อวธาน (Ends) เป็นคำที่สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์ กล่าวไว้ในทฤษฎีการ วิจัยทางสังคมศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์ว่า อวธัย (Means) คือ การหา ถูทางหรือวิธีการหรือมรรคในทางพุทธศาสนาเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูล คือ “คน” ผู้มีวัฒนธรรมปรุงแต่งเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป หรือเรียกว่า “อวธาน” ในเรื่องที่ศึกษาให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด หรือผิดพลาดน้อยที่สุด

อย่าเพลง เป็นภาษาถิ่นใต้ที่มีความหมายตรงกับภาษาไทยกลางว่า “อย่าพูด” เพราะ คำว่า “เพลง” หมายถึงพูดในภาษาไทยกลาง เมื่อหลักการทั่วไปมีอยู่ว่า เพลงมากหรือพูดมากย่อมมี โอกาสผิดมากหรือโกหกมากและจะเปิด โอกาสให้คนอื่นรู้ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับตัวเรามาก ฉะนั้นคนที่จะเป็นผู้ ปกครองคนจะต้องพูดหรือเพลงให้น้อยและถ้าพูดหรือเพลงแล้วต้องเป็น ความจริงและเป็นไปได้ ในทางกลับกันถ้าพูดหรือเพลงแล้วไม่จริงหรือ

ทำไมได้ก็ไม่ควรหลง เพราะพฤติกรรมดังกล่าวชาวใต้ถือว่าไม่ใช่วิถี
ของนักเลง

ออกปากกินวาน เป็นภาษาและธรรมเนียมท้องถิ่นปักษ์ใต้ประการหนึ่ง ซึ่งตรงกับภาษา
ไทยกลางว่า “ลงแขก” แต่ที่จริงคำว่าออกปากกินวานมีอยู่ 2 ประเภท
ใหญ่ คือ 1) ออกปากกินวานกันแล้วก็แล้วกันไปกับ 2) การออกปากกิน
วานทดแทน ในประชาคมปักษ์ใต้มีทั้งสองลักษณะ กล่าวเฉพาะกรณีที่ 2
นั้นว่าได้ว่าเมื่อแดงไปช่วยทำช่วยกินค่าแล้ว ค่าจะต้องไปช่วยทำช่วยกิน
แดงเป็นการตอบแทนในกิจกรรมที่ต้องใช้ทั้ง “แรงและใจ” ตอบแทนกัน
เช่น การไถหว่าน ดำนา เกี่ยวข้าว หามเรือน เป็นต้น

อา ซี เอ เป็นคำย่อในภาษาอังกฤษว่า RCA ที่ย่อมาจากคำเต็มภาษาอังกฤษอีกชั้น
หนึ่งว่า Royal City Avenue โดยที่แปลแบบเอาความได้ว่า เป็นสถาน
เจริญชามราตรีของผู้มีอันจะกินหรือตัวแทนหรือทายาท ฯลฯ ตามถนน
สายหลักในเมืองหลวงกลุ่มคนกลุ่มนี้คือ ผลพวงของการพัฒนาแบบ
กระจุกแต่ไม่กระจาย จึงมีโอกาสเสพสุขแบบกระจุกโดยไม่กระจายด้วย
เช่นกัน

อาณาเขต หมายถึง เขตที่อยู่ในอำนาจ (อาณา เป็นภาษาบาลี หมายถึง อำนาจ ตรง
กับคำว่า อาณา ในภาษาสันสกฤต เขตที่มีการบิครครองหรือถือครอง
ซึ่งเป็นไปตามวัฒนธรรมการถือสิทธิ์ การมีกรรมสิทธิ์ของผู้คน กลุ่มคน
ตามแต่ละยุคสมัย (สุริวงค์ พงศ์ไพบูลย์, 2542 : 27 – 29)

อาชญากรปลขาว (White Collar Criminol) โดยทั่วไปคำว่า “อาชญากร” มักจะหมายถึง
ชาวบ้านร้านถิ่นทั่วไปที่เป็นชนชั้นล่างของสังคม (ยากจน ความรู้น้อย
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม) แต่ถ้าเมื่อกล่าวถึงอาชญากรปลขาวนั้น หมายถึง
ถึง บุคคลที่มีลักษณะตรงกันข้าม (มีความรู้ มีอันจะกินและมีตำแหน่ง
ทางสังคม) โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เป็่นนักธุรกิจ ข้าราชการประจำและข้าราชการ
การเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ใช้ตำแหน่งเป็นเกราะ
กำบังในการ “ฉ้อราษฎร์และบังหลวง”

อุบายและเพทุบาย เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ นักบริหารและนัก
ปกครองจะต้องนำไปใช้ให้ถูกต้อง ถูกที่และถูกทาง กล่าวคือจะต้องใช้
ความดีงามอันแบบคาบ สุจริตกัมภีรภาพ มีเหตุผลและวุฒิภาวะ เพราะการ
ดำเนินการด้วยวิธีดังกล่าวจะทำให้เกิดกุศโลบายไปในทางที่ไม่ถูกต้องดี

งามก็จะกลายเป็นเพทุบาย ซึ่งหมายถึง การใช้เล่ห์กลจนเกิดความเสียหาย เพราะไม่เข้าใจกัน เข้าใจผิดกัน แยกแยกกันกระทั่งถึงการฆ่าฟันกัน (สุริวงษ์ พงศ์ไพบูลย์, 2542 : 56 – 57)

อำนาจแบบรวมศูนย์ (Centralization) เป็นระบบการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จไว้ที่ส่วนกลางคือ ราชธานี ด้วยเหตุแห่งกรณีดังกล่าวน่าจะไม่พักเสียเวลาให้เนิ่นยาวกับการที่ต้องสรุปว่า การบริหารจัดการในท้องถิ่นทุกประการต้อง “ขึ้นต่อ” การตัดสินใจของส่วนกลางเป็นสำคัญ แต่หลังจากนั้นการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ดังกล่าว ก็ได้ถูกทักท้วงทวงถามจนกระทั่งได้นำไปสู่การปฏิรูปการเมืองการปกครองในปี พ.ศ. 2540 อำนาจรัฐที่เคยเป็นไปแบบรวมศูนย์ ได้ค่อย ๆ คลี่คลายไปสู่การกระจายอำนาจมากขึ้น

ไอ เอ็ม เอฟ (IMF) เป็นกองทุนของการเงินระหว่างประเทศที่เกิดจากการรวมทุนของประเทศมหาอำนาจโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกลุ่ม G8 มีชื่อเต็มว่า International Monetary Fund โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประเทศสมาชิกที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจได้กู้ยืมไปเพื่อฟื้นฟูประเทศในระยะแรก แต่คู่ออกจะเป็นการค้ำไถ่จากการปล่อยกู้ในระยะหลัง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างรุนแรงจนต้องกู้ยืมเงินจาก IMF มาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2539

One Night Stop เป็นคำที่แปลเอาความได้ว่า บรรดาผู้คนที่เข้าไปเสพสุขใน RCA ยามราตรีส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมไปในทาง One Night Stop หรือที่ผู้วิจัยแปลความเอาเองว่า “เจอปั๊บปั๊บบ๊” อธิบายความได้ว่า เจอคนถูกใจ คนใดและคืนไหนก็สามารถที่จะสำเร็จกิจได้ทันทีที่แต่ละฝ่ายพึงประสงค์ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วบรรดาหาดดังกล่าวมักจะจงใจปรุงแต่งให้มีแสง สี เสียง และวัตถุข่มใจจนให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ปกติ

$E = mc^2$ เป็นทฤษฎีสัมพันธภาพพิเศษของไอน์สไตน์ที่แสดงให้เห็นว่าสสารและพลังงานเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ปรากฏตัวคนละรูปแบบ โดยทั้งสสารและพลังงานต่างก็เปลี่ยนไปพลังงานและพลังงานก็สามารถเปลี่ยนไปเป็นสสารตามสมการนี้ถ้าการสูญหายของสสารเปลี่ยนไปเป็นพลังงาน สสารจะมีมวล m เมื่อเปลี่ยนเป็นพลังงาน พลังงานจะมีขนาด E โดยที่ C เป็นความเร็วของแสงในสุญญากาศ มีค่าประมาณ 300000 กม. ต่อวินาที สมการ $E = mc^2$ นี้เองที่ได้นำไปสู่ปรากฏการณ์นิวเคลียร์และอาวุธนิวเคลียร์ตั้งแต่

สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (ชัยวัฒน์ คุประตกุล,
2543 : 40 – 41)